

К.О. Редінов, З.О. Петрович

ПТАХИ КІНБУРНЬСЬКОЇ КОСИ

еколого-фауністичний довідник

Миколаїв - 2023

Управління екології та природних ресурсів
Миколаївської обласної військової адміністрації
Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»

К. О. Редінов, З. О. Петрович

ПТАХИ КІНБУРНСЬКОЇ КОСИ

еколого-фауністичний довідник

Миколаїв, 2023

УДК 598.2(477.73-751.3)(035)

Е 45

Видання здійснено за кошти обласного фонду
навколишнього природного середовища
в рамках Комплексної програми охорони довкілля
Миколаївської області на 2021–2027 роки.

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою
регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса»
(протокол № 2 від 15 листопада 2023 р.).

Е 45 Редінов К.О., Петрович З.О. Птахи Кінбурнської коси. Еколого-фауністичний довідник. Миколаїв: Видавництво Швець В.М., 2023. – 196 с.

З еколого-фауністичного довідника читач коротко дізнається про кожен із 283 видів птахів Кінбурнської коси та прилеглих акваторій та островів, історію досліджень, охорону, вплив воєнних дій на птахів та їх оселища. Розраховано на екологів, біологів, учнівську молодь, вчителів, краєзнавців, бьордвотчерів та природолюбів.

ISBN 978-617-8176-00-6

© Редінов К.О., Петрович З.О., 2023

*Є сила, сильніша бомб і... крові,
це – любов до рідного краю.
проф. П. А. Тутковський*

ВСТУП

Кінбурнська коса з прилеглими акваторіями та островами має міжнародний, національний та регіональний природоохоронний статуси і є природною перлиною Миколаївщини, України та Європи.

Саме на збереження птахів та місць їх проживання (оселищ) направлений високий міжнародний природоохоронний статус цієї приморської заповідної території Північно-Західного Причорномор'я.

Територія Кінбурнської коси з кінця лютого 2022 р. і дотепер знаходиться в окупації та на лінії фронту. Протягом майже двох років унікальна природоохоронна територія зазнає впливів унаслідок численних артилерійських обстрілів, пересування важкої військової техніки, зведення фортифікаційних споруд та інших чинників, викликаних військовою агресією російської федерації. На екосистеми Кінбурнської коси впливають потужні фактори, пов'язані з війною: пожежі, забруднення земель, водойм, атмосферного повітря, затоплення та інші.

Птахи є найбільш вивченою групою тварин Кінбурнської коси, тому можуть слугувати індикаторами змін, викликаних впливом воєнних дій. Після деокупації виникне необхідність оцінювання втрат, визначення шкоди та збитків, завданих збройною агресією, зокрема, популяціям птахів та їх оселищам.

Метою цієї роботи є опис сучасного довоєнного стану фауни птахів Кінбурнської коси за результатами багаторічних спостережень та попередня оцінка впливу факторів війни для кожного виду птахів та їх екологічних груп. Також тут представлені розділи про історію досліджень птахів, практичний досвід їх збереження, оригінальні фотографії, історія заповідання коси та інша довідкова та науково-популярна інформація.

Це видання може бути корисним для біологів, екологів, експертів, вчителів, учнівської молоді, краєзнавців, б'юродвотчерів та природолюбів.

Автори вдячні О. Єфименко, керівнику управління екології та природних ресурсів Миколаївської обласної військової адміністрації, та М. Романенко, працівнику відділу заповідної справи та збереження біорізноманіття за всебічну підтримку ідеї підготовки та видання цієї книги. Вдячні фотографам та аматорам, які надали свої світлини для ілюстрування книги: І. Моїсєєву, О. Настаченку, П. Панченку, С. Рижкову, J. Moffitt.

1. КОРОТКИЙ ОПИС КІНБУРНСЬКОЇ КОСИ

Кінбурнська коса є умовною частиною Кінбурнського півострова. Півострів розташований у Північно-Західному Причорномор'ї і є однією із семи Нижньодніпровських піщаних арен¹. З півночі він омивається водами Дніпровсько-Бузького лиману, на півдні – Ягорлицькою затокою, із заходу – Чорним морем. Загальна довжина морського узбережжя півострова становить приблизно 24 км. У північно-західній частині півострову розташована Кінбурнська стрілка, яка починається західніше Римбів (край с. Покровське), протяжністю біля 7,5 км, а в південній частині півострова знаходиться Покровська коса протяжністю 7,6 км. Довжина Кінбурнського півострова із заходу на схід з урахуванням Кінбурнської стрілки становить 45 км. З півночі на південь найбільша ширина півострова 6,5 км, з урахуванням Покровської коси – 13,5 км.

Площа півострова в окреслених межах становить 215,55 км², з яких на територію Миколаївської області припадає 122,14 км² (56,66%), Херсонської – 93,41 км² (43,34%) (рис. 1).

Рис. 1. Кінбурнський півострів та його розмежування відповідно до адміністративних меж Миколаївської та Херсонської областей.

¹ – Опис наведено за: Кривульченко, 2016; Редінов, Петрович, 2021

Кінбурнський півострів знаходиться на лівобережній частині України у межах сухостепової підзони степової зони України (Національний атлас..., 2007).

У даній роботі ми використовуємо для миколаївської частини півострову назву Кінбурнська коса.

Кінбурнська коса сформована пісками. Місцевість коси багата на солоні та прісні озера. Порівняно великі площі знижень та перезвожених ділянок займають болота, солончаки і засолені луки. Озера поділяються на солоноводні, включаючи солеродні, та прісні. Солоні озера більш поширені на косі. Їх легко можна визначити за наявністю на берегах рослини червоного кольору – солонцю. Прісні озера живляться переважно атмосферними опадами та відомі ще як «солодкі саги». Частина озер пересихає влітку, від чого походить назва озер Засуха, Чорна засуха. Деякі озера з'єднані з Ягорлицькою затокою (солоні) або Дніпровсько-Бузьким лиманом (опріснені). Частина розміщених вздовж південного узбережжя Кінбурнської коси озер, які мають зв'язок із Ягорлицькою затокою, називаються кефальними, вони слугують місцем нагулу молоді кефалі. В межах Миколаївської області нами локалізовано 430 озер.

Значні площі піщаних арен закріплені сосновими насадженнями, що культивуються з 1960-х рр. Лісистість території коси до війни сягала орієнтовно 35,9 %. В останні десятиріччя значні зарості маслинки вузьколистої сформувались на прибережних смугах моря, лиману, у селах.

*Вільховий ліс урочища Ковалівська сага.
Фото З. Петровича*

Піщані кучугури з сосновими насадженнями. Фото К. Редінова

Морське узбережжя – місце годівлі куликів. Фото З. Петровича

Урочище Бієнкові плавні. Фото К. Редінова

Суха коса, на горизонті о. Круглий. Фото К. Редінова

Зарості маслинки вузьколистої на морському узбережжі. Фото І. Моїсєєва

2. ЗАПОВІДНИЙ СТАТУС

У 1923 р. вийшла книга проф. О. О. Браунера «Сільськогосподарська зоологія», в якій, зокрема, йдеться про необхідність охорони птахів Кінбурнської коси: *«Цілий ряд місцевостей, де скупчуються птахи на перельотах, особливо осінньому, повинен бути вилучений з полювання. Сюди відноситься, наприклад, Кінбурнський півострів, де знищуються вальдшнепи на тій підставі, що це не місцева «дичина»;*

Також він зазначив на необхідності заповідання низки територій, розташованих переважно на півдні України, серед яких:

1. «Солоноозерна казеннооброчна стаття на Кінбурнському півострові Дніпровського повіту Таврійської губернії (соляні озера, прісні озерця, піски, гайки з дуба і берези і північна рослинність)» (наразі Солоноозерна ділянка Чорноморського біосферного заповідника поблизу с. Геройське);

2. «Острова Довгий та інші в Ягорлицькій затоці Дніпровського повіту (місце гніздування корисних для сільського господарства чайок-мартинів і кричків)» (наразі території Чорноморського біосферного заповідника; о. Довгий розташований у межах Миколаївської області).

Зазначимо, що полювання на Кінбурнській косі проводилось здавна, полювали переважно на водно-болотних птахів. Раніше об'єктом полювання були навіть лебеді-шипуні та лебеді-кликуни, що прилітали зимувати на Ягорлицьку затоку. Птахи скупчувались на ополонках, чим і користувались мисливці (Никольский, 1923а). Зі слів старожилів промисел лебедів існував ще й в післявоєнні роки. Витоплений з птахів жир додавали до коров'ячого масла і здавали заготівельникам у виді обов'язкового «сталінського» оброку.

Раніше місцеві жителі заготовляли яйця мартинів, кричків, куликів та інших птахів та вживали їх в їжу. Професор О. М. Нікольський (1923б) писав, що мешканці найближчих до морських островів сіл займались збором яєць, переважно кричків, у тому числі, й на о. Круглому в Ягорлицькій затоці. Збір яєць на островах і не тільки, практикувався окремими жителями сіл досить довгий час. Сторожили з с. Покровка розповідали, що в післявоєнні роки яйця крижнів та лисок збирали відрами у вільхових гайках (Петрович, Редінов, 2022).

Офіційне заповідання Кінбурнської коси² починається з постанови Ради Народних комісарів УРСР № 172 від 14.07.1927 «Про утворення надморських заповідників на берегах Чорного та Азовського морів». Дату цієї постанови вважають датою створення сучасного Чорноморського біосферного заповідника НАН України. Хоча сам Чорноморський біосферний заповідник почав функціонувати як установа лише з 1933 р. Під охороною заповідника знаходяться Волижин ліс та острова Круглий і Довгий з прилеглими акваторіями, які адміністративно належать до Миколаївської області.

На Публічній кадастровій карті України вся Ягорлицька затока віднесена до території загальнодержавного орнітологічного заказника площею 30300 га, створеного постановою Радою Міністрів УРСР від 19.11.1974 № 500. До меж заказника також входять частково буферна (18620 га) та заповідна (11680 га) зони Чорноморського заповідника.

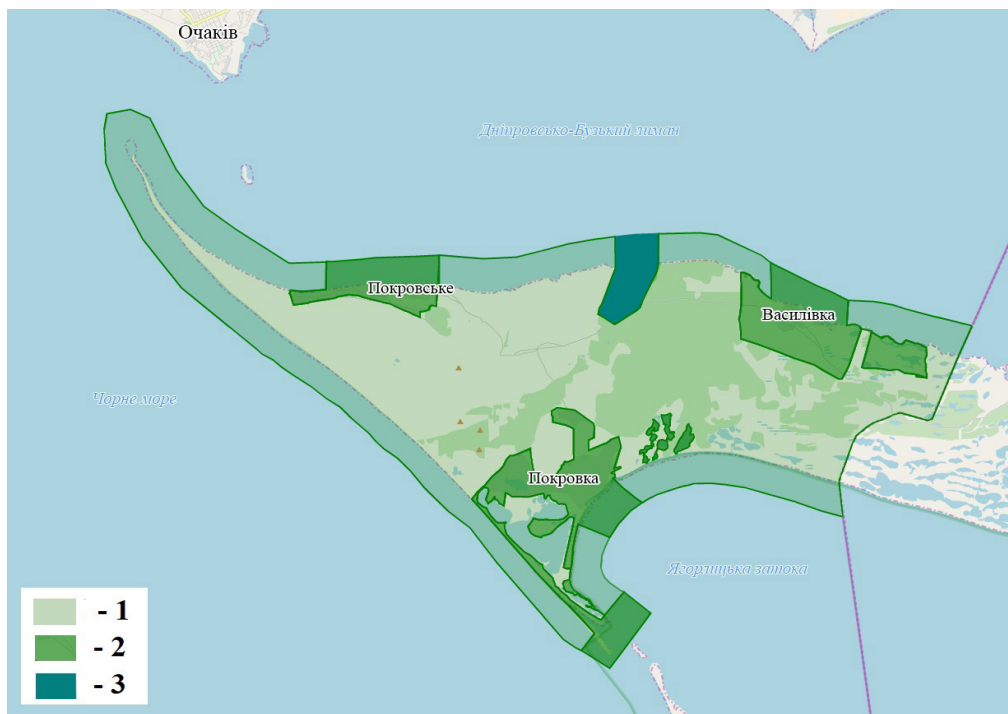

Рис. 2. Картохема території регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса» станом на 2022 р. 1 – територія відповідно до рішення Миколаївської обласної ради від 15.10.1992 № 16 «О создании регионального ландшафтного парка «Кинбурнская коса», 2 – ділянки, на які поширюється дія розпорядження голови Миколаївської облдержадміністрації від 30.10.2012 № 371-р «Про впорядкування подальшої діяльності регіональних ландшафтних парків», 3 – Чорноморський біосферний заповідник – «Волижин ліс». Укладач М. Романенко

² – При написанні розділу використано джерела: Черняков, 2007; Бахтіарова та ін., 2013; Василюк, 2017; Редінов, Петрович, 2021; Петрович, Редінов, 2022.

В 1992 р. рішенням Миколаївської обласної ради від 15.10.1992 № 16 створено регіональний ландшафтний парк (РЛП) «Кінбурнська коса». Територія РЛП включає в себе Кінбурнський півострів та прилеглу кілометрову смугу акваторії Чорного моря, Дніпровсько-Бузького лиману та Ягорлицької затоки у межах Очаківського (нині Миколаївського) району Миколаївської області загальною площею 17890,2 га (з них 6375 га займали акваторії).

Указом Президента України від 19.12.2009 № 1056/2009 «Про створення національного природного парку «Білобережжя Святослава»» на площі 35223,15 га, з них 25000 га акваторій Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки та прилеглої акваторії Чорного моря навколо Кінбурнського півострова, створено національний природний парк (НПП) «Білобережжя Святослава». У квітні 2019 р. вийшов Указ Президента України від 11.04.2019 № 137/2019 «Про зміну меж національного природного парку «Білобережжя Святослава»». Згідно з цим Указом НПП розширено з наданням в постійне користування додатково 136,2 га земель державної власності, які входили до складу РЛП «Кінбурнська коса». Таким чином, значна частина території РЛП увійшла до складу НПП (рис. 2).

Після створення в 2012 р. дирекції НПП РЛП «Кінбурнська коса» доручено забезпечити збереження, охорону природних комплексів на ділянках РЛП, що не увійшли до складу НПП.

Кінбурнська коса має високий міжнародний природоохоронний статус.

Волижин ліс та острова Круглий і Довгий з прилеглими акваторіями, які входять в Чорноморський біосферний заповідник включені до Світової мережі біосферних резерватів (сертифікат ЮНЕСКО від 15.02.1985).

Ягорлицьку затоку 23.11.1995 офіційно додано до переліку водно-болотних угідь, визнаних Рамсарською конвенцією. Це конвенція про водно-болотні угіддя (ВБУ), що мають міжнародне значення, головним чином, як середовища існування водоплавних птахів була підписана в 1971 р. у м. Рамсар. До меж угіддя частково входить і прибережна смуга суші Кінбурнської коси з озерами та болотами (рис. 3). Зазначимо, що за часів СРСР (1975 р.) статус водно-болотних угідь міжнародного значення було надано всього чотирьом ВБУ України, серед яких - Ягорлицька затока.

Міжнародною організацією по захисту птахів і збереженню середовища їх існування, Birdlife international, Кінбурнський півострів (UA063), Ягорлицька і Тендрівська затоки (UA065) у 2000 р. визнані територіями, важливими для охорони птахів (ІВА-території). Статус ІВА-території не прописаний у національному законодавстві, але інформація використувалась при визначенні об'єктів Смарагдової мережі Європи.

Рис. 3. Межі водно-болотного угіддя Ягорлицька затока

У 2016 р. Кінбурнську косу включено до переліку Смарагдової мережі Європи у складі двох об'єктів: НПП «Білобережжя Святослава» (UA0000097 «Biloberezhzhia Sviatoslava National Nature Park») та Кінбурнська коса (UA0000215 «Kinburnska Kosa») у межах Миколаївської та Херсонської областей. До Смарагдової мережі також включено Чорноморський біосферний заповідник та Дніпровсько-Бузький лиман (рис. 4).

Смарагдові об'єкти – це такі території, на яких мешкають види тварин і рослин та розташовані оселища, що охороняються Бернською конвенцією «Про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі» (м. Берн, Швейцарія, 1979 р.) Об'єкти Смарагдової мережі створюються без вилучення земель з господарського використання. На них передбачається запровадження певних заходів, направлених на збереження місць мешкання рідкісних видів, переважно птахів.

Відповідно до Закону України «Про екологічну мережу України» № 1864-IV, що набрав чинності 01.01.2005, через Кінбурнську косу з прилеглими акваторіями проходять широтні та меридіональні коридори екологічної мережі України – міжнародного, національного та місцевого рівнів.

Необхідно зазначити, що на початку 1970-х рр. на Кінбурнській косі в межах Миколаївської області було створено Кінбурнське державне мис-

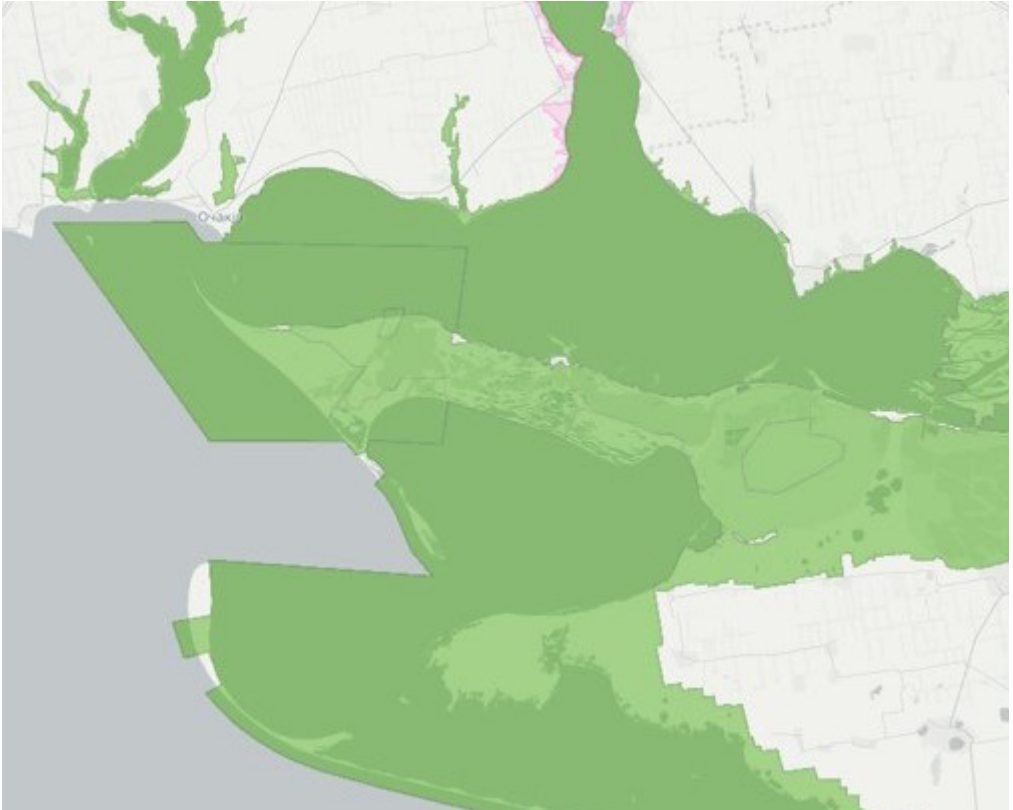

Рис. 4. Кінбурнська коса та прилеглі території й акваторії – об'єкти Смарагдової мережі Європи. Джерело: <https://emerald.eea.europa.eu>

ливське господарство на площі 48000 га. У подальшому ведення мисливського господарства здійснювало Державне підприємство «Очаківське лісомисливське господарство». Полювання було орієнтоване на добування кабана, зайця, фазана та водоплавних птахів.

Після створення РЛП «Кінбурнська коса» полювання було закрито на окремих заповідних ділянках парку, наприклад, на Покровській косі та Кінбурнській стрілці. В 2010 р. Законом України «Про природно-заповідний фонд України» полювання на територіях природно-заповідного фонду було повністю заборонено.

3. ДОСЛІДЖЕННЯ ПТАХІВ

Мешкання окремих видів птахів на Кінбурнській косі та прилеглих ділянках в минулому встановлено під час розкопок античного міста-держави Ольвія, розташованого в гирловій частині Бузького лиману, та поселення на о. Березань.

Згідно з даними М. А. Воїнственського (1960) в Ольвії в кухонних рештках виявлені рештки птахів: сіра куріпка, сизий голуб, дрохва, сірий журавель, степовий журавель, косар, велика біла чапля, сріблястий мартин, середземноморський мартин, звичайний мартин, чорнокрилий мартин (клуша)?, пелікан, рожевий пелікан, великий баклан, орлан-білохвіст, степовий орел, могильник, беркут, чорний шуліка, великий яструб, балабан, пугач, чорношия гагара, великий норець, лебідь-кликун, лебідь-шипун?, сіра гуска, гуска?, велика білолоба гуска, червоновола казарка, крижень, нерозень, шилохвіст, червонодзьоба чернь, червоноголова чернь, крук, сіра ворона, галка.

На о. Березань виявлено рештки білодзьобої гагари, великого баклана, атлантичної сули, дрохви, лебедя-шипуна, сірої гуски, огара, великого норця, білощокої казарки, крижня, білоокої черні, нерозня, широконоски, чубатої черні, гоголя, морянки, сірої куріпки, степового журавля, кулика-сороки, сріблястого мартина, вухатої та болотяної сов, сірої ворони, крука, чапель та яструбиних (Яниш, Каспаров, 2015). Також у зазначених археологічних пам'ятниках виявлено рештки сірого та білого журавлів (Цвельх, Тайкова, 2020).

Добуті матеріали датуються VI ст. до н.е. – II–IV ст. н.е. (Ольвія) та VII ст. до н.е. – по 2 чверть V ст. н.е. (о. Березань). Більшість наведених видів гніздяться або зустрічаються у період міграцій та/або зимівель і за-раз. Зниклими можна вважати дрохву, степового орла, пугача. Білодзьоба гагара та білий журавель – залітні види фауни України. Білощока казарка на півдні України є рідкісним мігрантом. Щодо атлантичної сули, то вона взагалі відсутня в сучасній фауні України (Фесенко, 2022).

Виявлена при розкопках орнітофауна має змішаний лісостеповий характер, хоча й переважають водно-болотяні види. Це підтверджує факт наявності в пониззях Дніпра та Буга значних за розміром лісових масивів, описаних Геродотом як Гілея (Воїнственський, 1960; Петрович, Редінов, 2018, 2022).

Письменні згадки про птахів знаходимо в історичних описах земель Кінбурнської коси, що відійшли Росії за договором 1774 р.: «Около строе-

нія водиться вороб'їи, галки, ласточки, вороны, ястребы, а въ полях журавли, кулики, куропатки, тетеревы, соловьи называемыя очеретинками, пустушки, голуби. По берегу, въ моръ, бываютъ бабы, колпики, лебеди, и множество гусей, утокъ и прочіе обыкновенно морскыя птицы» (Записки..., 1868). Є згадування птахів і в інших історичних джерелах (Мейер, 1794; Афанасьєв-Чужбинський, 1863 та інші).

Першим дослідником птахів Кінбурнської коси можна вважати Д. О. Подушкіна. Він збирав матеріали з липня 1903 р. по травень 1906 р. біля м. Очаків, в пониззях Березанського лиману, на оз. Солонець-Тузли (біля с. Рибаківка), на о. Березань та на Кінбурнській косі (проводив дослідження переважно в урочищі Мохортово – Волижин ліс та його околиці). На той час він служив у артилерії. За результатами досліджень автор надрукував наукову працю, що містить нариси про 200 видів птахів (рис. 5). Важливо, що рукопис цієї роботи переглянув відомий професор О. О. Браунер, який також перевірів правильність визначення здобутих птахів.

Записки о перелетахъ и гнѣздовыи птицъ въ окрестн. Днѣпровскаго лимана

Дм. Ал. Подушкин.

Знакурсив мѣн по сбору орнитологическихъ коллекцій съ июля 1903 года по май 1906 года сосредоточивался главнымъ образомъ около г. Очакова, въ его окрестностяхъ и близлежащихъ мѣстахъ, какъ то: Березанскій лиманъ, Тузломскіе солонныя протислы, островъ Березань, Кинбурнская коса, на послѣдней преимущественно экономія Мохортово, находящаяся напротивъ г. Очакова на противоположномъ берегу Днѣпровскаго лимана.

Окрестности Очакова представляютъ изъ себя довольно ровную, только кое гдѣ перерѣзанную балками и покрытую жалкою растительностью степь; послѣдняя въ сентябрѣ мѣсяцѣ почти неа выгораетъ, за исключеніемъ молочай, который за послѣдніе годы сталъ покрывать собою все мѣстную и мѣстную площадь, благодаря надѣрживанію его съ корнями окрестными жителями для своихъ нуждъ. Таковъ видъ степи нѣбѣетъ версты на 15-ть нѣглубе, на каковое разстояніе простирался мѣн экскурсіи. Берегъ же Днѣпровскаго лимана со стороны моря покрытъ версты на четыре—довольно густой растительностью, главнымъ образомъ, акацией.

Берегъ этотъ довольно высокъ, сажени 18—19 надъ уровнемъ моря, глинистый, въ нѣсколькихъ мѣстахъ прорѣзанный балками и глубокими оврагами; такого характера берегъ тянется версты на 8 вдоль Днѣпровскаго лимана до Пинжне-Викторовскаго мыска, гдѣ сразу обрывается, закінчивається нещадной Березанскою вѣсой, впадающей въ Березанскій заливъ версты на 1½. Верстахъ въ 6 въ W отъ Очакова расположена въ балкѣ деревня Малий-Бабинецъ, состоящая изъ балокъ, въ которыхъ живутъ мѣстныя жители.

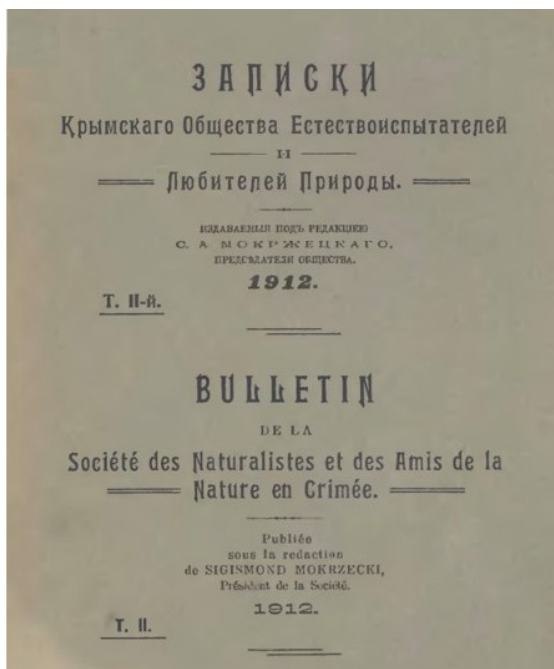

Рис. 5. Перша ґрунтова публікація про птахів Кінбурнської коси

Надалі птахів Кінбурнської коси та прилеглих акваторій та островів досліджували орнітологи Чорноморського біосферного заповідника: М. М. Клименко, С. М. Семенов, Б. С. Сабіневський, Т. Б. Ардамацька, М. Г. Пирогов, М. О. Кабаков, А. Г. Руденко, О. А. Яремченко, К. І. Рибачук, Ю. О. Москаленко, С. О. Плющ та інші. Під їх увагою були і залишаються переважно ділянки

саме заповідника. Також у заповіднику та на Кінбурнській косі дослідження птахів проводили орнітологи та зоологи з інших установ: О. М. Нікольський, О. Б. Кістяківський, М. М. Щербак, Й. І. Чернічко, В. А. Костюшин та інші.

Найбільш вагомі та повні дані зібрано, починаючи з 1987 р., коли на Кінбурнській косі почав вивчати орнітофауну науковий співробітник Чорноморського біосферного заповідника М. Г. Пирогов, та після створення в 1993 р. дирекції РЛП «Кінбурнська коса», а з 2012 р. – дирекції НПП «Білобережжя Святослава». Це дало можливість регулярно проводити моніторингові дослідження на різних ділянках Кінбурнської коси.

З початку ХХІ ст. цікаві факти про птахів Кінбурнської коси також збирають орнітологи, бьордвотчери, фотографи, співробітники заповідних об'єктів: О. В. Бурковський, О. М. Гайдаш, В. Г. Гаркуша, В. О. Гедзюк, С. В. Гейко, І. П. Гержик, П. І. Горлов, О. А. Дядічева, С. С. Ємельянова, В. Ю. Кайстро, В. А. Костюшин, Н. В. Калина, Ю. М. Кодруль, О.Є. Марка-уцан, А.В. Міськов, Ю. О. Москаленко, О. С. Настаченко, В.В. і Т.Р. Нікуленки, Д.С. Олійник, П. С. Панченко, В.С. Пилипишин, К. І. Пилипюк, В. І. Пілюга, С. О. Плющ, А. М. Полуда, С.П. Прокопенко, О.І. Ралдугіна, А.С. Рєпін, С.О. Рижков, А.Г. Руденко, І.Т. Русєв, М.В. Скирпан, Ю.М. Струс, О.О. Форманюк, А.Б. Чаплигіна, В.Б. Чаус, О.П. Черинько, Є.М., О.М. і Т.А. Чернолеви, М.Ю. Шинкарук, І.В. Щоголев, Є.О. Яцюк та інші.

Бьордвотчери звичайно підтверджують свої знахідки фотографіями та розміщують інформацію про них на спеціалізованих сайтах – «Птахи України», «iNaturalist», «eBirds», «УкрБін», «GBIF» та сторінках у соцмережах.

П. Панченко, О. Каптур. Кільцювання птахів на стаціонарі «Кордон Осетинський».
Фото К. Редінова

4. СИСТЕМАТИЧНИЙ ОГЛЯД

Протягом усього періоду досліджень (1900–2021 рр.) виявлено 283 види птахів, що становить 85% від складу сучасної орнітофауни сухостепової підзони степової зони України (Андрющенко, Дядічева, 2020). Сучасна орнітофауна Кінбурнської коси представлена 279 видами, котрі належать до 23 рядів, з них 124 види віднесено до гніздової фауни. Також коса важлива як місце міграцій та зимівлі для багатьох видів птахів різних систематичних таксонів (Редінов та ін., 2022)³ (табл. 1).

Таблиця 1

**Таксономічний склад та сезонне розміщення птахів
на Кінбурнській косі за результатами досліджень 1987–2021 рр.**

Ряд	Всього	Гн.	Міг.	Коч.	Зим.	Зал.
Гусеподібні	28	13	27	2	25	–
Куроподібні	3	3	1	–	3	–
Дрімлюгоподібні	1	1	1	–	–	–
Серпокрильцеподібні	2	–	2	–	–	–
Дрохвоподібні	1	–	1	–	–	–
Зозулеподібні	1	1	1	–	–	–
Голубоподібні	4	3	4	–	1	–
Журавлеподібні	8	3	8	1	2	–
Норцеподібні	5	4	5	–	3	–
Фламінгоподібні	1	–	–	–	–	1
Сивкоподібні	58	16	55	7	23	1
Гагароподібні	2	–	2	1	1	–
Буревісникоподібні	1	–	1	1	–	–
Лелекоподібні	2	–	2	2	–	–
Сулоподібні	2	1	2	2	2	–
Пеліканоподібні	13	9	12	2	3	1
Яструбоподібні	21	4	19	2	9	2
Совоподібні	5	5	3	–	4	–
Гомрайоподібні	1	1	1	–	–	–
Ракшеподібні	3	1	3	–	–	–

³ – Згідно з працею, що цитується, кількість видів птахів становить відповідно 284 та 280. У цьому довіднику ми використали іншу систематику, згідно з якою чорноголова плиска є підвидом, а не видом, що і вплинуло на загальну кількість видів.

Ряд	Всього	Гн.	Міг.	Коч.	Зим.	Зал.
Дятлоподібні	5	5	4	–	4	–
Соколоподібні	6	3	6	–	4	–
Горобцеподібні	106	51	100	1	48	4
Разом:	279	124	260	21	132	9

Умовні позначення: *Характер перебування видів:* Гн. – гніздовий, Міг. – перелітний та/або пролітний, Коч. – кочовий літом, Зим. – зимуючий, Зал. – залітний.

Розглянемо птахів за рядами.

Гусеподібні представлені 28 видами. Акваторії навколо Кінбурнської коси слугують місцями тисячних скупчень у міграційний та зимовий період лебедів та качок. Для лебедів особливо важливими є Ягорлицька затока та Дніпровсько-Бузький лиман.

Своє потомство регулярно виводять сіра гуска, лебідь-шипун, га-лагаз, крижень, нерозень, червоноголова чернь, гага. Ширококоніска, чирок-тріскунець, червонодзьоба чернь, білоока чернь та гоголь гніздяться не щороку і в малій кількості. Перестав гніздитись середній крохаль, який є острівним птахом.

Лише під час міграцій та/або зимівель зустрічаються червоновола казарка, огар, лебідь-кликун, малий лебідь, велика білолоба гуска, чирок-сви-стунець, свищ, шилохвіст, чубата чернь, лутук, великий крохаль та інші.

Прибережні акваторії Кінбурнської коси унікальні тим, що вони є єдиним відомим місцем в Україні, де в значній кількості регулярно зиму-ють північні види качок: турпан, синьга та морянка. Зимівля цих качок була відома ще в часи спостережень Д. О. Подушкіна.

Куруподібні представлені 3 видами. Гніздяться та тримаються кру-глий рік фазан та сіра куріпка, а перепілка мігрує, зрідка зимує та, вірогід-но, гніздиться. Поява фазана на Кінбурнській косі пов'язана з його штуч-ним розселенням.

Дрімлюгоподібні представле-ні дрімлюгою. Цей птах є звичай-ним видом соснових насаджень та деяких степових ділянок. Гніздо влаштовує на землі.

Серпокрильцеподібні пред-ставлені 2 видами. Чорний серпо-крилець трапляється під час мігра-

Самець фазана. Фото З. Петровича

цій та влітку зграями, але не гніздиться. Білочеревий серпокрилець – рідкісний мігрант.

Дрохвоподібні представлені хохітвою, яку спостерігали лише раз у період осінньої міграції.

Зозулеподібні представлені зозулею. Зозулі тримаються переважно поблизу плавнів та підкидають свої яйця в гнізда великих та ставкових очеретянок, іншим птахам.

Голубоподібні представлені 4 видами. Припутень та звичайна горлиця гніздяться в природних гайках та соснових лісонасадженнях, а горлиця садова переважно в населених пунктах. Припутень та садова горлиця заселили цю територію до 1987 р. Садова горлиця зустрічається на косі цілорічно, інші види відлітають. Під час міграцій пролітають зграї голубів-синяків.

Журавлеподібні представлені 8 видами. В плавнях гніздяться такі види: водяний пастушок, водяна курочка та лиска. Під час міграцій трапляються звичайний та малий погонич, деркач, сірий та, інколи, степовий журавель. У позагніздовий період численною є лише лиска.

Норцеподібні представлені 5 видами. 3 норців регулярно розмножується лише великий норець, малий, сірощокий та чорноший – випадково гніздові. В зимовий період та під час міграцій на відкритих акваторіях моря та лиману зазвичай розрідженими зграями тримаються великі, сірощокі та чорноший норці. Інколи трапляється червоноший норець. Малий норець зграй не утворює та тримається переважно на прісних озерах.

Фламінгоподібні представлені рожевим фламінго. Ці птахи інколи залітають на Кінбурнську косу.

Сивкоподібні представлені 58 видами. Регулярно гніздяться лежень, кулик-сорока, довгоніг, чоботар, чайка, малий та морський зуйки, звичайний коловодник, жовтоногий мартин, малий та річковий крячки. Не щороку виводять своє потомство тонкодзьобий та середземноморський мартини, чорнодзьобий та рябодзьобий крячки. Гніздування крячків, крім малого, та мартинів, крім жовтоногого, відбувається на островах, які формуються штормами чи створюються штучно. Для багатьох видів сивкоподібних характерне щільне колоніальне гніздування, як представників одного виду, так і різних.

Під час міграцій на озерах, узбережжі моря та лиману зупиняються золотиста та морська сивки, галстучник, крем'яшник, мородунка, турухтан, великий, болотяний та чорний коловодники, поручайник, чорногрудий, червоногрудий, малий та ісландський побережники, круглодзьобий плавунець, вальдшнеп, бекас, гаршнеп, дупель, великий та малий грицики,

перевізник, великий та середній кроншнепи, лучний дерихвіст. Вальдшнеп часто зупиняється на суходолі.

На мілинах Покровської коси та прилеглих озерах Черепашино і Черніно зимує до 9 видів куликів. Заслужовують на увагу також декілька реєстрацій морського побережника – залітного виду в фауні України. Іншим рідкісним куликом є білохвоста чайка, яку спостерігали лише раз у 2000 р. під час інвазії виду в Європу.

З інших сивкоподібних зустрічаються такі: звичайний, малий та сивий мартини, каспійський, білощокий, білокрилий та чорний крички, чорноголовий реготун, сріблястий, скельний та чорнокрилий мартини, короткохвостий поморник.

*Короткохвостий поморник.
Фото З. Петровича*

Гагароподібні представлені 2 видами. В акваторіях парку регулярно трапляється чорношия, рідко – червоношия гагари. Гагари зустрічаються круглий рік, інколи виходять на берег.

Буревісникоподібні представлені левантським буревісником. Цей птах зграями з сотень або навіть тисяч особин кочує за косяками риб в акваторіях моря та інколи залітає на Дніпровсько-Бузький лиман. Трапляється переважно в квітні – травні та серпні – жовтні.

Лелекоподібні представлені 2 видами. Білий та чорний лелека пролітають над Кінбурнською косою під час міграцій. Інколи зустрічаються кочуючі особини. Пара білих лелек до 1986 р. гніздилася у Волижиному лісі.

Сулоподібні представлені 2 видами. Великий баклан зустрічається регулярно та не щорічно гніздиться. Саме зграї бакланів найчастіше трапляються під час перебування на косі або переходу катером через лиман. Баклани також утворюють скупчення на Покровській косі, Кінбурнській стрілці, затоплених баржах, навігаційних морських спорудах і в інших місцях. На узбережжі лиману до початку війни поблизу с. Василівка існувало їх ночівельне скупчення на деревах (ур. Акаційки).

Гніздування великого баклана в районі Кінбурнської коси описано ще в 1858 р. у листах французького військового та О. О. Браунером (1894). Пізніше птахи зникли через переслідування рибалками. В районі коси чисельність бакланів почала зростати в 1960-х рр., а в 1980 р. вони утворили колонію у Волижиному лісі. З 1989 р. великі баклани почали гніздиться на островах Круглий та Довгий. В останні роки баклани на цих островах не гніздяться, напевно, через доступність їх для хижаків. З 2006 р. баклани

почали формувати колонії на штучних островах коси, а пізніше і деревах, але гніздяться нерегулярно.

Малий баклан зрідка трапляється в різні періоди року, переважно на прісних озерах.

Пеліканоподібні представлені 13 видами. Найбільш чисельною є родина Чаплевих. Найчастіше можна побачити сіру та руду чапель, велику білу та малу білу чапель. Рідше на очі трапляються бугай, бугайчик, квак і жовта чапля. Всі ці види є гніздовими, але квак, мала біла та жовта чаплі гніздяться нерегулярно. У 2019 р. єдиний раз на косі спостерігали єгипетську чаплю, вид, який розселяється по півдню України в останні роки.

Дуже рідкісними чаплі були в ХІХ ст., коли на них полювали заради оперення (егреток), якими прикрашали головні убори та зачіски.

Вперше колоніальне поселення чапель на Кінбурнській косі в економії Мохоротова описав Д. О. Подушкін(1913). Воно знаходилося у Волижиному лісі. Пізніше колонія там існувала теж, а в 1995 р. чаплі переселилась в прилегле урочище Бієнкові плавні. Пік чисельності чапель спостерігали у 2002 р., гніздилося 6 видів (600 пар). Зростанню чисельності чапель сприяло відкриття рибохідного каналу. Пізніше видове різноманіття і чисельність птахів зменшилась. Чаплі – птахи перелітні, але окремі особини сірої та великої білої чапель інколи зимують.

До цього ряду також відносяться коровайка, косар, рожевий і кучерявий пелікани.

Яструбоподібні представлені 21 видом. Протягом останніх 35 років з'явилися на гніздуванні великий яструб та звичайний канюк, відновилося гніздування орлана-білохвоста. Ці види гніздяться в соснових лісах,

Очеретяний лунь. Фото І. Моїсєєва

рідше в природних гайках. Очеретяний лунь будує гнізда в плавнях, а полює також і в степу. В 1980-х рр. зник на гніздуванні чорний шуліка, котрий мав гніздо у Волижиному лісі.

Лише під час міграцій та/або зимівель на Кінбурнській косі зустрічаються скопа, осоїд, польовий, лучний лунь та степовий луні, чорний шуліка,

степовий канюк, зимняк, малий яструб, зміїд, орел-карлик, могильник, беркут, великий і малий підорлики. По одному разу спостерігали білоголового сипа та чорного грифа.

Совоподібні представлені 5 видами. Всі сови є малочисельними гніздовими або, вірогідно, гніздовими видами. Гніздування сплюшки

приурочене до природних саг, а вухатої сови – до гнізд воронових у прибережній смузі лиману і моря. Хатній сич знайдений в гніздовий період у с. Василівка. Болотяну сову спостерігали на косі в гніздовий період та під час міграцій і взимку, але гніздування не доведено. В останні роки в гніздовий період також знайдено сіру сову.

Гомрайоподібні представлені одудом. Птах уникає соснових лісів. Місця гніздування одудів різноманітні: дупла дерев, нори в урвищах берегів та кар'єрів, тріщини в стінах та ніші під дахами. Відомі випадки гніздування в купах каміння й, будівельного сміття, шпаківнях та інших місцях.

Ракшеподібні представлені 3 видами. Золотиста бджолоїдка оселяється колоніями. На косі птахи гніздяться в піщаному ґрунті, в місцях забору піску та вздовж доріг. Під час міграцій трапляються голуба рибалочка та сиворакша.

Дятлоподібні представлені 5 видами. Дятли з'явилися на Кінбурнській косі в результаті розселення. Спочатку великий строкатий дятел, пізніше – інші види. В природних великих сагах гніздяться крутиголовка, сивий дятел, великий строкатий дятел, та малий строкатий дятел. В сосновому лісі гніздиться лише великий строкатий дятел. У селах гніздиться сирійський дятел.

Соколоподібні представлені 6 видами. В заростях маслинки вздовж узбережжя моря та лиману гніздяться звичайні боривітри. Великий підсоколик гніздиться поодинокими парами, займаючи гнізда воронових птахів. Обидва види уникають соснових насаджень. Кібчик зник на гніздуванні після 2008 р., але спостерігається на прольоті. Малий підсоколик, сапсан та балабан трапляються під час міграцій та інколи взимку.

Горобцеподібні представлені 106 видами. Оселяються у всіх біотопах, зокрема в селах. Розглянемо їх за родинami.

Сорокопудові представлені 4 видами. Гніздяться терновий та чорнолобий сорокопуд; зимує сирій сорокопуд, а під час міграцій зрідка весною трапляється червоноголовий сорокопуд.

Іволгові представлені іволгою. Гніздиться в деревно-чагарникових заростях і навіть на подвір'ях садиб.

Воронові представлені 7 видами. Гніздяться сойка, сорока, сіра ворона, крук. Цих птахів на косі можна спостерігати круглий рік. Ще нещодавно біля с. Покровка існувала колонія граків. У період міграцій через косу летять численні зграї граків з домішкою галок. В окремі роки під час інвазій також з'являються горіхівки.

Омелюхові представлені омелюхом. З'являється в окремі роки у позагніздовий період.

Синицеві представлені 3 видами. Гніздяться голуба та велика синиці. Голуба синиця гніздиться переважно у великих гайках. Ці види спостерігаються цілорічно. Під час міграцій в окремі роки також з'являються зграйки чорних синиць.

Ремезові представлені ремезом. Ремез будує свої гнізда-рукавички на деревах поблизу водойм.

Вусаткові представлені вусатою синицею. Ці синиці круглий рік мешкають в очеретяних плавнях. Птахи тримаються парами та зграями.

Жайворонкові представлені 6 видами. Гніздяться лісовий (у сосновому лісі), чубатий (поблизу людини), польовий та степовий (лучно-степові ділянки) жайворонки. Малий жайворонко реєструється під час міграцій. Взимку спостерігали двічі рогатого жайворонка – мешканця тундри.

Ластівкові представлені 3 видами. Гніздяться сільська та міська ластівки. Берегова ластівка мігрує, спостерігали спроби гніздування. Даурська ластівка – рідкісний мігрант. Сільська та міська ластівки гніздяться на будівлях і спорудах, мають звичайно два виводки на рік. Берегова та сільська ластівки в серпні-вересні утворюють передміграційні скупчення з тисяч птахів. Ночують в очеретах.

Довгохвостосиницеві представлені довгохвостою синицею. Ці синиці трапляються зграйками під час кочівель в позагніздовий період. В окремі роки чисельність їх є значною. Найближче відоме місце гніздування – дельта Дніпра.

Вівчарикові представлені 3 видами. Вівчарик-ковалик знайдений у гніздовий період у окремих природних сагах. Весняний та жовтобровий вівчарики – мігруючі види.

Очеретянкові представлені 5 видами. В плавнях гніздяться велика, ставкова та індійська очеретянки. Під час міграцій трапляються болотяна та лучна очеретянки.

Кобилочкові представлені 2 видами. В плавнях гніздиться солов'їна кобилочка. Під час міграцій зрідка трапляється річкова кобилочка.

Кропив'янкові представлені 9 видами. В деревно-чагарникових заростях гніздяться сіра, рябогруда, чорноголова кропив'янки та звичайна берестянка. Під час міграцій трапляються бліда берестянка, садова та прудка кропив'янки. Рідкісними залітними видами для Кінбурнської коси і загалом України є співоча та червоновола кропив'янки.

Золотомушкові представлені 2 видами. Жовточуба золотомушка є звичайною в позагніздовий період, трапляється невеликими зграйками, зокрема в соснових масивах. Червоначуба золотомушка трапляється зрідка під час міграцій та взимку.

Волові очка представлені кропивником. Цей птах зимує на Кінбурнській косі та зустрічається під час міграцій.

Підкоришникові представлені звичайним підкоришником. Цей птах прилітає восени, а відлітає навесні.

Шпакові представлені 2 видами. Звичайний шпак часто оселяється біля житла та займає штучні гніздівлі. Звичайно має два виводки на рік. Рожевий шпак зрідка залітає на косу під час інвазій.

Дроздові представлені 9 видами. Гніздяться чорний та співочий дрозди у великих сагах. Під час міграцій трапляються чикотень, дрізд-омелюх, білобровий дрізд, зрідка гірський дрізд. Чикотень зимує щорічно та часто тримається великими зграями, інші види дроздів взимку зустрічаються в меншій кількості.

Мухоловкові представлені 16 видами. Гніздяться сіра, білошия мухоловки, звичайна кам'янка, чорна горихвістка, західний та східний соловейки та випадково чорноголовий чекан. Під час міграцій трапляються строката та мала мухоловки, лучний чекан, лиса та попеляста кам'янки, строкатий скеляр, звичайна горихвістка, вільшанка, синьошийка.

Горобині представлені 2 видами. Хатній горобець мешкає переважно поблизу людей, а польовий горобець у природних біотопах та поблизу людського житла. Гнізда горобці будують у різноманітних укриттях та інколи відкрито на деревах. Такі гнізда мають вигляд куль. Горобці охоче займають штучні гніздівлі. За сезон мають по кілька виводків, трапляються круглий рік.

Тинівкові представлені лісовою тинівкою. Цей непримітний птах зимує на Кінбурнській косі поодинокими особинами та зустрічається під час міграцій.

Плискові представлені 8 видами. Гніздяться польовий та лісовий щеврики, біла плиска. Мігрують лучний і червоногрудий щеврики, жовта, гірська та жовтоголова плиски. Зрідка взимку трапляються біла плиска та лучний щеврик.

В'юркові представлені 11 видами. Гніздяться: зяблик, щиглик, зеленяк, коноплянка та костогриз. Зяблик є фоновим видом соснових насаджень. Під час міграцій або взимку трапляються в'юрок, звичайна чечітка, канарковий в'юрок, звичайна чечевиця, ялиновий шишкар та снігур.

Вівсянкові представлені 6 видами. Гніздяться просянка, звичайна, садова та очеретяна вівсянки. Чорноголова вівсянка є рідкісним мігруючим видом, а вівсянка-ремез – залітний вид.

5. ГОЛОВНІ ЗМІНИ В ГНІЗДОВІЙ ФАУНІ

Сучасна гніздова фауна птахів Кінбурнської коси включає 124 види, що належать до чотирьох екологічних груп: дендрофіли⁴, лімнофіли, кампофіли та склерофіли (рис. 6)⁵.

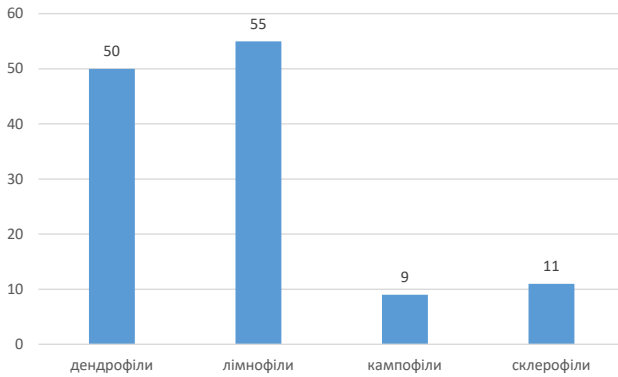

Рис. 6. Екологічна структура гніздової орнітофауни Кінбурнської коси (кількість видів)

У гніздовій орнітофауні протягом останніх понад 120 років відбулись суттєві зміни (Редінов, Петрович, 2008, Редінов та ін., 2022 та інші). Якщо порівняти сучасний стан гніздової фауни, з описаним Д. О. Подушкіним (1913), то помітно чітку тенденцію збільшення видового різноманіття, впер-

шу чергу, за рахунок видів – дендрофілів та лімнофілів. Більшість дендрофілів з'явилися тут шляхом розселення в степову зону по долині Дніпра, а нові види – лімнофіли, за окремими виключеннями, більш-менш регулярно гніздилися у Північному Причорномор'ї і раніше.

Помітного збіднення видового складу не відбулося, перестали розмножуватись лише кілька видів. Зазначимо, що ці зміни стосуються довоєнного періоду (до 24 лютого 2022 р.).

Розглянемо зміни за екологічними групами.

Представники **дендрофільної** групи складають більшість видів, що поповнили склад орнітофауни. Показовим є приклад зяблика, який на початку ХХ ст. не гніздився тут взагалі (Подушкін, 1913), а в період наших досліджень був фоновим видом соснових монокультур та почав освоювати зарості маслинок.

З початку 1950-х рр. з'явилися 24 види: великий яструб, звичайний канюк, орлан-білохвіст, припутьень, садова горлиця, сіра сова, крутиголовка, сивий дятел, великий строкатий дятел, сирійський дятел, малий строкатий дятел, лісовий жайворонок, лісовий щеврик, сойка, звичайна берестьянка, західний соловейко, вівчарик-ковалик, білошия мухоловка, чорний дрізд, співочий дрізд, зяблик, костогриз, звичайна вівсянка. Штучно вселено фазана. Чисельність більшості видів цієї екологічної групи до

⁴ – Зозуля належить відразу до дендрофілів та лімнофілів.

⁵ – Класифікацію екологічних груп наведено у розділі 9.

повномасштабного вторгнення була стабільною, або зростала. Помітно скоротилась чисельність лише сірої ворони та сороки, які зараз гніздяться майже виключно в заростях маслинки вузьколистої вздовж моря.

Високим видовим різноманіттям дендрофілів характеризуються найбільші за розміром природні гайки (саги), зокрема Волижин ліс та Ковалівська, Морозівська та Передереївська саги (останні розташовані в межах с. Покровка). Для прикладу, наведемо результати обліків в Ковалівській сазі (табл. 2).

Таблиця 2

**Видовий та кількісний склад дендрофілів Ковалівської саги
у гніздовий період (у парах)**

Вид	2019	2020	Вид	2019	2020
Припутень	1	1	Чорноголова кропив'янка	2	2
Звичайна горлиця	3	4	Звичайний шпак	5–7	5–8
Садова горлиця	1	1	Співочий дрізд	3–4	3
Крутиголовка	1	1	Чорний дрізд	6–8	6–8
Малий строкатий дятел	0–1	1	Сіра мухоловка	2–3	3
Сирійський дятел	1	1	Східний соловейко	1–2	1
Великий строкатий дятел	?	1	Західний соловейко	?	1
Сивий дятел	1	1	Польовий горобець	8–10	7
Іволга	3	3	Хатній горобець	3–5	5
Голуба синиця	4–5	6	Зяблик	20–27	20
Велика синиця	4	5	Костогриз	1–2	2
Ремез	2	2	Зеленьяк	8–11	12
Вівчарик-ковалик	?	0–1	Коноплянка	1–2	2
Звичайна берестянка	?	2	Щиглик	2–3	3

В інших сагах також виявлені на гніздуванні терновий сорокопуд, сіра кропив'янка, рябогруда кропив'янка, звичайна вівсянка.

Протягом останніх 35 років перестали гніздиться кібчик та грак, а раніше білий лелека і чорний шуліка. Останні два види гніздилися лише у Волижиному лісі.

Безсумнівно, що більшість видів – дендрофілів потрапили сюди по

екологічному руслу р. Дніпро, чому сприяло і масове заліснення цієї та прилеглих місцин у XX ст. Падіння чисельності деяких видів, зокрема воронів, дрібних соколів, певно пов'язане з хижацтвом великого яструба.

Лімnofільне угруповання є найчисленнішим (рис. 6) та характеризується нестабільним видовим та кількісним складом. З гусеподібних Д. О. Подушкін (1913) відмічав гніздування лише крижня, нерозня та чирка-тріскунця. Новими гніздовими видами є сіра гуска, лебідь-шипун, червоноголова чернь, червонодзьоба чернь, білоока чернь, гага, середній крохаль. Чисельність цих видів низька, помітно зменшилась, порівняно з 1980-ми рр., навіть у крижня. Середній крохаль взагалі перестав гніздиться на Кінбурнській косі.

Видовий склад куликів стабільний, але чисельність їх незначна і має тенденцію до зменшення. Значною мірою висока чисельність довгонога та чоботаря підтримується завдяки біотехнічним заходам. Відмічені випадки гніздування крячків, крім малого, та мартинів, крім жовтогоного, пов'язані переважно із біотехнічними заходами. З них лише малий та річковий крячки гніздяться щорічно.

Видовий склад чапель практично не змінився, порівняно з першою половиною XX ст. помічено ріст чисельності. Новим видом є жовта чапля, котра гніздиться нерегулярно.

Серед горобиних змін не помічено, очевидно зросла лише чисельність окремих з них, у зв'язку з формування нових масивів плавнів. Помітно розселились вусата синиця та ремез. Біла плиска гніздиться в будівлях та інших подібних біотопах.

Уяву про видовий склад та чисельність гніздуючих лімnofільних видів птахів загалом на Кінбурнській косі дає табл. 3 (Рединов, Петрович, 2020)⁶.

Таблиця 3

Видовий склад та чисельність гніздових лімnofільних видів птахів на Кінбурнській косі у 2016-2020 рр. (в парах)

Вид/рік	2016	2017	2018	2019	2020
Сіра гуска	5	4	3	1	1
Лебідь-шипун	7	7	7	6	5
Галагаз	30	30	30	30	20
Широконоска	1	1	1	1	1
Нерозень	5	5	3	3	3
Крижень	100	100	50	30	30
Червонодзьоба чернь	5	5	5	3	–

⁶ – В таблиці не враховано птахів, які гніздилися на островах Круглий і Довгий.

Вид / рік	2016	2017	2018	2019	2020
Червоноголова чернь	30	30	30	10	5
Гага	12	7	5	2	2
Водяний пастушок	100	100	100	100	100
Водяна курочка	150	150	150	100	100
Лиска	300	300	300	200	100
Великий норець	50	50	50	50	50
Кулик-сорока	3	3	2	1	1
Довгоніг	37	40	65	40	20
Чоботар	61	57	83	52	43
Чайка	3	3	2	1	1
Малий зуйок	25	25	25	10	10
Морський зуйок	100	100	50	30	30
Звичайний коловодник	13	22	12	10	10
Тонкодзьобий мартин	82	10	4	3	–
Середземноморський мартин	362	5	2	–	–
Жовтоногий мартин	12	10	9	8	11
Малий крячок	120	100	35	32	35
Річковий крячок	750	1214	364	135	370
Великий баклан	1	150	–	–	–
Бугай	20	20	20	20	20
Бугайчик	70	70	70	50	50
Сіра чапля	185	4	62	55	35
Руда чапля	30	30	30	20	10
Велика біла чапля	15	15	15	15	15
Очеретяний лунь	15	15	15	11	10
Разом:	2699	2682	1599	1029	1088

Видовий склад **кампофільного** угруповання змінився мало. Протягом ХХ ст. зникла хохітва. Хоча фактів, щоб підтверджували гніздування цього виду на досліджуваній території, немає. Основу угруповання складають степовий та польовий жайворонки, інші види – нечисленні або рідкісні. У зв'язку із масовим залісненням чисельність всіх видів цієї екологічної групи, безсумнівно, зменшилась.

Поширення **склерофілів** пов'язане переважно з діяльністю людини, оскільки види гніздяться на будівлях, спорудах, в купах сміття, кар'єрах і

схожих місцях. У природних та змінених біотопах гніздиться лише золотиста бджолоїдка та звичайна кам'янка. Новим гніздовим видом є чорна горихвістка. Завдяки забудові помітно зросла чисельність міської ластівки і незначно – сільської ластівки.

6. ОХОРОНА ПТАХІВ

Протягом багатьох років охорона птахів забезпечувалась роботою служб державної охорони природно-заповідних установ. Важливим фактором є також заборона полювання у межах об'єктів природно-заповідного фонду України. Окремим напрямом активної природоохоронної роботи є впровадження різноманітних біотехнічних заходів щодо приваблювання птахів-дуплогнізників, створення додаткових місць (оселищ) для гніздування колоніальних птахів та підвищення успішності їх гніздування. Розглянемо їх детальніше.

6.1. Приваблювання птахів-дуплогнізників

З початку – середини ХХ ст. вивішування штучних гніздівель, крім естетичної цілі, набуло практичного значення. Науковці і лісівники вивішували їх у штучних та природних лісах, гайках, полезахисних лісосмугах, щоб приваблювати корисних птахів, у першу чергу, великих синиць для боротьби з комахами-шкідниками. Особливого розмаху ця робота набула у степовій зоні, бідній на лісонасадження та лісових птахів.

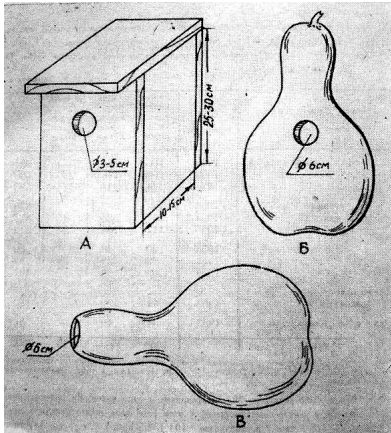

Рис. 7. Штучні гніздівлі з дошок та пляшкоподібних гарбузів, які розвішували у Волижиному лісі в 1950-х рр. (за: Семенов, 1958).

У Волижиному лісі та на прилеглих лісостепових ділянках Чорноморського біосферного заповідника штучні гніздівлі вперше були використані восени 1952 р. Зокрема, у Волижиному лісі було розміщено 20 шпаківень та 30 синичників, а в наступному році додатково 38 штучних гніздівель з пляшкоподібних гарбузів (рис. 7). В цих штучних гніздівлях охоче оселялися, крім звичайних шпаків та великих синиць, і польові горобці. Ці заходи компенсували дефіцит природних дупел і привабили на гніздування птахів-дуплогнізників. Паралельно вивчалася їх живлення.

Все було добре, але штучні гніздівлі почали регулярно відвідувати сарматські полози⁷, зводячи нанівець успішність гніздування птахів. Деякі особини полозів відвідували шпаківні цілеспрямовано у пошуках здобичі (рис. 8 А, Б).

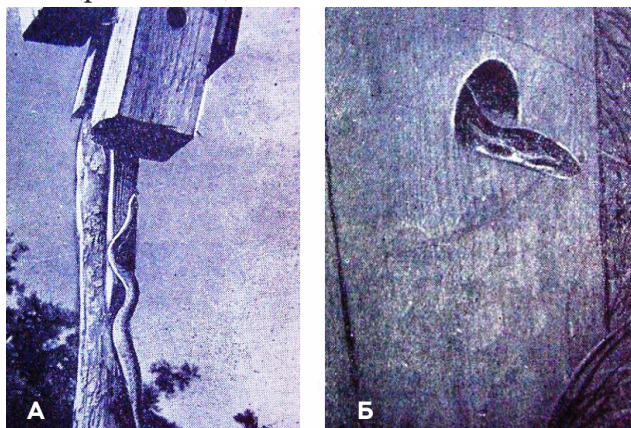

Рис. 8 А, Б. Сарматський полоз оглядає шпаківні у Волижиному лісі (за: Ардамацкая, 1958)

Науковці почали проводити експерименти із захисту штучних гніздівель від полозів, зокрема, вивішували гніздівлі на дроті, натягнутому між деревами. Це допомагало до 1958 р., доки полози не навчилися переміщуватись навіть по дроту (Ардамацкая, 1958; Семенов, 1958).

У 2000-х рр. частину штучних гніздівель, виготовлених жителями м. Очаків, було переправлено на Кінбурнська косу та розвішано в ур. Ковалівська сага та інших природних гайках.

6.2. Біотехнічні заходи

У 1980-х рр. Кінбурнське лісомисливське господарство розвішувало штучні гніздівлі для гоголів біля лісових озер та встановлювало гніздові ящики для огарів в районі Волижиного лісу. Також виготовлялись та встановлювались інші гніздівлі для качок (рис. 9).

На Кінбурнській косі багаторічний досвід біотехнічних заходів щодо сприяння гніздуванню водно-болотних видів птахів накопичено РЛП «Кінбурнська коса». В довоєнні роки в цьому напрямку працював також і НПП «Білобережжя Святослава» (Петрович, 2000; Редінов, 2020; Петрович, Редінов, 2022).

З метою унеможливлення доступу хижих тварин до колоніальних місць гніздування птахів в 1999–2000 рр. у центрі оз. Черепа-

Рис. 9. Гніздівлі для качок (за: Кремко, 1983)

⁷ – Сарматський полоз зараз занесений до Червоної книги України, а в ті часи був рядовим видом.

шине, на віддалі близько 400 м від берегів, було побудовано 3 штучних острова-платформи різної конфігурації площею 136, 140 і 162 м.кв. На оз. Лопушне збудовано один острів площею 56 м.кв. Для основи островів було використано металеві куби списаних мідійно-устричних садків висотою 2 м, які ставились на дно озера рядами. Зверху на них укладалась металева сітка-рабиця, яка покривається шаром камки, закріпленим рослинними купинами.

Результати цієї роботи були вражаючими. В урочищах, де раніше не було масового гніздування, на штучних островах загніздилося 15 видів птахів, загальною чисельністю близько 1500 пар (Петрович, 2000).

*Фрагмент колонії середземноморських мартинів
на штучному острові на оз. Черепашине. Фото З. Петровича*

Острови послуговували своєрідним кристалізуючим фактором для гніздування середземноморського мартина, та трьох видів крячків – рябодзьобого, річкового і малого. Частина птахів, які не могли загніздитися через брак місця на цих островах, заснували колонію і успішно вивели пташенят, чисельністю біля 3000 пар, на найближчих мілинних косах. В холодну зиму 2005/2006 рр. великі острови-платформи на оз. Черепашине вмерзли в льодовий покрив. З потеплінням, під впливом вітрів, крига почала переміщатися і зруйнувала острови. Вдалось відновити лише один з них шляхом вбивання паколів по периметру острову та нарощування середньої частини гілками, хмизом та сіном. Пізніше через зменшення гніздової площі видове різноманіття також зменшилось. Після зими 2009 року острови на оз. Черепашине більше не відновлювались, оскільки їх почали займати великі баклани, витісняючи звідти рідкісні види.

В останні роки функціонували та підтримувались у належному стані лише острови-платформи на оз. Лопушне, які охоче займали бажані види птахів (Редінов, Петрович, 2018).

Раніше на озерах, які не пересихають влітку та мають високий рівень води, будувались острівці-купини та невеликі острови-платформи. Ос-

трівці-купини будувались шляхом вбивання в дно 3–4 дерев'яних паколів, між якими укладався хмиз, а над водою шар сіна та 1–2 куски дерну з травою. Малі острови-платформи робилися шляхом вбивання дерев'яних паколів, на яких укріплювався щит з дощок на які укладався гніздовий субстрат.

Довгоніг насиджує кладку на штучному острівці-купині. Фото З. Петровича

В останні роки на штучних спорудах відмічене гніздування 13 видів птахів: великий баклан, галагаз, крижень, нерозень, широконосіка, червоноголова чернь, лиска, чоботар, довгоніг, звичайний коловодник, жовтоногий мартин, річковий крячок, чорнодзьобий крячок. Особливо важливі вони для гніздування чоботаря та довгонога.

У 2019–2020 рр. на штучних островах-платформах спостерігали гніздування 11 видів птахів (табл. 4).

Таблиця 4

Видовий склад птахів, які гніздилися на штучних островах-платформах оз. Лопушне

Вид /рік	2017	2018	2019	2020	2021
Галагаз	0	1	1	0	0
Крижень	2	3	2	0	1
Широконосіка	0	1	0	0	0
Червоноголова чернь	1	2	1	1	0
Довгоніг	28	45	32	40	32
Чоботар	53	70	45	57	43
Звичайний коловодник	20	4	2	3	3
Річковий крячок	1205	350	120	300	340
Середземноморський мартин	362*	0	50	12	0
Тонкодзьобий мартин	82*	0	55	10	0
Біла плиска	3	3	3	3	0
Разом (пар):	1756	479	311	426	419

Примітка: *підрахунок гнізд зроблено по фото, зробленому 13.06.2017

Чоботарі на штучному острові на оз. Лопушне. Фото З. Петровича

Іншим прикладом вдалої біотехнії є відновлення у кінці 1990-х рр. природного нерестовища в ур. Бієнкові плавні, завдяки відкриттю рибохідного каналу між Дніпровсько-Бузьким лиманом і плавнями. Необхідність впровадження біотехнічних заходів для водно-болотних птахів викликана дефіцитом місць для гніздування та низькою його успішністю. Серед факторів, що впливають на розмноження птахів, можна виділити такі: заростання, підтоплення островів, коливання рівня води внаслідок нагону її з моря, знищення хижими ссавцями гнізд, які після падіння рівня води опиняються на суші. Успішність гніздування птахів на берегах та косах взагалі мінімальна, в першу чергу, через хижацтво лисиці, енотоподібного собаки, золотавого шакала, вовка і навіть кабана. До цього додається конкуренція за місця гніздування між різними видами та інші фактори.

Штучні острови та острівці охоче займаються птахами, що вказує на дефіцит місць гніздування в природних угіддях. Ці споруди є своєрідними моделями: процеси, які відбуваються на них, відбуваються і в природних гніздових стаціях, але там вони залишаються малопомітними.

Особливо показовим є 2017 р. коли утворилась унікальна колонія

птахів у межах с. Покровка (табл. 6). В останній декаді травня середземноморські та тонкодзьобі мартини зайняли два невеликих штучних острови-платформи на оз. Лопушне площею 300 м². Майже тисяча мартинів відвоювали необхідну для побудови гнізд територію і заснували колонію, потіснивши куликів і річкових крячків. По суті, в центрі с. Покровка птахи були змушені конкурувати між собою за надійну гніздову територію.

Це свідчить про те, що середземноморський мартин, який на полях знищує мільйони комах-шкідників, потерпає від нестачі місць для надійного гніздування. Ще в 1970-х рр. на островах Орлов, Бабин, Шмалений в Тендрівській затоці Чорного моря гніздилося понад 100 тис. пар цих колоніальних птахів (Ардамацкая, 1975). Цьому значною мірою сприяло проведення, перед сезоном гніздування, щорічних заходів по очищенню островів від хижих тварин, які заходили на острови по льодовому покриву. Зараз птахи там гніздяться в значно меншій кількості і не регулярно (Москаленко, Черняков, 2017). Головна причина відсутності гніздування на островах, перебування там хоча б однієї лисиці чи єнотовидної собаки.

Зазначимо, що біотехнія має багато позитивних прикладів за кордоном і в Україні (Грищенко, 1997; та інші).

7. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПТАХІВ

Вплив бойових дій на екосистеми призводить до безперервних змін або до короткотривалих збурень (Dudley at all., 2002). Під час російсько-української війни застосовується широкий арсенал озброєнь, військової техніки та боєприпасів, що спричиняє потужне забруднення та руйнування екосистем. Основний ризик полягає в руйнуванні структури та порушенні функцій ґрунтової екосистеми, що є основою для більшості біотопів суходолу. За знищенням ґрунтового покриву слідує деградація рослинності з подальшим опустелюванням. Внаслідок таких змін різко скорочуються популяції більшості біологічних видів, а зі зміною структури та функцій ландшафтів відновлення колишнього біорізноманіття сильно ускладнюється. Хоча відомо про значний вплив воєнних дій на екосистеми, дослідження екологічного стану ландшафтів та оцінку цих впливів ще належить вивчити (Сплодитель та ін., 2023; Скоробогатов та ін., 2023).

Питання впливу бойових дій та війни на біорізноманіття неодноразово привертало увагу дослідників, як за кордоном, так і на теренах України (Dudley at all., 2002; Загороднюк, 2016; Василюк, Норенко, 2019 та інші). Особливої актуальності це питання набуло після початку російсько-української війни (Загороднюк, Вишневський, 2022).

Фактори що можуть істотно впливати на популяції та угруповання тварин, умовно поділяються на такі: фактори безпосереднього впливу і фактори відкладеної дії (Загороднюк, Вишневський, 2022).

На Кінбурнській косі до факторів безпосереднього впливу на птахів ми відносимо пожежі, турбування (розлякування), загибель від стрільби, загибель від забруднення оперення паливно-мастильними матеріалами та інші; до факторів відкладеної дії – знищення оселищ, хронічне отруєння тощо. Ці фактори взаємопов'язані та доповнюють один одного.

Від початку повномасштабного вторгнення Кінбурнська коса знаходиться під окупацією, замінована та майже недоступна для натурних досліджень. Дистанційно проводиться моніторинг пожеж методом дешифрування супутникових знімків та визначено масштаби затоплення внаслідок підриву російськими військовими Каховської ГЕС (Copernicus; Sentinel-Hub; Касьянов, 2023; Чаус та ін., 2023). Також із супутникових знімків відомо про появу нафтової плівки в акваторіях біля Кінбурнської коси (усн. пов. Г. Г. Мінічевої).

Розглянемо фактори впливу на птахів більш ґрунтовно.

Пожежі. В результаті ведення бойових дій у період з 24.02.2022 до 26.10.2023 на території Кінбурнської коси в межах Миколаївської області зафіксовано 323 пожежі та загорання, які загалом вразили 7214 га (59 % від загальної площі). Розподіл за об'єктами природно-заповідного фонду: РЛП «Кінбурнська коса» – 108 пожеж на площі 715 га, НПП «Білобережжя Святослава» – 207 пожеж на площі 6347 га, Чорноморський біосферний заповідник, ділянка «Волижин ліс» – 8 пожеж на площі 152 га. Частина пожеж носить повторний характер, вражаючи одну й ту саму ділянку декілька разів.

*Пожежі на Кінбурнській косі, викликані воєнними діями.
Фото з фейсбук-сторінки Kinburn.Life*

Вигоріли масиви плавнів (оселища лімнофілів) та штучних і природних лісів (оселища дендрофілів), степових і лучних ділянок (оселища кампофілів). Зокрема, у березні 2022 р. внаслідок обстрілу випалена суха водно-болотна рослинність в ур. Василівські плавні біля с. Василівка. У першій декаді червня 2022 р. відбулась масштабна пожежа, що охопила урочища Бієнкові плавні, Коменданське та Волижин ліс. Протягом квітня – травня пожежами уражені значні площі соснових лісів, природних гайків, лучної й степової рослинності. Тобто пожежами уражені оселища птахів саме у гніздовий період.

*Пожежі на Кінбурнській косі, викликані воєнними діями та їх наслідки
Фото з фейсбук*

Періодичність пожеж та площі ураження є безпрецедентними для території Кінбурнської коси (рис. 10–12).

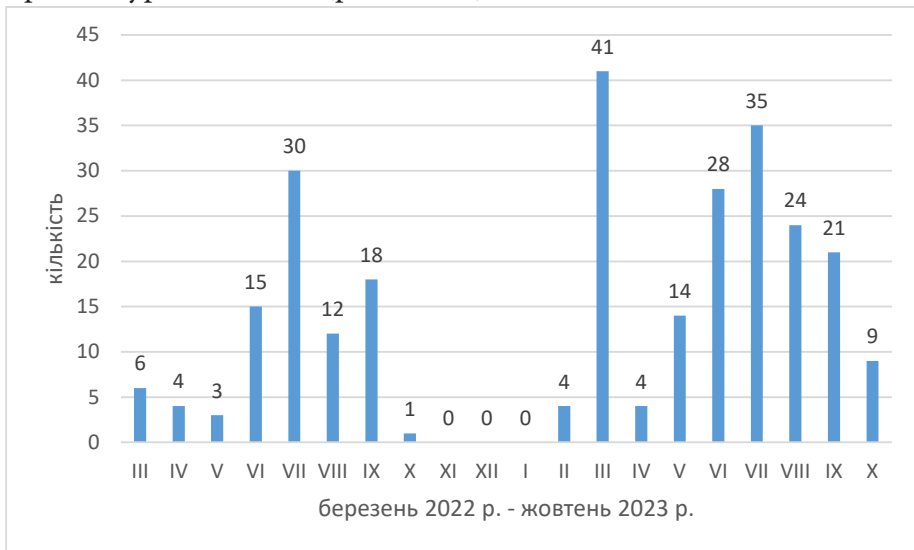

Рис. 10. Динаміка пожеж на Кінбурнській косі від початку війни (дані Є. Касьянова)

Як бачимо, більшість пожеж припадає на період гніздування та міграцій птахів (рис. 10). У 2022 р. більша частина соснових насаджень та природних комплексів Кінбурнської коси була уражена пожежами переважно в червні – вересні (рис. 11). У 2023 р. площі ураження значно менші, що цілком закономірно, оскільки вигорали вцілілі від минулорічних пожеж ділянки, та відбувались повторні пожежі (площі останніх не враховані в графіку). В 2023 р. кількість пожеж та загорянь суттєво збільшилась, порівняно з минулим роком (рис. 10). Певною мірою це вказує на інтенсивність бойових дій та продовження потужної дії фактору турбування.

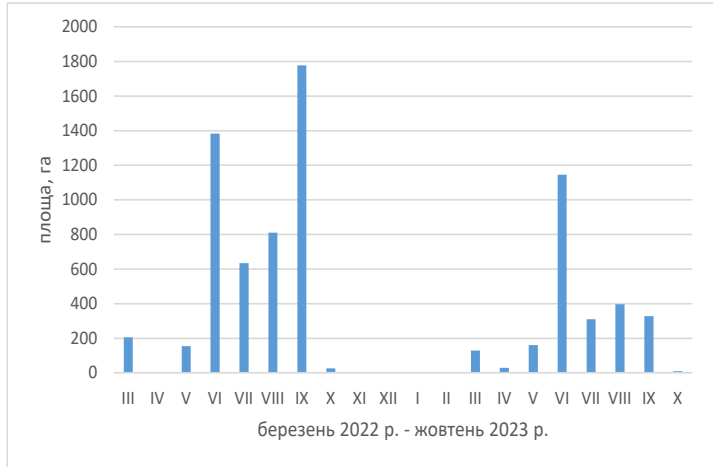

Рис. 11. Динаміка площ, уражених пожежами на Кінбурнській косі від початку повномасштабного вторгнення (дані Є. Касьянова)

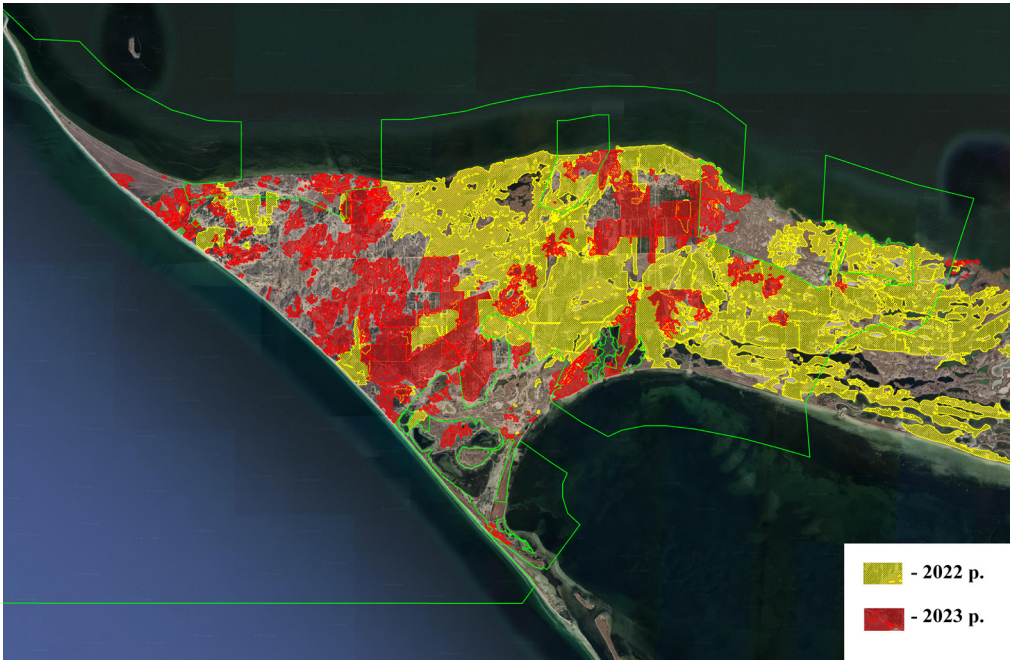

Рис. 12. Площі, ураженні пожежами у період з 24.02.2022 до 26.10.2023 (за: Касьянов, 2023).

Коноплянка, дендрофільний вид, вразливий до пожеж. Фото І. Моїсєєва

Просянка, кампофільний вид, вразливий до пожеж. Фото І. Моїсєєва

Список видів птахів, з прив'язкою до карти, які найбільш вірогідно постраждали внаслідок пожеж у період розмноження в урочищах НПП «Білобережжя Святослава» та РЛП «Кінбурнська коса», наведено в таблиці (табл. 5, рис. 13) (Чаус та ін., 2022, 2023).

Таблиця 5

Локалізації пожеж у 2022 р. за основними урочищами та список видів птахів, що потенційно постраждали від пожеж у гніздовий період

Урочища / локалізація	Період пожеж	Гніздуючі види
А. Основа коси, Кінбурнська стрілка	березень	чайка, вухата сова, польовий і степовий жайворонки, просянка та інші
Б. Околиці с.Василівка, Василівські плавні, район Ставкового господарства, район оз. Велике, оз. Красне	березень, квітень, травень, червень, липень, серпень- вересень	галагаз, крижень, червоноголова чернь, орлан-білохвіст, очеретяний лунь, вухата сова, бугай, бугайчик, сіра чапля, велика біла чапля, руда чапля, великий норець, водяна курочка, водяний пастушок, лиска, лежень, довгоніг, чоботар, звичайний коловодник, польовий щеврик, польовий, степовий і чубатий жайворонки, терновий і чорнолобий сорокопуди, біла плиска, звичайна кам'янка, синиця вусата, солов'їна кобилочка, велика і ставкова очеретянки, зяблик, коноплянка, польовий горобець, сіра ворона, сорока, просянка, очеретяна вівсянка та інші
В. Антерлицькі озера, хутір Чимилівка та саги навколо, район Гуриних озер, озера на узбережжі Ягорлицької затоки, ур. Біла хата	червень, липень, серпень- вересень	галагаз, крижень, червоноголова чернь, звичайна горлиця, дятел сирійський, польовий, степовий і лісовий жайворонки, польовий щеврик, зяблик, мухоловка сіра, звичайний шпак, терновий і чорнолобий сорокопуди, велика синиця, щиглик, зеленьяк, коноплянка, біла плиска, сільська ластівка, польовий горобець, просянка та інші

Урочища / локалізація	Період пожеж	Гніздуючі види
Г. Кучугури Сагайдачного та навколишні саги	липень	звичайна горлиця, польовий і степовий жайворонки, польовий щеврик, зяблик, сіра кропив'янка, просянка та інші
Д. Нижні кучугури, околиці с. Покровське, ур. Бієнкові плавні, Комендантське	серпень- вересень	водяна курочка, лиска, вусата синиця, польовий і степовий жайворонки, просянка, очеретяна вівсянка та інші

Рис. 13. Карта-схема уражених пожежами площ – місць гніздування птахів
(за: Чаус та ін., 2022).

Фактор турбування (розлякування). Птахи постійно страждають від потужного фактору турбування (вибухи, світлові спалахи, проїзд важкої техніки, перебування військових тощо). Під час бойових дій шумове навантаження становить понад 100 дБ. Цей фактор безперечно вплинув на успішність гніздування не тільки дендрофільних, але й лімнофільних видів, особливо куликів та кричків, що колоніально гніздуються. Воєнні дії, безсумнівно, розігнали колонії птахів, зокрема на штучних островах та острівцях. Також фактор турбування потенційно впливає на скупчення водно-болотних птахів в урочищах Покровська коса, Бієнкові плавні, Василівські ставки, акваторії моря та лиману.

Загибель від стрільби та вибухів. Безпосередньо фактів загибелі птахів від пожеж та вибухів не вдалось зафіксувати, оскільки наразі це неможливо зробити фізично. Достовірно відомо лише про факт пошкодження гнізда орлана-білохвоста в кварталі № 5 Василівського лісництва (Чаус та ін., 2022). Але встановлено, що птахи можуть отримувати контузії та гинути при артобстрілах, як у місцях стрільби, так і розриву боєприпасів.

Знищення оселищ. Відбулося внаслідок пожеж, частково вибухів. Особливо постраждали дендрофільні види, які через вигорання деревно-чагарникової рослинності втратили приблизно 90 % площі своїх оселищ. У соснових масивах це орлан-білохвіст, великий яструб, звичайний канюк, дрімлюга, великий строкатий дятел, звичайна горлиця, крук, сойка, лісовий жайворонок, зяблик, вівсянка звичайна та інші.

Природні саги теж постраждали від пожеж, але поки що найбільші за площею гайки певною мірою збереглись. Видове багатство птахів таких саг є суттєво більшим, ніж соснових лісів та включає приблизно 30 гніздових видів, представлених переважно дендрофілами.

Загроза втрати оселищ від пожеж у плавневих комплексах та на лучно-степових ділянках для птахів є мінімальною, оскільки їх рослинність відновлюється кожен рік.

Інші фактори. Поява плівки з нафтопродуктів могла забруднити оперення водоплавних птахів.

Відсутній контроль та розуміння ситуації з дикими (вовк, лисиця, шакал, єнотоподібний собака) та безпритульними (собака, кіт) хижими ссавцями. Враховуючи масовий та терміновий виїзд багатьох жителів із сіл Кінбурнської коси, кількість безпритульних собак та котів принаймні на якийсь час суттєво збільшилась. Безпритульні та дикі хижі ссавці, безперечно, зменшують успішність гніздування багатьох видів птахів, а також ловлять дорослих особин під час міграцій і зимівель.

Окремим фактором негативного впливу на гніздову орнітофауну значного масштабу є техногенна повінь, викликана руйнуванням греблі Каховської ГЕС. Внаслідок підриву 06.06.2023 приблизно о 2⁵⁰ год. відбулося затоплення природних комплексів на узбережжі

Підтоплення у с. Василівка. Фото з фейсбук.

Дніпровсько-Бузького лиману та частково сіл Василівка і Покровське на площі орієнтовно 2530 га. Станом на 18⁰⁰ год. у с. Василівка рівень води піднявся на 0,8 м. Пік рівня (1,1 м) спостерігався в ніч з 08 на 09.06. Стабілізація з деяким коливаннями рівня води відбувався в період з 09.06 по 15.06.2023. Початок спаду рівня затримали рясні опади 14–15 червня 2023 р. Внаслідок цієї техногенної катастрофи були підтоплені озера ур. Бієнкові плавні (заповідна зона НПП «Білобережжя Святослава»), ур. Василівські стави та інші озерні комплекси, степо-лучні та деревно-чагарникові ділянки, прилеглі до узбережжя (рис. 14).

Рис. 14. Картосхема ділянок Кінбурнської коси, що зазнали впливу затоплення після руйнування греблі Каховської ГЕС. Укладач Є. Касьянов.

Рівень води почав спадати з 18.06, станом на 30.06.2023 у Дніпровсько-Бузькому лимані (с. Василівка) він знизився до вихідних позначок, повеневі води переважно вийшли в акваторію лиману, залишившись тільки в місцях локальних знижень – орієнтовно до 5 % від затопленої території.

Оскільки підтоплення відбулося у розпал гніздового періоду, ми попередньо визначили види птахів, які постраждали від різкого підвищення рівня води через знищення гнізд та загибель пташенят. З лімnofільних видів це лебідь-шипун, крижень, червонодзьоба чернь, червоноголова чернь, бугай, бугайчик, велика біла чапля, сіра чапля, руда чапля, великий норець, очеретяний лунь, водяний пастушок, водяна курочка, лиска, довгоніг, звичайний коловодник, велика очеретянка та інші. Серед кам-

пофільних та дендрофільних видів постраждали чубатий, степовий та польовий жайворонки, польовий щеврик, сіра кропив'янка, терновий сорокопуд, просянка, звичайна вівсянка та інші.

Зазначимо, що до зарегулювання русла Дніпра, зокрема створення дамби Каховської ГЕС, прибережна територія коси в районі Бієнкових та Василівських плавнів регулярно підтоплювалась під час весняних повеней. Це природне явище не завдавало значної шкоди і «промивало» плавневі комплекси та нерестові системи озер. Після зарегулювання р. Дніпро також відбувались періодичні скиди води з Каховського водосховища, але вони не мали такого масштабу, як після підриву греблі. Підтоплення озер мало місце і під час згінно-нагінних явищ.

Від воєнних дій достеменно постраждали рідкісні гніздові види, занесені до Червоної книги України: нерозень, гага, лежень, кулик-сорока, довгоніг, чоботар, морський зуйок, малий крячок, орлан-білохвіст та інші.

8. ЕКОЛОГО-ФАУНІСТИЧНИЙ ОГЛЯД ПТАХІВ

До списку орнітофауни Кінбурнського коси (в межах Миколаївської області) створеного за отриманими протягом 1900–2021 рр. матеріалами, включено 283 види, з них перебування 279 видів (98,6 %) підтверджено протягом 1987–2021 рр. Ще 8 видів, дані про реєстрацію яких сумнівні: білощока казарка (*Branta leucopsis*), середній поморник (*Stercorarius pomarinus*), полярна гагара (*Gavia immer*), степовий орел (*Aquila nipalensis*), сипуха (*Tyto alba*), пугач (*Bubo bubo*), прудка очеретянка (*Acrocephalus paludicola*), іспанська кам'янка (*Oenanthe melanoleuca*) до списку не включені, хоча окремі з них реєструвались на сусідніх територіях.

8.1 Матеріали та методика

Основою для укладання списку птахів стали спостереження К. О. Редінова, З. О. Петровича, П. С. Панченка, О. О. Форманюка, О. С. Настаченка та інших колег, бьордвотчерів, літературні джерела, електронні ресурси, повідомлення колег, дані бьордвотчерів та фотографів, спостереження співробітників національного природного парку, регіонального ландшафтного парку та Чорноморського біосферного заповідника, що охоплюють період 1987–2021 рр. (Редінов та ін., 2022).

Протягом 1987–1999 рр. інформацію про птахів водно-болотного комплексу та деяких представників з рядів соколоподібних, горобцеподібних та інших збирав З. О. Петрович, який у цей час постійно мешкав у с. Покровка.

У 2000–2021 рр. дослідження мали більш цілеспрямований характер, проводилися всіма авторами (самостійно або в складі різних дослідних груп) й охоплювали всіх представників орнітофауни коси. Експедиційні виїзди та стаціонарні дослідження звичайно тривали 2–3 доби, інколи вони сягали 12 днів.

Збір даних проводився на піших та автомобільних маршрутах протягом року у всіх біотопах, але найбільше уваги приділено водно-болотним угіддям, узбережжю півострова та деяким лісовим масивам природного походження (сагам). Найменше дослідженнями охоплені штучні насадження сосни та ділянки степів і луків. Піші обліки кількісного складу птахів за методиками в сухопутних біотопах зазвичай не проводили. На деяких найбільш цінних ділянках досліджуваної території (оз. Черепашине, Покровська коса, оз. Лопушне, оз. Римбівське, ур. Бієнкові плавні) підрахунок навколоводних та водоплавних птахів проводився на всій території угіддя або на окремих моніторингових ділянках. Пошук гнізд та їх підрахунок здійснювався лише для деяких видів. Під особливою увагою знаходились штучні острови-платформи, як місця гніздування птахів. Найбільш докладні та репрезентативні матеріали зібрано стосовно гніздових та зимуючих видів. Через відсутність можливості проведення довготривалих стаціонарних досліджень найменше даних отримано щодо чисельності та видового складу мігруючих птахів.

З метою кільцювання на стаціонарі «Кордон Осетинський», Кінбурнський стрілці, в урочищі Ковалівська сага та поблизу Волижиного лісу М. Г. Пироговим (Чорноморський біосферний заповідник), А. М. Полудю (Український центр кільцювання птахів), нами та співробітниками Українського науково-дослідного протичумного інституту імені І.І. Мечнікова (УНДПІ) й Харківського національного педуніверситету імені Г.С. Сковороди в період 1987–2021 рр. декілька разів проводився відлов птахів павутинними сітками та пасткою Гельголандського типу. В 2001–2002 рр. орнітологами та волонтерами міжнародної Біосферної експедиції в період осінньої міграції на кордоні Осетинський проводилось кільцювання та спостереження за міграцією птахів (Tytar et al., 2002; Горлов, 2003). У звіті цієї експедиції за 2001 р. (Tytar et al., 2002) наведено кілька сумнівних, на нашу думку, видів, які ми не включаємо у список птахів досліджуваної території, що зазначається в нарисах.

Для кожного виду наведено окремий нарис. Видовий нарис включає статус перебування, належність до екологічної групи, особливості поширення, відносну чисельність; для гніздових птахів вказана регулярність їх розмноження. Для видів занесених до Червоної книги України, додатково наведена інформація про терміни міграцій, особливості гніздування, живлення та інше.

В кінці списку наведено 4 види, які реєстрували лише в проміжок 1900–1986 рр. Для більшості видів вказані основні літературні джерела, з інформацією про них. При укладанні списку враховані статуси перебування птахів та їх чисельність на ділянці Волижин ліс та на островах Круглий і Довгий з прилеглою акваторією, що належать Чорноморському біосферному заповіднику (рис. 15).

Рис. 15. Карта-схема досліджуваної території.

1 – Покровська коса, 2 – Кінбурнська стрілка, 3 – урочище Бієнкові плавні, 4 – Волижин ліс, 5 – урочище Ковалівська сага, 6 – оз. Лопушне, 7 – урочище Комендантське, 8 – ставки біля с. Василівка, 9 – «Кордон Осетинський», 10 – о. Довгий, 11 – о. Круглий, 12 – оз. Черепашиє, 13 – оз. Римбівське; 14 – оз. Черніє.

Це вплинуло на оцінки гніздової чисельності гаги, великого баклана та жовтоногого мартина, епіцентром гніздування яких тривалий час був або й залишається о. Круглий.

При наданні видам статусів перебування ми уникаємо терміну «осілий». Це пов'язано з тим, що багато хто з дослідників під осілістю розуміє

цілорічне перебування місцевих гніздових птахів (популяцій) на певній території. Однак такий погляд помилковий, лише кілька видів з певною ймовірністю можна віднести до числа осілих. З їх числа на території коси мешкають сіра куріпка, фазан та сіра сова (Редінов та ін., 2022).

Для видів нами наведено їх належність до умовних екологічних груп (Белик, 2000):

Дендрофіли. Гніздяться переважно серед деревно-чагарникової рослинності.

Кампофіли. Гніздяться та годуються у відкритих ландшафтах.

Склерофіли. Потребують для гніздування ерозійні оголення геологічних порід або їх аналоги.

Лімнофіли. Екологічно пов'язані переважно з мілководдями та біляводними біотопами.

Гідрофіли. Проводять все життя переважно на морських глибоководних ділянках і лише для розмноження виходять на берег.

Для характеристики статусу перебування виду використано наступні категорії:

Гніздовий вид. Вид, який гніздиться або ймовірно гніздиться на досліджуваній території.

Зимуючий вид. До них віднесені види, відмічені хоча б один раз протягом календарної зими. Однак сюди не включені види, весняна міграція яких починається ще в лютому, але які не були зареєстровані взимку до початку весняної міграції, наприклад, чирок-тріскунець, який з'являється на весняній міграції в Північно-Західному Причорномор'ї в другій декаді лютого.

Мігруючий вид. У цю групу включені пролітні та перелітні птахи, які вчиняють сезонні переміщення (зокрема, інвазійного характеру) між місцем гніздування (народження) і місцем зимівлі.

Кочуючий влітку вид. До цієї групи віднесені види, у яких частина особин не гніздиться в поточному році і яка протягом гніздового періоду мешкає в межах гніздового ареалу і (або) поза ним (на шляхах міграцій, в місцях зимівлі, линьки), здійснюючи або не здійснюючи при цьому довільні переміщення.

Залітний вид. Реєструється в Україні нерегулярно, зазвичай трапляються поодинокі особини.

В книзі ми використовуємо наукові назви згідно з IOC World Bird List⁸ (Gill, Donsker & Rasmussen, 2023), а українські – згідно з працею В. М. Грищенка (Grishchenko, 2004) з уточненнями й доповненнями. Інколи для виду наводиться кілька вживаних українських назв.

8 – <http://www.worldbirdnames.org>.

Для характеристики гніздового статусу видів використано три категорії:

Гніздування доведено. Сюди віднесені види, у яких знайдено кладки, пташенята або зльотки.

Гніздиться. У представників цих видів кладки та пташенята знайдені не були, але оскільки досліджена територія знаходиться в межах їх гніздових ареалів та для них гніздування доведене на суміжній території, або в межах сухостепової підзони степової зони України (Андрющенко, Дядічева, 2020; та інші), ми вважаємо, що вони тут гніздяться. Для цих видів потрібне лише фактичне підтвердження гніздування. Також ґрунтуючись на матеріалах щодо поширення видів в минулому та нині у степовій зоні та регіоні досліджень, ми допускаємо, що більша частина видів, наведених попередніми дослідниками, як гніздові без фактажу під час проведення ними досліджень, все ж гніздилися. Вони теж віднесені до цієї категорії.

Гніздування вірогідне. В цю категорію виділені окремі види з попередньої категорії, але через їх рідкісність та слабку вивченість в регіоні, пізні терміни міграції та особливості гніздової екології, підтвердження їх гніздування є обов'язковим.

Прийнята така оцінка **регулярності гніздування**:

- гніздиться регулярно;
- гніздиться не регулярно;
- випадково гніздовий;
- зник на гніздуванні;
- виявлений або з'явився на гніздуванні.

Для характеристики **відносної чисельності гніздових видів** використано градацію:

- рідкісний вид (1–10 пар);
- малочисленний вид (11–50 пар);
- нечисленний вид (51–100 пар);
- звичайний (101–500 пар);
- багаточисленний (500 і більше пар).

Для окремих видів вказано більш точну чисельність, чи чисельність в останні роки, інколи динаміку чисельності.

Для характеристики **відносної чисельності видів в позагніздовий період** використано наступну градацію:

- рідкісний вид (одиниці особин);
- малочисленний вид (десятки особин);
- нечисленний вид (сотні особин);

- звичайний (1000–10000 особин);
- багаточисленний (понад 10000 особин).

Оскільки чисельність видів в різні роки зазвичай різниться, то вид може мати відразу декілька градацій, наприклад, нечисленний/звичайний вид на зимівлі.

Також для гніздових видів вказано **тренд зміни чисельності**: стабільна, зменшується, збільшується, флуктуація.

Для всіх видів позначено їх **созологічні статуси** (Birdlife international, 2015, 2021; Перелік..., 2020, 2021; The IUCN Red List..., 2023):

ЧКУ – Червона книга України (2009, 2011). Категорії: ВР – вразливий; ЗК – зникаючий; НО – неоцінений; РД – рідкісний;

РЧС – Регіональний червоний список;

БК – Бернська конвенція. Додатки – II, III;

БонК – Боннська конвенція. Додатки – I, II;

CITES – Міжнародна Конвенція що регулює торгівлю дикими видами тварин (Вашингтонська конвенція). Додатки – I, II;

ETS – Європейський перелік видів, що знаходяться під загрозою. Категорії: VU – Vulnerable (вразливий); NT – Near Threatened (близький до загрозового), EN – Endangered (під загрозою вимирання);

IUCN – Всесвітнє товариство з охорони природи. Категорії: VU – Vulnerable (вразливий); NT – Near Threatened (близький до загрозового);

AEWA – Афро-Євразійська Угода про охорону мігруючих видів птахів. У – охороняється угодою.

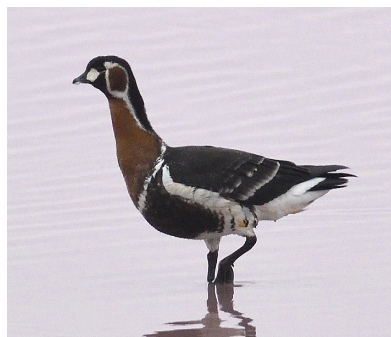
Необхідно враховувати, що міжнародні охоронні статуси видів регулярно переглядаються, зміни доступні на офіційних сайтах.

Невелика кількість видів не охороняються вищезазначеними конвенціями та переліками, але вони охороняються Законами України «Про захист тварин від жорстокого поводження», «Про тваринний світ» та внесені до ETS та IUCN як благополучні види.

8.2 Сучасний склад орнітофауни (1987–2021)

Ряд Гусеподібні – Anseriformes

Родина Качкові – Anatidae

1. Червоновола казарка – *Branta ruficollis*

Червоновола казарка.
Фото О. Настаченка

Статус. Пролітний вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Більшість птахів пролітає транзитом вдень і вночі, звичайно в зграях з великою білолобою гускою. Перебування виду підтверджено прольотом птахів із супутниковими датчиками. На Покровській косі казарок спостерігали: 01.03.2000 – 10 та 29.02.2004 – 16 ос. У с. Покровка 17.03.2012 спостерігали проліт біля 220 ос., а 8 та 10.11.2013, відповідно,

43 та 14 ос. Поблизу шпиля Кінбурнської стрілки 27.01.2018 спостерігали зграю з 30 великих білолобих гусей та 20 червоноволих казарок.

Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид.

Терміни міграцій. Лютий-березень та жовтень-листопад.

Обмежуючі фактори. Фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Созологічний статус. ЧКУ – ВР, БК – II, БонК – I, II, CITES – II, ETS – VU, IUCN – EN, AEWA – Y.

Література. Петрович та ін., 2008; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін. 2022; О.В. Бурковський та Ю.М. Кодруль (усн. повід.).

2. Сіра гуска – *Anser anser***Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний (3-10 пари)	Зменшується	Нестабільна

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздування відновилось в 1990-х рр. Гніздиться на нерестових озерах узбережжя Дніпровсько-Бузького лиману. Більшість птахів пролітає транзитом вдень і вночі над сушею та акваторіями. Інколи зграї зупиняються під час міграції та взимку на акваторії Ягорлицької затоки, Дніпровсько-Бузькому лиману та моря.

Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид, взимку – рідкісний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Втрата гніздових біотопів, внаслідок заростання луків високою трав'янистою та деревно-чагарниковою рослинністю. Луки потрібні для випасу гусенят.

Вплив військових дій. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Ардамацкая, 2003; Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін. 2022.

3. Велика білолоба гуска (гуска білолоба) – *Anser albifrons*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Більшість птахів пролітає транзитом вдень і вночі над сушею та акваторіями. Інколи зграї зупиняються під час міграції та взимку на акваторії Ягорлицької затоки, Дніпровсько-Бузького лиману та моря. Під час міграції – багаточисленний вид, взимку – рідкісний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Созологічний статус. БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Петрович та ін., 2008; Редінов та ін. 2022.

4. Лебідь-шипун – *Cygnus olor*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний (5–7 пар)	Зростала, зараз стабільна	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на нерестових озерах узбережжя Дніпровсько-Бузького лиману та окремих опріснених озерах, зокрема в урочищі Бієнкові плавні (3–5 пар), ур. Василівські стави (1–2), на озерах у с. Покровка (2–3) та деяких інших озерах. На кефальних озерах не розмножується.

Акваторії Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки, Чорного моря та кефальних озер слугують місцями кочівель, міграцій та зимівлі.

Під час міграції – звичайний вид, кочівель – малочисленний / нечисленний, взимку – нечисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Пересихання озер. Відомі випадки браконьєрського полювання та відлову пташенят. Серед людей існує хибна думка, що лебеді у місці свого гніздування відлякують інші види водоплавних птахів.

Вид потерпає під час тривалих складних метеоумов взимку, коли на тривалий час замерзають мілководдя Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки та прибережної смуги моря. Якщо похолодання триває довго або є сильним, то спостерігається загибель птахів, переважно молодих особин. Знесилені птахи стають здобиччю орланів-білохвостів та хижих ссавців.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Созологічний статус. РЧС, БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Ардамацкая, 2003; Редінов, Петрович, 2008; Рединов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін. 2022.

5. Малий лебідь – *Cygnus columbianus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Поява малого лебедя в акваторіях біля Кінбурнської коси пов'язана зі зміною птахами в 1990-х рр. місць зимівлі та, відповідно, міграційних шляхів. Акваторії Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки, Чорного моря та кефальних озер слугують місцями зупинок під час міграцій та рідше зимівлі. Частина птахів лігає годуватись на поля озимого ріпаку і пшениці на прилеглу територію узбережжя Дніпровсько-Бузького лиману, де тримається часто разом з кликунами. На оз. Черніно 20.11.2011 відмічені 4 птаха, а в Дніпровсько-Бузькому лимані біля східної околиці с. Покровське в цей день обліковано 15 особин. В останньому місці 2.12.2011 зареєстровано 27 особин, з яких 4 – молоді. В Ягорлицькій затоці 11.12.2011 спостерігали 16 лебедів (2 молоді) біля Покровської коси та 1 дорослу особину напроти с. Василівка. Біля шпилью Покровської коси 4.02.2012 обліковано 2, а 16.12.2013 – 1 дорослих птахів. В Дніпровсько-Бузькому лимані біля східної околиці с. Покровське 31.10.2012 спостерігали 20 особин (5 молоді). Біля Волижиного лісу на озері 18.11.2016 спостерігали 1 птаха. Під час міграції – малочисленний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Терміни міграцій. Жовтень-листопад, березень - початок квітня.

Малі лебеді. Фото О. Настаченка

Обмежуючі фактори. Вид потерпає під час тривалих складних метеоумов взимку, коли на тривалий час замерзають мілководдя Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки та прибережної смуги моря.

Вплив війни. Фактор турбування.

Созологічний статус. ЧКУ – РД, БК – II, БонК – II, ETS – VU, AEWA – Y.

Література. Москаленко, Плющ, 2018; Редінов та ін. 2022.

6. Лебідь-кликун – *Cygnus cygnus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Лебідь-кликун. Фото К. Редінова

Поширення, чисельність. Акваторії Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки, Чорного моря та кефальних озер слугують місцями міграцій та зимівлі. Частина птахів літає годуватись на поля озимого ріпаку і пшениці, на прилеглу територію узбережжя Дніпровсько-Бузького лиману.

Під час міграції – нечисленний вид, взимку – нечисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. На початку ХХ ст. існувало полювання на кликунів. Зараз теж відомі випадки браконьєрства, але за межами заповідних об'єктів. Вид потерпає під час тривалих складних метеоумов взимку, коли на тривалий час замерзають мілководдя Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки та прибережної смуги моря.

Вплив війни. Фактор турбування.

Созологічний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін. 2022.

7. Галагаз – *Tadorna tadorna*

Статус. Гніздовий, пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний (20–30 пар)	Стабільна	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на Кінбурнській косі на безлісій території, в тому числі в піщаному степу та межах с. Покровка поблизу солоних озер, Ягорлицької затоки, узбережжя моря та Дніпровсько-Бузького лиману. Сучасне гніздування на морських островах малоімовірне.

Під час міграції та взимку тримається на Ягорлицькій затоці в ур. Покровська коса та рідше в морі і на кефальних озерах. Важливим для виду у всі сезони є оз. Красне. Спостерігаються також переміщення на оз. Солонець-Тузли біля с. Рибаківка.

Під час міграції – нечисленний вид, кочівель – малочисленний / нечисленний, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Раннє обміління солоноводних озер, дефіцит місць для гніздування, браконьєрство за межами Кінбурнської коси, вплив хижаків.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Ардамацкая, 2003; Directory of..., 2003; Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін. 2022.

Галагаз біля пташенят.
Фото З. Петровича

8. Огар – *Tadorna ferruginea*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Огар. Фото О. Настаченка

Поширення, чисельність. Більшість птахів пролітає транзитом. Відомі їх зупинки в ур. Бієнкові плавні та інших місцях. В останнє десятиріччя зустрічі стали частішими. Трапляється поодиночі або невеликими зграями. На озерах ур. Бієнкові плавні 06.07.1996 зареєстровано зграю з 4 ос. В ур. Василівські стави 28.08.2011 спостерігали 1 особину. В околицях с. Покровка на оз. Попове 10 та

19.07.2013 спостерігали пару. Над оз. Черніно 12.09.2014 спостерігали зграю з 12 птахів, що прямувала в східному напрямку. Навпроти с. Покровка відмічений 1 птах, який летів вздовж моря у східному напрямку 06.03.2018. В ур. Бієнкові плавні 1 самця спостерігали 07.06.2018. На оз. Римбівське в околицях с. Покровське 14.09.2020 помічено 1 особину. На Покровській косі 29.08.2016 спостерігали 1 птаха. Взимку відома єдина реєстрація виду: на солонці біля східної околиці с. Покровське 04.02.2012 відмічена 1 особина.

Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Живлення. Харчується переважно рослинною їжею, рідше – тваринною (артемія та інше). Частіше годується на суші.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактор турбування.

Созологічний статус. ЧКУ – ВР, БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Примітка. В 1980-х рр. в ур. Бієнкові плавні працівниками Кінбурнського лісомисливського господарства було встановлено гніздові ящики для огарів, завезених із заповідника «Асканія-Нова». Огарі їх зайняли, але на території не закріпились.

Література. Руденко и др., 1996; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін. 2022; П.С. Панченко та Є.О. Яцюк (усн. повід.).

9. Чирок-тріскунець (чирянка велика) – *Spatula querquedula*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. В гніздовий період тримається на різноманітних озерах, крім кефальних. Гніздування підтверджене лише раз. Гніздо знайдено 28.04.2000 на Покровській косі.

Під час міграції і взимку тримається, крім внутрішніх та прибережних озер, на акваторії Дніпровсько-Бузького лиману, Чорного моря та Ягорлицької затоки. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, браконьєрство.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

10. Ширококоніска – *Spatula clypeata*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. В гніздовий період тримається на різноманітних озерах, крім кефальних. Птахів в гніздовий період спостерігали

неодноразово, але гніздування підтверджено лише двічі. На початку 2000-х рр. спостерігали виводок ширококоніски на ставку колишнього рибного господарства біля с. Василівка. На штучному острові на оз. Лопушне у 2018 р. виявлено гніздо.

Під час міграції і взимку тримається, крім внутрішніх та прибережних озер, на акваторії Дніпровсько-Бузького лиману, Чорного моря, Ягорлицької затоки. Найбільші скупчення утворює в районі ур. Покровська коса. Під міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, браконьерство.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2018; Рединов, Петрович, 2020; Редінов та ін., 2022; Redinov at all., 2022.

11. Нерозень – *Moreca strepera*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний (3–5 пар)	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на Кінбурнській косі на кефальних та рідше інших озерах. Там же тримається і під час міграції та взимку. Під час міграції – малочисленний вид, взимку – рідкісний.

Терміни міграції. Прилітає у березні - квітні, відлітає у вересні - жовтні.

Розмноження. Гніздо влаштовує на відкритих ділянках серед трави, на березі та косах і острівцях. Самка у середині квітня-травні відкладає 8–12 яєць, котрі насиджує самотійно 24–26 діб. Пташенята стають самотійними у віці 45–50 діб.

Живлення. Харчується переважно частинами водних рослин. Також вживають в їжу молюсків, ракоподібних, пуголювків і мальків риб.

Обмежуючі фактори. Раннє обміління солоноводних озер, згінно-нагінні явища, дефіцит місць для гніздування, розорювання гнізд хижаками.

Нерозень. Фото З. Петровича

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Література. Редінов, Петрович, 2008, 2016; Москаленко, 2018; Москаленко, Плющ, 2018; Редінов та ін., 2022; Redinov at all., 2022.

12. Свищ – *Moreca penelope*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на акваторіях Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки, Чорного моря та озер. Найбільші скупчення утворює в районі Покровської коси. Під час міграції – звичайний / численний вид, взимку – нечисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, браконьєрство.

Вплив війни. Фактор турбування.

Созологічний статус. БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін. 2022.

13. Крижень – *Anas platyrhynchos*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний (30–100 пар)	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на Кінбурнській косі на різноманітних озерах, в тому числі в ур. Бієнкові плавні, в ур. Ковалівська сага, Волижиному лісі. Гніздиться також в межах с. Покровка. Під час міграції та взимку тримається, крім внутрішніх та прибережних озер, на акваторії Дніпровсько-Бузького лиману, Чорного моря, Ягорлицької затоки, оз. Солонець-Тузли.

Під час міграції – багаточисленний вид, взимку – звичайний.

Обмежуючі фактори. Раннє обміління озер, згінно-нагінні явища, дефіцит місць для гніздування, розорювання гнізд хижаками, браконьєрство.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Directory of..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2018; Редінов, Петрович, 2020; Редінов та ін. 2022; Redinov at all., 2022.

14. Шилогвіст – *Anas acuta*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Найбільші скупчення утворює в районі ур. Покровська коса, але зустрічається і на інших акваторіях та озерах, зокрема, в ур. Бієнкові плавні. Під час міграції – звичайний / не численний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, браконьєрство.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Созологічний статус. БК – III, БонК – II, ETS – VU, AEWA – Y.

Література. Рєдєнов, Петровєч, 2020; Redinov at all., 2022; Рєдєнов та ін. 2022.

15. Чирок-свєстунєць (чирянка мала) – *Anas crecca*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Чирок-свєстунєць. Фото І. Моїсєєва

Поширення, чисельність. Найбільші скупчення утворює в районі Покровської коси, але зустрічається і на інших акваторіях та озерах, зокрема, в ур. Бієнкові плавні.

Під час міграції – звичайний вид, взимку – нечисленний / звичайний. Інколи трапляється в гніздовий період в малій кількості.

Обмежуючі фактори. Розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, браконьєрство.

Вплив війни. Фактор турбування.

Созологічний статус. БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Рєдєнов, Петровєч, 2020; Redinov at all., 2022; Рєдєнов та ін., 2022.

16. Червонодзьоба чернь – *Netta rufina*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Рєгулярність
Довєдєно	Рідкісний (0–5 пар)	-	Випадковє

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. В регіоні з'явився на гніздуванні в 1960-х рр. У гніздовий період тримається переважно на опріснених та прісних озерах. Найбільше та найчастіше птахів спостерігали в ур. Бієнкові плавні, а в останні роки і на озерах саг у с. Покровка. Наприклад, в ур. Бієнкові плавні 29.08.2010 обліковано 53 особини, більшість були молодими особинами. В с. Покровка на оз. Церковне 18.06.2019 спостерігали 5 нелітних пташенят.

Червонодзьоба чернь.
Фото О. Настаченка

Під час міграції й взимку тримається, крім озер, на акваторії Дніпровсько-Бузького лиману, рідше Чорного моря та Ягорлицької затоки. Між Покровською косою та о. Довгий 16.02.2008 обліковано зграю з 120 особин. В Дніпровсько-Бузькому лимані зграю з 300 особин спостерігали 25.12.2011 р. навпроти с. Покровське та зграю з 120 птахів 21.02.2020 в околицях с. Василівка.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний (трапляється в окремі зими).

Терміни міграцій. Зустрічається протягом всього року.

Розмноження. Гніздяться на озерах з густими заростями очерету. Гнізда облаштовуються в очеретах на заламах очерету та купинах.

Самка у травні-червні відкладає 6–14 яєць, котрі насиджує самостійно 26–28 діб. Пташенята стають самостійними у віці 45–55 діб. Виводки, що не розпалися трапляються ще в першій половині серпня.

Живлення. Харчується зеленими частинами водяних рослин.

Обмежуючі фактори. Розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, браконьєрство.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах, різке підтоплення.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Москаленко, 2018; Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

17. Червоноголова чернь (попелюх) – *Aythya ferina*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний / нечисленний	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на Кінбурнській косі на різноманітних озерах, зокрема, в урочища Бієнкові плавні та Василівські стави. Гніздиться також в межах с. Покровка. Під час міграції і взимку тримається, крім внутрішніх та прибережних озер, на акваторії Дніпровсько-Бузького лиману, Чорного моря та Ягорлицької затоки.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид, взимку – звичайний. В останні роки спостерігається зменшення чисельності птахів у міграційних та зимових скупченнях.

Обмежуючі фактори. Раннє обміління озер, згінно-нагінні явища, дефіцит місць для гніздування, розорювання гнізд хижаками, браконьерство.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах, різке підтоплення.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, ETS – VU, IUCN – VU, AEWA – Y

Література. Редінов, Петрович, 2008, 2018; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Згряя червоноголових чернів. Фото З. Петровича

18. Білоока чернь – *Aythya nyroca*

Статус. Перелітний та зимуючий вид, вірогідно гніздиться.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Вірогідне	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Вид віднесений до гніздової фауни на підставі спостереження льотного виводка 08.07.2006 в ур. Бієнкові плавні. Але оскільки не виключена можливість того, що цей виводок перемістився сюди з іншого місця (не з території коси), то фактично гніздування виду не

доведене. Зазначимо, що вид гніздиться в пониззях Дніпра. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Терміни міграцій. Березень - початок травня, кінець липня - вересень.

Живлення. Годується водними рослинами, личинками комах, рідше – тваринною їжею – жуками, молюскам, личинками бабок і т.п.

Обмежуючі фактори. Раннє обміління озер, згінно-нагінні явища, дефіцит місць для гніздування, розорювання гнізд хижаками та браконьєрство.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах, різке підтоплення.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – III, БонК – I, II, IUCN – NT, AEWA – Y

Література. Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2008, 2013а; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Білоока чернь. Фото О. Настаченка

19. Чубата чернь – *Aythya fuligula*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається крім внутрішніх та прибережних озер на акваторії Дніпровсько-Бузького лиману, Чорного моря та Ягорлицької затоки. Найбільші скупчення спостерігаються в ур. Покровська коса та Кінбурнська стрілка.

Чубата чернь. Фото О. Настаченка

Під час міграції – багаточисленний вид, взимку – звичайний / багаточисленний. Інколи в гніздовий період тримаються окремі особини та невеликі зграйки

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, браконьєрство та загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, ETS – NT, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

20. Морська чернь – *Aythya marila*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на акваторії Дніпровсько-Бузького лиману та Чорного моря в районі ур. Кінбурнська стрілка. Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, браконьєрство та загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Редінов та ін., 2022.

21. Гага (пухівка) – *Somateria mollissima*

Статус. Гніздовий, перелітний та зимуючий вид. Зустрічається круглий рік.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Багаточисленний / малочисленний	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Формування гніздової популяції гаги, яка є північним видом арктичного походження, в Північно-Західному Причорномор'ї є фауністичним феноменом. У 1960 р. механік судна «Кречет» побачив зграйку з молодих і дорослих гаг біля о. Березань, що стало відомо одеським орнітологам. В Ягорлицькій затоці Чорного моря вперше вид відмічений 20.01.1960 біля о. Круглий. До 1969 р. чисельність зимуючих гаг зросла до 20 особин, зимівлі стали постійними, птахів почали спостерігати

Самець гаги. Фото О. Настаченка

Гага насиджує. Фото З. Петровича

ти і влітку. В 1975 р. на о. Довгий вперше знайдено гнізда 2 пар, а 20.07.1975 спостерігали 2 виводки. У 1980–90-хх рр. чисельність гаг почала зростати і досягла понад 1500 пар. Станом на 1999 р. популяція оцінювалась в 7000 особин (включаючи й нестатевозрілих особин) – о. Круглий та Кінбурнська коса – це був пік чисельності. В наступні роки чисельність суттєво зменшилась. В 2009 р. обліковано лише 700 особин. В останні роки успішно розмножувались лише кілька десятків пар гаги, а потім одиниці.

В останні понад 20 років гніздиться регулярно на Кінбурнській косі. Спостерігали гніздування на штучних островах на оз. Черепашине та Кінбурнській стрілці. Острів Круглий в останні роки втратив значення як місце гніздування, оскільки став досяжним для хижих ссавців.

Під час міграції і взимку тримається в Ягорлицькій затоці, ур. Покровська коса поблизу островів Круглий і Довгий та на Кінбурнській стрілці. Окремі зграї тримаються вздовж узбережжя моря. Взимку – рідкісний / звичайний вид. В останні роки спостерігається зменшення чисельності птахів у весняних, літніх та зимових скупченнях.

Розмноження. Гаги живуть у нас протягом всього року, лише взимку переміщуються вглиб моря. В кінці січня-на початку лютого птахи з'являються в місцях гніздування та починають токувати. Спостерігали як до однієї самки відразу залицялося до 20 самців. Гніздо – ямка в камці з великою кількістю пуху самки. В кладках 3–5 яєць. Перші яйця, навіть в холодні весни, з'являються в перших числах квітня. Повторні кладки, взамін втрачених, з'являються в травні–червні. Самки перед насиджуванням набирають вагу і не залишають кладку протягом всього інкубаційного періоду (приблизно 30 діб), навіть для живлення. В першій половині травня проходить масове виведення пташенят, яке продовжується увесь травень.

Пташенята гаги для захисту від хижацтва зібралися в «клуб». Фото З. Петровича

Виводки з перших днів об'єднуються в «клуби». В клубах серед самок значна кількість, до 50 % «нянь», які допомагають охороняти пташенят від хижаків, але при наближенні людини відлітають в першу чергу.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, дефіцит місць для гніздування, розорювання гнізд хижаками, згінно-нагінні явища, загибель в рибальських сітках, браконьєрство, розлякування птахів водним та сухопутним транспортом та відпочиваючими. Масова загибель самок (500 особин) на гніздах з невстановленої причини у 2003 р.

Живлення. Харчується молюсками, головним чином мідіями, дрібними крабами та іншими ракоподібними.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – III, БонК – II, ETS – EN, IUCN – NT, AEWA – Y.

Примітка. Про походження гаг, що створили осілу популяцію в Чорному морі, можна судити за даними кільцювання. Біля о. Березань в 1997 р. знайдено пухівку, котра була за кільцьована пташеням в 1973 р. у Фінляндії. Птаху було 24 роки.

Література. Сабиневский, 1969; Ардамацкая, 1991; Пузанов, Назаренко, 1962; Петрович, 1999, 2000; Полуда, 1999; Петрович и др., 2005; Яремченко, Рыбачук, 1999; Редінов, Петрович, 2008; 2013а, 2013б, 2016; Редінов, Петрович, 2020; Redinov et al., 2022; Редінов та ін., 2022.

22. Турпан – *Melanitta fusca*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно в гирловій частині Дніпровсько-Бузького лиману, в районі ур. Кінбурнська стрілка.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – III, БонК – II, ETS – VU, IUCN – VU, AEWA – Y.

Література. Петрович, Редінов, 2009; Редінов та ін., 2022.

23. Синьга – *Melanitta nigra*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно в гирловій частині Дніпровсько-Бузького лиману, в районі ур. Кінбурнська стрілка.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Петрович, Редінов, 2009; Редінов та ін., 2022.

24. Морянка – *Clangula hyemalis*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно в гирловій частині Дніпровсько-Бузького лиману, в районі ур. Кінбурнська стрілка.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, IUCN – VU, AEWA – Y.

Література. Петрович, Редінов, 2009; Редінов та ін., 2022.

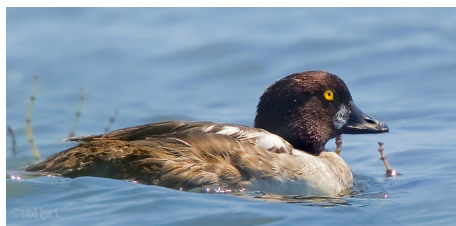
Морянка. Фото О. Настаченка

25. Гоголь – *Viscerhala clangula*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	?	Випадково

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Гоголь. Фото J. Moffitt

Поширення, чисельність. В гніздовий період тримається на різноманітних озерах, крім кефальних. Птахів у гніздовий період спостерігали неодноразово, але гніздування підтверджено лише раз: 20.06.2014 на одному з озер за декілька кілометрів на схід від с. Покровка спо-

стерігали пару з нельотними пташенятами. На оз. Буракове біля с. Василівка 07.07.2012 помічено льотний виводок.

В межах акваторії найбільшу кількість гоголя обліковано 4.02.2012 – 12320 особин у прибережній смузі моря від шпилю Покровської коси до шпилю Кінбурнської стрілки. Сюди птахи були витіснені кригою, що утворилась в Дніпровсько-Бузькому лимані та інших місцях.

Під час міграції – звичайний / нечисленний вид, взимку – малочисленний / нечисленний. Найбільші скупчення утворює в районі ур. Покровська коса, але зустрічається і на інших акваторіях та озерах, зокрема, в ур. Бієнкові плавні.

Терміни міграцій. Масово з'являються в листопаді – відлітають переважно до початку квітня. В невеликій кількості трапляються і в інші місяці.

Живлення. Живиться личинками комах, молюсками, ракоподібними, а також дрібною рибою.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Примітка. Зі слів лісників, в 1980-х роках гоголь гніздився в штучних гніздівлях-гоголятниках біля лісових озер на Кінбурнській косі.

Література. Москаленко, 2018; Редінов, Петрович, 2018; Редінов та ін., 2022.

26. Луток (крех малий) – *Mergellus albellus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на акваторії Дніпровсько-Бузького лиману та Чорного моря в районі ур. Кінбурнська стрілка. Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

27. Великий крохаль (крех великий) – *Mergus merganser*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Зник на гніздуванні. Раніше гніздився на о. Круглий, Довгий та прилеглому узбережжі Ягорлицької затоки. Тримається переважно в гирловій частині Дніпровсько-Бузького лиману, в районі ур. Кінбурнська стрілка, рідше в Ягорлицькій затоці.

Під час міграції та взимку – рідкісний / малочисленний вид.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

28. Середній крохаль (крех середній) – *Mergus serrator*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	Зменшення	Нерегулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. На Кінбурнській косі не щорічне гніздування спостерігали на оз. Черепашине та в районі Покровської коси лише в 1990-х рр. В ХХІ ст. можливо були спроби гніздування на морських островах. Під час міграції і взимку тримається переважно на акваторіях Ягорлицької затоки, Чорного моря та Дніпровсько-Бузького лиману. Найбільше скупчення птахів спостерігали 27.02.2016 – в Ягорлицькій затоці в межах видимості з Покровської коси, трималось не менше 1000 особин. Під час міграції та взимку – нечисленний / звичайний вид.

Терміни міграцій. Зустрічається з кінця липня до середини травня.

Живлення. Харчується рибою, молюсками та ракоподібними.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування. *Середній крохаль. Фото З. Петровича*

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – III, БонК – II, ETS – NT, AEWA – Y.

Примітка. На Чорному морі знайдений на гніздуванні на початку ХХ ст. О. Браунер писав про гніздування в 1929 р. крохалів (вид ним не визначено) на о. Орлов та Довгий. Безперечно, що мова йде саме про середнього крохалю.

Література. Браунер, 1929; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2008, 2013а, 2016; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Ряд Куроподібні – Galliformes

Родина Фазанові – Phasianidae

29. Сіра куріпка – *Perdix perdix***Статус.** Зустрічається протягом всього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний (до 10 пар)	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид ?**Поширення.** Мешкає поза межами заліснених територій, зокрема і на територіях сіл.**Обмежуючі фактори.** Заліснення території, браконьєрське полювання, вплив хижаків та погодних умов зими. Особливо куріпка потерпає від хижацтва великого яструба та воронових птахів. Заліснення сприяло розселенню останніх на Кінбурнську косу.**Вплив війни.** Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.**Созологічний статус.** БК – III.**Література.** Пирогов, 1995; Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Сірі куріпки. Фото З. Петровича

30. Фазан – *Phasianus colchicus***Статус.** Акліматизований вид. Зустрічається протягом всього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Флуктуація	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. У 1962 р. було вперше випущено 20 особин у Волижиному лісі та ще 29 особин на Солоноозерній ділянці Чорноморського біосферного заповідника. В березні 1964 р. було випущено ще 92 особини фазанів амур-дарїнської форми на Солоноозерній та Івано-Рибальчанській ділянках заповідника, птахи прижились.

Восени 1971 р. на Кінбурнську косу було завезено 200 птахів з Кізомиського держрозплідника (Херсонська область). Вже наступного року вони приступили до гніздування. Це були польський та чехословацький гібриди звичайного фазана, сірого та чорного кольору з мідно-фіолетовим та чорно-бурим відливом.

Тримається в межах населених пунктів і подекуди поза їх межами. По заростям маслинки вузьколистої розселився до шпилью Покровської коси та Кінбурнської стрілки. Соснових насаджень уникає.

Обмежуючі фактори. Заліснення території, браконьерство, складні метеоумови взимку, вплив хижаків. Особливо фазан потерпає від хижацтва великого яструба та воронових птахів.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах, браконьерство.

Созологічний статус. БК – III.

Література. Ардамацкая, 1970; Прокофьев, 1972; Пирогов, 1995; Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін. 2022.

31. Перепілка – *Coturnix coturnix*

Статус. Зустрічається під час міграції та зрідка взимку.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Вірогідне	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Зупиняється у відкритих біотопах (степ, луки). Під час міграції зупиняються десятки – сотні особин. Взимку відомо лише кілька спостережень поодиноких особин 05.12.2006 між с. Покровське та с. Покровка обліковано 2 особини. На Покровській косі птаха спостерігали 08.12.2019.

Обмежуючі фактори. Заліснення території, вплив хижаків та погодних умов.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі на степових та лучних ділянках.

Созологічний статус. РЧС, БК – III, БонК – III, ETS – NT.

Література. Пирогов, 1995; Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін. 2022.

Ряд Дрімлюгоподібні – Caprimulgiformes**Родина Дрімлюгові – Caprimulgidae****32. Дрімлюга – *Caprimulgus europaeus*****Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Багаточисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Дрімлюга. Фото О. Настаченка

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях, зокрема, монокультурах сосни. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Знищення гніздових оселищ та збіднення кормової бази внаслідок пожеж, фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.**Ряд Серпокрильцеподібні – Apodiformes****Родина Серпокрильцеві – Apodidae****33. Білочеревий серпокрилець – *Tachymarptis melba*****Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає транзитом. Птахів спостерігали в 1985 р. у Волижиному лісі та 1989 р. над о. Довгий. На Кінбурнській стрілці 12–13.09.1987 обліковано 12 особин. Біля стаціонару «Кордон Осетинський» 29.04.2008 спостерігали 1 птаха.

Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Ардамацкая, Руденко, 1996; Пирогов, 1996; Редінов та ін., 2022.

34. Чорний серпокрилець – *Arus arus***Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Зустрічається повсюдно, мігрує та полює у повітрі. Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, ETS – NT.

Література. Редінов та ін., 2022.

Ряд Дрохвоподібні – Otidiformes

Родина Дрохвові – Otididae

35. Хохітва – *Tetrax tetrax*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Відома єдина реєстрація: 23.02.1999 1 особина трималась в зграї кроншнепів в урочищі Покровська коса. До заліснення Кінбурнської коси вид за даними різних дослідників гніздився у малій кількості. Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Зникнення степових біотопів внаслідок заліснення.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – II, CITES – II, ETS – VU, IUCN – NT.

Примітка. Ще у 1980-х роках біля с. Покровка в травні-червні відмічено 1–2 пари, але гнізд не знайдено.

Література. Ардамацкая, 2003; Петрович, Редінов 2008в; Редінов та ін., 2022.

Ряд Зозулеподібні – Cuculiformes

Родина Зозулеві – Cuculidae

36. Зозуля – *Cuculus canorus*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний / дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в водно-болотних угіддях з плавнями та, вірогідно, лісових насадженнях природного і штучного походження. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в плавнях та сагах в гніздовий період.

Охоронний статус. БК – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Ряд Голубоподібні – Columbiformes

Родина Голубині – Columbidae

37. Голуб-синяк (синяк) – *Columba oenas*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає транзитом над територією та акваторіями. Зграї з десятків та сотень особин.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Терміни міграцій. Березень та вересень-жовтень.

Живлення. Харчується насінням диких і культурних злаків, бобових, гречкових на полях, узбіччі доріг, зрідка комахами і дрібними молюсками.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

38. Припутень – *Columba palumbus*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях.

Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба та інших тварин.

Вплив війни. Знищення гніздових оселищ та збіднення кормової бази внаслідок пожеж, фактор турбування.

Охоронний статус. Немає.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

39. Звичайна горлиця – *Streptopelia turtur*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний / багаточисленний	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях, зокрема в монокультурах сосни.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Хижацтво яструба великого та інших тварин.

Вплив війни. Знищення гніздових оселищ та збіднення кормової бази внаслідок пожеж, фактор турбування.

Звичайна горлиця. Фото З. Петровича

Охоронний статус. БК – III, ETS – VU, IUCN – VU.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

40. Садова горлиця (кільчаста горлиця) – *Streptopelia decaocto*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид. Зустрічається круглий рік.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях, присадибних ділянках в межах населених пунктів та їх околицях.

Під час міграції – рідкісний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба та інших тварин.

Вплив війни. Знищення гніздових оселищ та збіднення кормової бази внаслідок пожеж, фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Ряд Журавлеподібні – Gruiformes

Родина Пастушкові – Rallidae

41. Водяний пастушок – *Rallus aquaticus*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Малочисленний / нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в плавневих комплексах прісних систем прибережної смуги Дніпровсько-Бузького лиману та на деяких озерах. Мігрує вночі, під час зупинок може зустрічатись у нетипових місцях. Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. БК – III, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2020; Редінов та ін., 2022.

42. Деркач – *Crex crex*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Луки, степові ділянки, городи та інші місця. Мігрує вночі, під час зупинок може зустрічатись і в нетипових місцях. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені. Можлива загибель через зіткнення з ЛЕП та вежами мобільного зв'язку.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі на степових та лучних ділянках.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

43. Звичайний погонич – *Porzana porzana*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Плавневі комплекси прісних систем прибережної смуги Дніпровсько-Бузького лиману та деякі озера. Мігрує вночі, під час зупинок може зустрічатись у нетипових місцях.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Загибель через зіткнення з ЛЕП.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі на степових, лучних та плавневих ділянках.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Редінов та ін., 2022.

44. Водяна курочка – *Gallinula chloropus***Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний / звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в плавневих комплексах прісних систем прибережної смуги Дніпровсько-Бузького лиману та на деяких озерах. Мігрує вночі, під час зупинок може зустрічатись у нетипових місцях. Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Водяна курочка. Фото О. Настаченка

Обмежуючі фактори. Не визначені. Можлива загибель через зіткнення з ЛЕП та вежами мобільного зв'язку.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. БК – III, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2020; Редінов та ін., 2022;

45. Лиска – *Fulica atra***Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в плавневих комплексах прісних систем прибережної смуги Дніпровсько-Бузького лиману та на деяких озерах. В позагніздовий період тримається, окрім озер, на Дніпровсько-Бузькому лимані, Ягорлицькій затоці та рідше у морі.

Під час міграції – багаточисленний вид, кочівель – малочисленний / нечисленний, взимку – нечисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази. Можлива загибель внаслідок заплутування у рибальських сітках, через зіткнення з ЛЕП та вежами мобільного зв'язку.

Вид потерпає під час тривалих складних метеоумов взимку, коли на тривалий час замерзають навіть мілководдя Дніпровсько-Бузького лима-

ну, Ягорлицької затоки та прибережної смуги моря. Якщо похолодання триває довго або є сильним, то спостерігається загибель птахів. Знесилені птахи стають здобиччю орланів-білохвостів та хижаків.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, AEWA – Y, ETS – NT.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2020; Редінов та ін., 2022; Redinov at all.

46. Малий погонич – *Zapornia parva*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Плавневі комплекси прісних систем прибережної смуги Дніпровсько-Бузького лиману та деякі озера. Мігрує вночі, під час зупинок може зустрічатись у нетипових місцях.

Малий погонич. Фото О. Настаченка

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Загибель через зіткнення з ЛЕП.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі на степових, лучних та плавневих ділянках.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Родина Журавлеві – Gruidae

47. Степовий журавель – *Grus virgo*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Птахи пролітають транзитом. Проліт 4 особин спостерігали на Покровській косі у вересні 2002 р.

Під час міграції – рідкісний вид.

Терміни міграції. Березень-квітень, серпень-початок жовтня.

Степовий журавель. Фото З. Петровича

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – II, БонК – II, CITES – II, ETS – EN, AEWА – Y.

Література. Пилюга, Гержик, 2008; Редінов та ін., 2022.

48. Сірий журавель – *Grus grus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Птахи пролітають транзитом, інколи зупиняються. Під час міграції – нечисленний вид.

Терміни міграцій. Кінець лютого-квітень, вересень-листопад.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – II, БонК – II, CITES – II, AEWА – Y.

Література. Петрович, Редінов, 2008в; Редінов та ін., 2022.

Сірі журавлі. Фото З. Петровича

Ряд Норцеподібні – *Podicipediformes*

Родина Норцеві – *Podicipedidae*

49. Малий норець (пірникоза мала) – *Tachybaptus ruficollis*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Вірогідне	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Припускається гніздування в окремі роки в ур.Бієнкові плавні та на інших прісних озерах. В період міграцій трапляється переважно на прісних водоймах таїнколи і на солоних.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Дефіцит місць для гніздування, згінно-нагінні явища, збіднена кормова база.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. БК – II, AEWА – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2008, Редінов та ін., 2022.

50. Сірощокий норець (пірникоза сірощока) – *Podiceps grisegena***Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Вірогідне	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Припускається гніздування в окремі роки в ур.Бієнкові плавні та на інших прісних озерах. В період міграцій трапляється на прісних водоймах, в Чорному морі та Ягорлицькій затоці. Наприклад, в морі з човна від о. Довгий до «Кордону Осетинський» 22.07.2004 обліковано 50 ос. Під час міграції – нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Живлення. Харчується тваринною їжею, переважно безхребетними, а саме: жуками, клопами та ракоподібними. У невеликій кількості зустрічаються риба та земноводні.

Обмежуючі фактори. Дефіцит місць для гніздування, згінно-нагінні явища, збіднена кормова база.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах, забруднення оперення паливно-мастильними матеріалами.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, РЧС, БК – ІІ, БонК – ІІ, ETS – VU, AEWA – Y.

Примітка. В 1950–1970 рр. та на початку 1980-х рр. окремі пари гніздилися в околицях Волижиного лісу.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

51. Великий норець (пірникоза велика) – *Podiceps cristatus***Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Флуктуація	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в урочищах Бієнкові плавні, Василівські стави та на інших прісних озерах. В період міграцій тримається на прісних озерах, Дніпровсько-Бузькому лимані, акваторіях Чорного моря, Ягорлицької затоки. Під час міграції – багаточисленний вид, взимку – нечисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Напевно гине в рибацьких знаряддях.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах, забруднення оперення паливно-мастильними матеріалами.

Охоронний статус. БК – III, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

52. Червоноший норець (пірникоза червоношия) – *Podiceps auritus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Відомо 2 зустрічі поодиноких особин: 17.09.2021 в акваторії Дніпровсько-Бузького лиману біля с. Покровське, 28.10.2021 в західній частині Ягорлицької затоки біля с. Покровка. Під час міграції – рідкісний вид.

Червоноший норець.
Фото О. Настаченка

Живлення. Харчується комахами, ракоподібними і рибою.

Обмежуючі фактори. Напевно гине в рибацьких сітках.

Вплив війни. Фактор турбування, забруднення оперення паливно-мастильними матеріалами.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – III, БонК – II, ETS – NT, IUCN – VU, AEWA – Y.

Література. Редінов та ін., 2022.

53. Чорноший норець (пірникоза чорношия) – *Podiceps nigricollis*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Вірогідне	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. На озері біля Волижиного лісу 08.07.2006 спостерігали виводок. Інших фактів, що вказують на гніздування виду, немає. В період міграцій тримається на Дніпровсько-Бузькому лимані, в Чорному морі та Ягорлицькій затоці, рідше на озерах.

Під час міграції – звичайний вид, взимку – малочисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Напевно гине в рибацьких сітках.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах, забруднення оперення паливно-мастильними матеріалами.

Охоронний статус. БК – III, ETS – VU, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Ряд Фламінгоподібні – *Phoenicopteriformes*
Родина Фламінгові – *Phoenicopteridae*

54. Фламінго – *Phoenicopterus roseus*

Статус. Залітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Відомо кілька спостережень. В серпні 1994 р. 2 дорослих птахів неодноразово спостерігали на озерах між с. Покровка та с. Василівка. На Покровській косі 2 фламінго сфотографовано 26.09.2004. Тут же згряя з 8 птахів відмічена 21.08.2005.

Охоронний статус. БК – III, АЕWA – У.

Література Тарасова, 2006; Петрович, Настаченко, 2017; Редінов та ін., 2022.

Ряд Сивкоподібні – *Charadriiformes*
Родина Лежневі – *Burhinidae*

55. Лежень – *Burhinus oedicnemus*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Рідкісний	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на степових ділянках, піщаних кучугурах, лісових насаджень уникає. В останні роки гніздиться орієнтовно 3 пари. Під час міграції – рідкісний вид.

Терміни міграцій. Прилітає у квітні, відлітає у серпні – на початку жовтня.

Розмноження. Гніздо - ямка у ґрунті. У першій декаді травня - на початку липня самка відкладає 1–2 яйця, котрі насиджують обидва птахи 27–30 діб. Пташенята стають самостійними у віці 45 діб. Веде нічний спосіб життя, тримається на відкритих степових ділянках.

Лежень. Фото З. Петровича

Обмежуючі фактори. Зникнення гніздових біотопів унаслідок заліснення території. Розселення великого яструба та його хижацтво.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі.

Охоронний статус. ЧКУ – НО, БК – II, БонК – II.

Література. Петрович, Редінов 2008в; Редінов, Петрович, 2008, 2013а; Редінов, Петрович, 2020; Редінов та ін., 2022.

Родина Кулики-сороки – *Haematopodidae*

56. Кулик-сорока – *Haematopus ostralegus*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в урочищі Покровська коса та подекуди в інших місцях. Під час міграції тримається переважно на морському узбережжі. Зимує на Покровській косі. На пляжі інколи тримаються зграї з сотень птахів. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Терміни міграцій. Кінець лютого-травень та червень-жовтень.

Розмноження. Гніздиться поодинокими парами. У квітні-червні самка відкладає 4 яйця, котрі насиджують обидва птахи 25–27 діб. Пташенята стають самостійними у віці приблизно 35 діб. Взамін втрачених кладок самки відкладають повторні, що впливає на тривалість гніздового періоду.

Кулик-сорока. Фото О. Настаченка

Живлення. Харчується двостулковими молюсками, різними наземними та водними комахами.

Обмежуючі фактори. Фактор турбування, розорювання гнізд хижаками, згінно-нагінні явища.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – ІІІ, ETS – VU, IUCN – NT, AEWA – Y.

Література. Петрович, Редінов, 2008в, Редінов, Петрович, 2008; 2013а, 2016; Редінов, Петрович, 2016а; Редінов, Петрович, 2020; Redinov et al., 2022; Редінов та ін., 2022.

Родина Чоботареві – *Recurvirostridae*

57. Довгоніг (кулик-довгоніг) – *Himantopus himantopus*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний / нечисленний	Флуктуація	Регулярно

Поширення, чисельність. Гніздиться на мілководних озерах.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Терміни міграцій. Прилітає в кінці березня-першій половині квітня. Відлітає в серпні-вересні.

Розмноження. Гніздиться поодинокими парами або колоніями на острівцях та узбережжях озер. Не уникає сусідства людини. Охоче займає

штучні острови та острівці. Гніздо – з паличок, стебел трав, черепашок, іноді просто ямка. В другій половині квітня-червні самка відкладає 3–4 яйця, котрі насиджують обидва птахи 25–27 діб. Пташенята стають самостійними у віці 35 діб. Взамін втрачених кладок самки відкладають замісні, що впливає на тривалість гніздового періоду.

Живлення. Харчується артемією, личинками комарів та іншими водними дрібними безхребетними тваринами.

Обмежуючі фактори. Раннє пересихання озер, згінно-нагінні явища, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – ІІ, БонК – ІІ, АЕВА – У.

Література. Кабаков, 1992; Directory of ..., 2003; Редінов, Петрович 2008, 2013а, 2016, 2018; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

58. Чоботар (шилодзьобка) – *Recurvirostra avosetta*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний / нечисленний	Флуктуація	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на мілководних озерах.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Терміни міграцій. Прилітає в кінці лютого-березні. Відлітає в серпні-вересні.

Гніздування. Гніздиться окремими парами та колоніями, звичайно на островах, рідше на косах і берегах. На Кінбурнській косі охоче займає штучні острови і острівці-купини. Чоботарі звичайно гніздяться в сумісних колоніях із іншими видами сивкоподібних. Гніздо має вигляд ямки в піску, ракушці, сіні, землі або збудоване з бур'янів та досить масивне. В квітні-червні самка відкладає 3–4 яйця, котрі насиджують обидва птахи 21–27 діб. Пташенята стають самостійними у віці приблизно 35 діб. Взамін втрачених кладок самки відкладають замісні, що впливає на тривалість гніздового періоду.

Чоботар. Фото І. Моїсєєва

Живлення. Живиться артемією та іншими водними дрібними тваринами на мілководді.

Обмежуючі фактори. Раннє пересихання озер, згінно-нагінні явища, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РК, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Directory of..., 2003; Редінов, Петрович 2008, 2013а, 2018; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Родина Сивкові – Charadriidae

59. Чайка – *Vanellus vanellus*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	Зменшення	Нерегулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на луках поблизу озер.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Фактор турбування, розорювання гнізд хижаками.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі на лучних та плавневих ділянках у гніздовий період.

Охоронний статус. РЧС, БК – III, БонК – II, ETS – VU, IUCN – NT, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович 2008; Рединов, Петрович, 2016а; Рединов, Петрович, 2020; Редінов та ін., 2022.

60. Білохвоста чайка – *Vanellus leucurus*

Статус. Залітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. На невеликому внутрішньому озері в 5 км західніше с. Покровка 02.05.2000 відмічено 3 особини.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Черничко, 2003; Редінов та ін., 2022.

61. Золотиста сивка (звичайна сивка) – *Pluvialis apricaria*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на морському узбережжі та прилеглих озерах.

Під час міграції – рідкісний / мало-численний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Рединов, Петрович, 2016а; Редінов та ін., 2022.

Золотиста сивка. Фото З. Петровича

62. Морська сивка – *Pluvialis squatarola*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на морському узбережжі та прилеглих озерах. Під час міграції та взимку ключовим місцем для виду є Покровська коса. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Рединов, Петрович, 2016а; Redinov et al., 2022; Редінов та ін., 2022.

63. Галстучник (великий пісочник) – *Charadrius hiaticula***Статус.** Пролітний та зимуючий вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.

Галстучник. Фото О. Настаченка

Поширення, чисельність. Тримається переважно на морському узбережжі та прилеглих озерах.

Під час міграції – нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Терміни міграцій. Квітень-травень та липень-вересень.**Живлення.** Харчується дрібними водними безхребетними.**Обмежуючі фактори.** Фактор турбування.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** ЧКУ – РД, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.**Література.** Рединов, Петрович, 2016a; Redinov at all., 2022; Рединов та ін., 2022.**64. Малий зуйок (малий пісочник) – *Charadrius dubius*****Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Гніздиться на морському узбережжі та біля озер. Там же тримається під час міграції.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Фактор турбування, розорювання гнізд хижаками.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** РЧС, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.**Література.** Рединов, Петрович 2008; Рединов, Петрович, 2020; Рединов та ін., 2022.**65. Морський зуйок (морський пісочник) –*****Charadrius alexandrinus*****Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний	Флуктуація	Регулярно

Морський зуйок. Фото З. Петровича

Поширення, чисельність. Гніздиться та зупиняється під час міграції на морському узбережжі та біля озер. Восени утворює скупчення із кількох сотень птахів на солоних озерах, зокрема, Лопушному та Римбівському. Взимку спостерігався на Покровській косі. Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Терміни міграцій. Прилітає в кінці березня-квітні, відлітає у вересні-жовтні.

Розмноження. Гніздиться на солонцях, піщаних пляжах, косах, островах, берегах, днищах висохлих солоноводних озер та лиманів. Місця для гніздування можуть бути зовсім голі або порослі солонцем. Гніздо – ямка в гніздовому субстраті, практично без вистилки. В квітні-на початку липня самка відкладає 1–3 яйця, котрі насиджують обидва птахи 23–26 діб. Пташенята стають самостійними у віці 30 діб. Взамін втрачених кладок самки відкладають замісні, що впливає на тривалість гніздового періоду.

Живлення. Харчується дрібними водними безхребетними.

Обмежуючі фактори. Фактор турбування, розорювання гнізд хижаками.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович 2008, 2013а, 2016; Рединов, Петрович, 2016а; Рединов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Родина Бекасові – Scolopacidae

66. Середній кроншнеп (кульон середній) – *Numenius phaeopus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних, в приморському степу та на узбережжі моря.

Під час міграції – нечисленний вид.

Терміни міграцій. Квітень-травень та липень-вересень.

Живлення. Харчується наземними та водними комахами, дощовими черв'яками, молюсками.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Directory of..., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а, 2016; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

67. Великий кроншнеп (кульон великий) – *Numenius arquata*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних, в приморському степу та на узбережжі моря. Зимує переважно на Покровській косі. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Терміни міграцій. зустрічається протягом всього року.

Живлення. Живиться наземними та водними комахами, дощовими черв'яками, молюсками.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – III, БонК – II, ETS – NT, IUCN – NT, AEWA – Y.

Література. Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а, 2016; Редінов, Петрович, 2016а; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Середній кроншнеп. Фото О. Настаченка

Великий кроншнеп. Фото О. Настаченка

68. Малий грицик – *Limosa lapponica*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

69. Великий грицик – *Limosa limosa*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних. Велике скупчення спостерігали 01.08.2021 – 360 особин в урочищі Василівські стави. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Великий грицик. Фото З. Петровича

Терміни міграцій. Кінець березня-травень та червень-середина жовтня.

Живлення. Харчується водними комахами і їх личинками, павуками, дрібними ракоподібними, двостулковими молюсками, іноді ікрою риб і жаб.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – III, БонК – II, ETS – NT, IUCN – NT, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

70. Крем'яшник – *Arenaria interpres*

Крем'яшник. Фото J. Moffitt

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на узбережжі моря та Ягорлицької затоки, рідше на озерах та узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману. Зимуює переважно на Покровській косі.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Рединов, Петрович, 2016a; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

71. Ісландський побережник – *Calidris canutus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних та нерестових. Під час міграції – мало-численний / нечисленний вид, взимку рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Рединов, Петрович, 2016a; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Ісландський побережник.
Фото З. Петровича

72. Турухтан (брижач) – *Calidris pugnax*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на узбережжі моря, Ягорлицької затоки, Дніпровсько-Бузького лиману та на озерах.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, ETS – NT, АЕWA – Y.

Література. Редінов та ін., 2022; Redinov at all., 2022.

73. Болотяний побережник – *Calidris falcinellus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на озерах, зокрема кефальних та нерестових. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

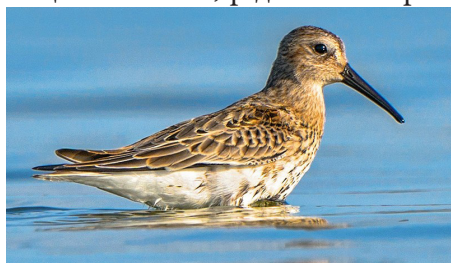
Болотяні побережники. Фото З. Петровича

74. Червоногрудий побережник (червоноволий побережник) – *Calidris ferruginea*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на узбережжі моря та Ягорлицької затоки, рідше на озерах та узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Червоногрудий побережник.
Фото J. Moffitt

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

75. Білохвостий побережник – *Calidris temminckii*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних та нерестових. Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

76. Білий побережник – *Calidris alba*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на приморських озерах, зокрема кефальних, на узбережжі моря та Ягорлицької затоки; зрідка та узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману. Зимує переважно на Покровській косі. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Рединов, Петрович, 2016a; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Білі побережники.
Фото З. Петровича

77. Чорногрудий побережник (чорноволий побережник) – *Calidris alpina*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на приморських озерах, зокрема кефальних, на узбережжі моря та Ягорлицької затоки; зрідка на узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману. Зимує переважно на Покровській косі. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – нечисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Рединов, Петрович, 2016a; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Чорногрудий побережник.
Фото З. Петровича

78. Морський побережник – *Calidris maritima*

Статус. Залітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігався на Покровській косі: 04.12.2009, 24.10.2010, 30.10.2010, 09.10.2011, 23.10.2011, 16.12.2013 – поодинокі особини та на Кінбурнській стрілці – 13.05.2005 зграйка з 15 птахів.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Морський побережник у зграї білих та ісландських побережників та однієї морської сивки. Фото З. Петровича

Література. Петрович, Рединов, 2016а; Рединов, Петрович, 2016а; Редінов та ін., 2022.

79. Малий побережник (кулик-горобець) – *Calidris minuta*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на приморських озерах, зокрема кефальних, на узбережжі моря та Ягорлицької затоки; рідко та узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману. Зимує переважно на Покровській косі.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Рединов, Петрович, 2016а; Redinov et al., 2022; Редінов та ін., 2022.

80. Вальдшнеп (слуква) – *Scolopax rusticola*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається в лісі, сагах, на городах. Мігрує вночі.

Під час міграції – нечисленний вид, взимку – рідкісний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в лісах.

Охоронний статус. БК – III, AEWA – Y.

Література. Рединов, Петрович, 2016а; Редінов та ін., 2022.

Вальдшнеп. Фото З. Петровича

81. Гаршеп (баранець малий) – *Limnocryptes minimus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Редінов та ін., 2022.

82. Дупель (баранець великий) – *Gallinago media*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних, та сухих ділянках. На оз. Лопушне 23.07.2005 обліковано 2 птахів. В урочищі Бієнкові плавні 31.08.2008 мисливцями незаконно здобуто 2 особи. У вершині ур. Бієнкові плавні 10.04.2010 токувало 2 самця. Крім того, в урочищі 5 птахів спостерігали 13.08.2011 на березі Дніпровсько-Бузького лиману. В околицях с. Покровка в березовому гайку 22.10.2013 піднято 1 особину. На оз. Черепашине по 1 дупелю спостерігали 22.08.2014 та 18.08.2016. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Терміни міграцій. Квітень-травень та липень-жовтень.

Живлення. Харчується наземними комахами та дощовими черв'яками.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – II, БонК – II, IUCN – NT, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022.

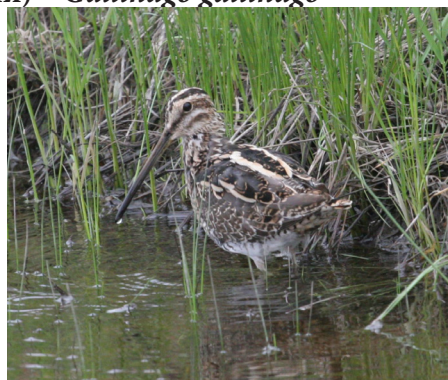
83. Бекас (баранець звичайний) – *Gallinago gallinago*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах та узбережжі Ягорлицької затоки. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Бекас. Фото З. Петровича

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, ETS – VU, AEWA – Y.

Література. Рединов, Петрович, 2016а; Редінов та ін., 2022.

84. Мородунка – *Xenus cinereus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах. Спостерігали максимум до 3 птахів одночасно. Більшість спостережень на оз. Черепашине та оз. Лопушне. Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Tytar et al., 2002; Redinov et al., 2022; Редінов та ін., 2022.

85. Круглодзьобий плавунець – *Phalaropus lobatus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на озерах, зокрема кефальних та нерестових. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Редінов та ін., 2022.

86. Перевізник (набережник) – *Actitis hypoleucos*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, узбережжі моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману.

Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov et al., 2022; Редінов та ін., 2022.

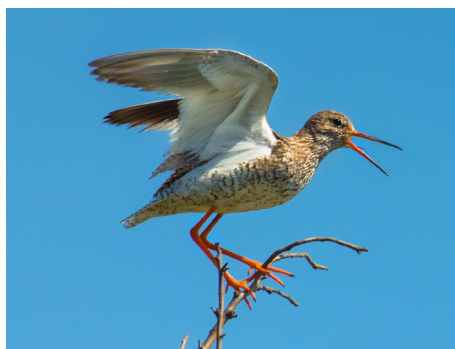
Перевізник. Фото З. Петровича

87. Лісовий коловодник – *Tringa ochropus***Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Тримається на озерах, зокрема кефальних та нерестових.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** БК – II, БонК – II, AEWA – Y.**Література.** Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.**88. Звичайний коловодник – *Tringa totanus*****Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний	Зменшення	Регулярно

Звичайний коловодник.
Фото J. Moffitt

Екологічна група. Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Гніздиться на озерах, зокрема кефальних та нерестових. Під час міграції тримається на озерах та Покровській косі, рідше на узбережжі моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Раннє пересихання озер, згінно-нагінні явища, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** РЧС, БК – III, БонК – II, ETS – VU, AEWA – Y.**Література.** Редінов, Петрович, 2008, 2018; Редінов, Петрович, 2016а; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.**89. Поручайник (ставковий коловодник) – *Tringa stagnatilis*****Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Тримається переважно на озерах, зокрема кефальних та нерестових. Під час міграції – нечисленний вид. Великі скупчення спостерігали в урочищі Бієнкові плавні 13.08.2011 – 65 та на

оз. Церковне в с. Покровка 14.08.2017 – 60 особин.

Терміни міграцій. Квітень-травень та липень-початок жовтня.

Живлення. Харчується водяними комахами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – ІІ, БонК – ІІ, АЕWA – Y.

Література. Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Поручайник. Фото О. Настаченка

90. Болотяний коловодник – *Tringa glareola*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних та нерестових. Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – ІІ, БонК – ІІ, АЕWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

91. Чорний коловодник – *Tringa erythropus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних та нерестових. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – ІІІ, БонК – ІІ, АЕWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

92. Великий коловодник – *Tringa nebularia*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається на озерах, зокрема кефальних та нерестових. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Родина Дерихвостові – *Glareolidae*

93. Лучний дерихвіст – *Glareola pratincola*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид?

Поширення, чисельність. Спостерігався в приморській смузі. Птаха, що летів, обліковано 22.04.2008 між морем та оз. Черепашине на стаціонарі «Кордон Осетинський». Ще 2 ос. спостерігали 21.08.2014 біля с. Покровка поряд з ур. Ковалівська сага.

Під час міграції – рідкісний вид.

Строки міграцій. Квітень-травень та липень-вересень.

Живлення. Харчується комахами, полює переважно в повітрі.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РК, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Примітка. Гніздиться на прилеглій території – приморський степ Херсонщини та інколи в пониженнях Тилігульського лиману.

Література. Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022.

Лучний дерихвіст.
Фото З. Петровича

Родина Мартиніві – *Laridae*

94. Тонкодзьобий мартин – *Chroicocephalus genei*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / багаточисленний	-	Випадково

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на штучних та природних островах Кінбурнської коси.

Під час міграції – звичайний вид, кочівель – малочисленний / нечисленний, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Дефіцит місць для гніздування, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, ETS – VU, AEWА – Y.

Література. Directory of..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2018; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

95. Звичайний мартин – *Chroicocephalus ridibundus*

Статус. Пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на узбережжі Чорного моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману і прилеглих озерах. Під час міграції – багаточисленний вид, кочівель – нечисленний / звичайний, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, AEWА – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

96. Малий мартин – *Hydrocoloeus minutus*

Статус. Пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на узбережжі Чорного моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману і прилеглих озерах. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, кочівель – нечисленний / звичайний, взимку – рідкісний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, AEWА – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Малий мартин.
Фото О. Настаченка

97. Середземноморський мартин (чорноголовий мартин)

– *Ichthyaeetus melanocephalus*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та кочовий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / багаточисленний	Коливається	Нерегулярно

Поширення, чисельність. Гніздиться на о. Круглий, епізодично в інших місцях, зокрема на штучних островах.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид, кочівель – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Дефіцит місць для гніздування, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Петрович, 2000; Directory of..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2018; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Середземноморські мартини та чорнодзьобі крички. Фото З. Петровича

98. Чорноголовий реготун (каспійський мартин) –

Ichthyaetus ichthyaetus

Статус. Гніздовий, пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Випадок гніздування пари спостерігали на о. Круглий в 2008 р. (виявлено гніздо).

Тримається переважно на узбережжі Чорного моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману. Великі скупчення спостерігали 27.05.2007 в ур. Василівські стави – 35 особин та 14.08.2011 на оз. Червоне в околицях с. Василівка – 50 особин.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, кочівель – рідкісний / малочисленний, взимку – рідкісний.

Терміни міграцій. Квітень-травень та липень-листопад.

Чорноголовий реготун.

Фото З. Петровича

Живлення. Харчується переважно прісноводною рибою.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – III, БонК – II, AEWA – Y.

Примітка. Гніздиться колоніями на островах у Чорному морі, зокрема на Кінських островах в Ягорлицькій затоці. Кілька років колонія існувала і на о. Березань.

Література. Directory of..., 2003; Москаленко, 2008; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а, 2016; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

99. Сивий мартин – *Larus canus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на узбережжі Чорного моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

100. Сріблястий мартин – *Larus argentatus*

Статус. Зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на узбережжі Чорного моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману.

Під час зимівлі – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. AEWA – Y.

Література. Редінов та ін., 2022.

101. Жовтоногий мартин – *Larus cachinnans***Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний / звичайний	Коливається	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Гніздиться на о. Круглий, епізодично в інших місцях, зокрема на штучних островах.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид, кочівель – нечисленний, взимку – нечисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Згінно-нагінні явища, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** БК – III, AEWA – Y.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2020; Redinov et al., 2022; Редінов та ін., 2022.**102. Скельний мартин – *Larus michahellis*****Статус.** Пролітний та кочовий вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Тримається переважно на узбережжі Чорного моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману.

Під час міграції рідкісний вид, кочівель – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** БК – III.**Література.** Редінов та ін., 2022.**103. Чорнокрилий мартин – *Larus fuscus*****Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Тримається на узбережжі моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману і на прибережних озерах. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.**Обмежуючі фактори.** Не визначені.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** AEWA – Y.**Література.** Редінов та ін., 2022.

104. Чорнодзьобий крячок – *Gelochelidon nilotica***Статус.** Гніздовий та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Гніздиться на штучних та природних островцях Кінбурнської коси.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Згінно-нагінні явища, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** БК – II, БонК – II, AEWA – Y.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.**105. Каспійський крячок – *Hydroprogne caspia***

Каспійський крячок.
Фото О. Настаченка

Статус. Пролітний вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Тримається переважно на узбережжі Чорного моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману і прилеглих озерах. Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид. Великі скупчення спостерігали в ур. Василівські стави 17.04.2005 – 40 та на Покровській косі 10.09.2018 – 48 особин.**Терміни міграцій.** Квітень-травень та червень-жовтень.**Живлення.** Харчується переважно прісноводною рибою.**Обмежуючі фактори.** Не визначені.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** ЧКУ – ВР, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.**Примітка.** Гніздиться колоніями на островах у Чорному морі.**Література.** Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2016; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.**106. Рябодзьобий крячок – *Thalasseus sandvicensis*****Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / багаточисленний	Коливається	Нерегулярно

Поширення, чисельність. Гніздиться на штучних та природних островах Кінбурнської коси. Скупчення утворює на косах та озерах в урочищі Покровська коса та Кінбурнська стрілка. Під час міграції – багаточисленний вид, взимку – рідкісний. Єдина зимова реєстрація виду: 12.01.2019 1 особина полювала у морі біля Покровської коси.

Обмежуючі фактори. Згінно-нагінні явища, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Петрович, 2000; Directory of..., 2003; Редінов, Петрович, 2008; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

107. Малий крячок – *Sternula albifrons*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний	Коливається	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на природних островах, косах та берегах окремих озер Кінбурнської коси. Полює на акваторіях моря, лиману та кефальних озер.

Під час міграції – нечисленний вид.

Терміни міграцій. Прилітає в квітні, відлітає в серпні-вересні.

Розмноження. Гніздиться поодинокими парами або колоніями. Гніздо – ямка в гніздовому субстраті, практично без вистилки. В травні-на початку липня самка відкладає 1–3 яйця, котрі насиджують обидва птахи 20–22 доби. Пташенята починають літати у віці 21–23 діб. Ще деякий час їх супроводжують та годують батьки. Взамін втрачених кладок самки відкладають замісні, що впливає на тривалість гніздового періоду.

Малий крячок. Фото І. Моїсєєва

Живлення. Харчується рибою, водними і наземними безхребетними.

Обмежуючі фактори. Згінно-нагінні явища, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РК, БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

108. Річковий крячок – *Sterna hirundo*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний / звичайний	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на штучних та природних острівцях Кінбурнської коси. Скупчення утворює на косах та озерах в урочищі Покровська коса та Кінбурнська стрілка. Під час міграції – багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Дефіцит місць для гніздування, згінно-нагінні явища, розорювання гнізд хижаками, фактор турбування.

Вплив війни. Фактор турбування. *Річковий крячок. Фото З. Петровича*

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Петрович, 2000; Directory of..., 2003; Редінов, Петрович, 2008, 2018; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

109. Білощокий крячок – *Chlidonias hybrida*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману і прилеглих озерах, рідше в інших місцях. Більшість птахів пролітає над Кінбурнською косою транзитом.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, АЕWA – Y.

Література. Редінов та ін., 2022.

**110. Білокрилий крячок (світлокрилий крячок) –
*Chlidonias leucopterus***

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману і прилеглих озерах, рідше в інших місцях. Більшість птахів пролітає над Кінбурнською косою транзитом.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

111. Чорний крячок – *Chlidonias niger*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно на узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману і прилеглих озерах, рідше в інших місцях. Більшість птахів пролітає над Кінбурнською косою транзитом.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Родина Поморникові – Stercorariidae

112. Короткохвостий поморник – *Stercorarius parasiticus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається в приморській смузі та акваторії моря і Ягорлицької затоки.

Під час міграції – малочисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, ETS – EN.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Ряд Гагароподібні – Gaviiformes
Родина Гагарові – Gaviidae

113. Червоношия гагара (червоновола гагара) – *Gavia stellata*

Статус. Пролітний вид, можливо зимує.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції спостерігався у прибережній смузі Чорного моря: біля с. Покровка 14.08.2012 спостерігали 3 особин, 29.08.2016 – 1, 25.08.2020 – 1, 24.11.2020 – 2, 29.08.2021 – 4. На березі моря біля оз. Римбівське 19.08.2021 обліковано 1 птаха. Під час міграції – рідкісний вид.

Червоношия гагара.
 Фото П. Панченка

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Кодруль, 2016; Редінов та ін., 2022.

114. Чорношия гагара (чорновола гагара) – *Gavia arctica*

Статус. Пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно у прибережній смузі Чорного моря та Ягорлицькій затоці. Інколи птахи сидять на пляжі в місці прибою. Частина птахів тримається далеко від берега, що доведено супутниковим міченням.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, під час кочівель – рідкісний / малочисленний, взимку рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, AEWA – Y.

Література. Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

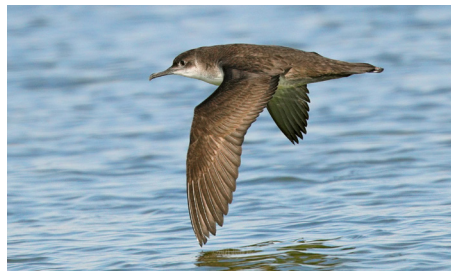
Ряд Буревісникoпoдiбні – Procellariiformes
Родина Буревісникові – Procellariidae

115. Малий буревісник (левантський буревісник, східний буревісник) – *Puffinus yelkouan*

Статус. Пролітний та кочовий вид.

Екологічна група. Гідрофільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігається переважно у прибережній смузі Чорного моря. Інколи залітає в Дніпровсько-Бузький лиман, принаймні до с. Василівка, та Ягорлицьку затоку. Птахи тримаються також в глибині моря. Під час міграції – малочисленний / звичайний вид, кочівель – малочисленний / звичайний.

Левантський буревісник.
Фото J. Moffitt

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним транспортом, загибель в рибальських сітках.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, ETS – VU, IUCN – VU.

Література. Tytar et al., 2002; Кодруль, 2016; Redinov et al., 2022; Редінов та ін., 2022.

Ряд Лелекоподібні – *Ciconiiformes* Родина Лелекові – *Ciconiidae*

116. Чорний лелека – *Ciconia nigra*

Статус. Пролітний та кочовий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Птахи пролітають над Кінбурнською косою переважно транзитом. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид, під час кочівель – рідкісний.

Терміни міграцій. Травень і липень-вересень.

Живлення. Харчується переважно комахами, іншими безхребетними, дрібними земноводними і рибою.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – II, БонК – II, CITES – II, AEWA – Y.

Література Редінов, Петрович, 2017; Редінов та ін., 2022.

Чорний лелека.
Фото О. Настаченка

117. Білий лелека – *Ciconia ciconia***Статус.** Пролітний та кочовий вид.**Екологічна група.** Дендрофільний вид.**Поширення, чисельність.** Птахи пролітають через Кінбурнську косу переважно транзитом. Кочові особини спостерігались в ур. Бієнкові плавні.

Під час міграції – нечисленний вид, під час кочівель – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Збіднена кормова база, мала кількість луків.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** РЧС, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.**Література** Редінов, Грищенко, 2010; Редінов та ін., 2022.**Ряд Сулоподібні – Suliformes****Родина Бакланові – Phalacrocoracidae****118. Малий баклан – *Microcarbo pygmaeus*****Статус.** Пролітний, кочовий та зимуючий вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид.**Поширення, чисельність.** Малий баклана спостерігали під час кочівель в ур. Бієнкові плавні. Пізніше птахів також реєстрували в цьому місці, наприклад, 17.04.2005 – 4, 24.05.2005 – 5, 31.03.2006 – 2, 26.04.2008 – 17, 29.07.2006 – 40, 29.07.2010 – 9, 11.09.2010 – 5 особин. Вірогідно, вони залітають сюди з місць гніздування в дельті Дніпра. Можливе гніздування поодиноких пар у колоніях чапель не підтвердилось. Взимку спостерігали лише раз: біля с. Покровське 03.02.2007 вздовж берега лиману пролетів 1 птах.**Терміни міграцій.** Березень-вересень.**Живлення.** Харчується дрібною рибою на прісних водоймах.**Обмежуючі фактори.** Збіднення кормової бази. Відомі випадки здобуття птахів під час полювання.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** ЧКУ – ЗК, БК – II, БонК – II, AEWA – Y.**Література.** Деркач та ін., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов та ін., 2013; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022.**119. Великий баклан – *Phalacrocorax carbo*****Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний, кочовий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / багаточисленний	Флуктуація	Нерегулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться нерегулярно з 1980 р. Гніздування спостерігали на о. Круглий, на штучних островах оз. Черепашине та соснових насадженнях в ур. Бієнкові плавні. Чисельність суттєво коливається. Наприклад, у 2016 р. спостерігали гніздування 1 пари бакланів у деревній колонії сірих чапель в ур. Бієнкові плавні. Наступного року там гнізділось близько 150 пар, а в 2018–2021 рр. птахи не розмножувались.

Під час міграції – звичайний вид, кочівель – звичайний, зимівлі – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, епізоотії, розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, загибель в рибальських сітках. Суттєво на гніздову чисельність вплинула втрата о. Круглий як місця для безпечного гніздування, через доступність його для хижих ссавців.

Вплив війни. Фактор турбування, лісові пожежі.

Охоронний статус. БК – III, АЕWA – Y.

Література Петрович, Редінов, 2008а; Петрович, Редінов, 2016b Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Ряд Пеліканоподібні – Pelecaniformes

Родина Ібісові – Threskiornithidae

120. Коровайка – *Plegadis falcinellus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Птахи пролітають через територію переважно транзитом, інколи зупиняються для відпочинку та годівлі на прісних озерах узбережжя Дніпровсько-Бузького лиману. Найбільші зграї спостерігали в околицях с. Василівка 17.04.2005 – 35, 01.08.2021 – 20 та околицях с. Покровка 03 та 04.07.2004 відповідно, 19 та 29 (летіли) та 05.06.2021 – близько 50 особин. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Коровайка. Фото З. Петровича

Терміни міграцій. Березень–квітень і червень–вересень.

Живлення. Харчується переважно комахами та іншими безхребетними, дрібними земноводними і рибою.

Обмежуючі фактори. Мала площа мілін, придатних для годівлі виду, збіднена кормова база. Відомі випадки здобуття птахів під час відкриття полювання.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – ІІ, БонК – ІІ, АЕВА – У.

Література Деркач та ін., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Москаленко, Плющ, 2018; Редінов та ін., 2022; В.С. Пилипишин (<https://uabirds.org/>).

121. Косар – *Platalea leucorodia*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Птахи пролітають через територію переважно транзитом, інколи зупиняються для відпочинку та годівлі на прісних озерах узбережжя Дніпровсько-Бузького лиману. Кілька разів птахів спостерігали в ур. Покровська коса та на о. Круглому. Найбільші зграї спостерігали в с. Покровка 13.08.2010 – 13, 26.07.2011 – 20 (летіли) та на озері біля с. Василівка 14.08.2011 – 6 особин. На прилеглій території (оз. Велике Зміїве) найбільше косарів помічено 13.08.2020 – 44. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Терміни міграцій. Березень-травень та липень-вересень.

Живлення. Харчується переважно комахами та іншими безхребетними, дрібними земноводними і рибою.

Обмежуючі фактори. Мала площа мілин, придатних для годівлі виду, збіднена кормова база.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – ІІ, БонК – ІІ, CITES – ІІ, АЕВА – У.

Література Деркач та ін., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2013; Редінов та ін., 2022.

Косарі та чорноголові реготуни. Фото О. Настаченка

Родина Чаплеві – Ardeidae

122. Бугай – *Botaurus stellaris*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться переважно в плавневих комплексах озер узбережжя Дніпровсько-Бузького лиману, зокрема в урочищах Бієнкові плавні, Василівські стави. Крики бугая в шлюбний період чули і на деяких внутрішніх озерах коси.

Під час міграції – нечисленний вид, зимівлі – рідкісний. Мігрує вночі.

Обмежуючі фактори. Суцільне заростання плавнів озер очеретами, збіднення кормової бази.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Література Петрович, Редінов, 2008а; Редінов, Петрович, 2020; Редінов та ін., 2022.

123. Бугайчик – *Ixobrychus minutus*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться переважно в плавневих комплексах озер узбережжя Дніпровсько-Бузького лиману, зокрема в урочищах Бієнкові плавні, Василівські стави. Бугайчика в шлюбний період спостерігали і на деяких внутрішніх озерах коси.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид. Мігрує вночі.

Обмежуючі фактори. Суцільне заростання плавнів озер очеретами, збіднення кормової бази.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Бугайчик. Фото І. Моїсєєва

Література Directory of..., 2003; Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2020; Редінов та ін., 2022.

124. Квак – *Nycticorax nycticorax*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	-	Нерегулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздування відоме в ур. Бієнкові плавні. В період міграцій зупиняється в ур. Ковалівська сага та інших місцях.

Під час міграції – нечисленний вид. Мігрує переважно вночі.

Обмежуючі фактори. Суцільне заростання плавнів озер очеретами, збіднення кормової бази.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, AEWA – Y.

Література Деркач та ін., 2003; Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2013; Редінов та ін., 2022.

Квак. Фото З. Петровича

125. Жовта чапля – *Ardeola ralloides*

Статус. Гніздовий та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний	-	Нерегулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Вперше гніздування виду (12 пар) в мішаній колонії чапель спостерігали в 2012 р. в ур. Бієнкові плавні. Тут же в 2003 р. розмножувалось 2–3 пари. В наступні роки вид не гніздився. В період міграцій зупиняється в ур. Ковалівська сага та інших місцях. Мігрує переважно вночі.

Під час міграції – малочисленний вид.

Терміни міграцій. Квітень – травень та серпень – вересень.

Живлення. Харчується безхребетними тваринами та дрібною рибою.

Жовта чапля. Фото О. Настаченка

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, AEWA – Y.

Література Деркач та ін., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2016; Редінов та ін., 2022.

126. Єгипетська чапля – *Bubulcus ibis*

Статус. Залітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Відома єдина зустріч. Дорослого птаха, що пролітав над оз. Лопушне в с. Покровка, сфотографували 12.06.2019.

Охоронний статус. БК – II, AEWA – Y.

Література Редінов та ін. 2022.

127. Сіра чапля – *Ardea cinerea*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний / звичайний	Флуктуація	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздування виду у Волижиному лісі спостерігали протягом XX ст. неодноразово. В 2000 р. колонія сірих чапель перемістилась з Волижиного лісу у соснові насадження та очерети ур. Бієнкові плавні, де існувала до останніх років. Гніздування виду відоме і в інших місцях. Окремі пари та колонії гніздяться в плавнях прибережної смуги Дніпровсько-Бузького лиману. В період міграцій зупиняється на озерах і прибережних ділянках лиману та Ягорлицької затоки. Годується і в степу.

Сіра чапля. Фото І. Моїсєєва

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, конкуренція з великим бакланом за місця гніздування.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах (плавні, соснові насадження).

Охоронний статус. РЧС, БК – III, AEWA – Y.

Література Деркач та ін., 2003; Редінов та ін., 2013; Рединов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

128. Руда чапля – *Ardea purpurea*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Флуктуація	Нерегулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. В 1990-х рр. в урочищі Бієнкові плавні утворилась колонія чисельністю до 50 пар. Починаючи з 2011 р. колонія не існує, але окремі пари розмножуються в очеретах плавнів озер прибережної смуги Дніпровсько-Бузького лиману. В період міграцій зупиняється на озерах і прибережних ділянках лиману та Ягорлицької затоки. Годується також і в степу.

Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Суцільне заростання плавнів озер очеретами, збіднення кормової бази.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Література Деркач та ін., 2003; Редінов та ін., 2013; Рединов, Петрович, 2020; Редінов та ін., 2022.

129. Велика біла чапля (чепура велика) – *Ardea alba*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / нечисленний	Флуктуація	Нерегулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. В ур. Бієнкові плавні велика колонія існувала з 2001 р. до 2010 р. включно. Окремі пари гніздяться в плавнях озер прибережної смуги Дніпровсько-Бузького лиману і зараз. В період міграцій зупиняється на озерах і прибережних ділянках лиману та Ягорлицької затоки. Годується і в степу.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Суцільне заростання плавнів озер очеретами, збіднення кормової бази.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, АЕWA – Y.

Література Деркач та ін., 2003; Редінов та ін., 2013; Редінов, Петрович, 2020; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

130. Мала біла чапля (чепура мала) – *Egretta garzetta*

Статус. Гніздовий та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Флуктуація	Нерегулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. В літературі є вказівки про нерегулярне гніздування виду у Волижиному лісі протягом XX ст. В ур. Бієнкові плавні деревна колонія існувала у 2001–2010 рр.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Суцільне заростання плавнів озер очеретами, збіднення кормової бази.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, АЕWA – Y.

Література Деркач та ін., 2003; Редінов та ін., 2013; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Родина Пеліканові – *Pelecanidae*

131. Рожевий пелікан – *Pelecanus onocrotalus*

Статус. Гніздовий, пролітний, перелітний та кочовий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Невдалу спробу гніздування приблизно 20 пар рожевих пеліканів у колонії баклана великого спостерігали у 2007 р. на о. Круглому. Кінбурнську косу та Дніпровсько-Бузький лиман птахи використовують для живлення і відпочинку. Найважливішим місцем для пеліканів тривалий час залишалися озера ур. Бієнкові плавні, котрі були відновлені, як природне нерестовище, в 1990-х рр. Максимальна чисельність птахів у 1999–2002 рр. сягала 3950 особин. У

Рожевий пелікан.
Фото О. Настаченка

2006 р. тут максимально було 2000 особин, в 2007 р. – до 100 особин. Для відпочинку птахи використовують також озера біля с. Василівка та ур. Покровська коса. Під час міграції – малочисленний / звичайний вид, під час кочівель – нечисленний / звичайний.

Терміни міграцій. Прилітає в березні-квітні, відлітає у вересні-на початку листопада. Протягом теплого періоду року постійно трапляються зграї кочуючих птахів.

Живлення. Харчується переважно рибою.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, відпочиваючими. Зареєстровані поодинокі випадки загибелі птахів внаслідок зіткнення із дротами ЛЕП.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – ІІ, БонК – І, ІІ, АЕWA – Y.

Література. Деркач та ін., 2003; Directory of..., 2003; Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а, 2016; Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

132. Кучерявий пелікан – *Pelecanus crispus*

Статус. Пролітний та кочовий вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Кучерявий пелікан. Фото О. Настаченка

Поширення, чисельність. Птахи пролітають транзитом, інколи зупиняються на Кінбурнській косі: 08.09.2015 – 1, 09.09.2015 – 6, 21.08.2016 – 1, 16.09.2021 – 6 особин на шпилі Покровської коси; 22.09.2015 – 2 ос. біля о. Довгий; 23.09.2015

– 2 ос., 28.05.2016 – 2, 10.09.2020 – 1, 04.06.2021 – 1, 18.08.2021 – 3, 15.09.2021 – 2 біля с. Покровка. На прилеглий території (оз. Велике Зміїве) помічено 10.08.2012 – 7 особин. Під час міграції – рідкісний вид, кочівель – рідкісний (спостерігається не щорічно).

Терміни міграцій. Травень-червень і серпень-вересень.

Живлення. Харчується переважно рибою. Спостерігали полювання на промоїні між Покровською косою та о. Круглий.

Обмежуючі фактори. Збіднення кормової бази, розлякування птахів водним та сухопутним транспортом, відпочиваючими.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – II, БонК –I, II, CITES – I, IUCN – NT, AEWA – Y.

Література. Редінов, Петрович, 2013а, Redinov at all., 2022; Редінов та ін., 2022.

Ряд Яструбоподібні – Accipitriformes
Родина Скопові – Pandionidae

133. Скопа – *Pandion haliaetus*

Статус. Пролітний вид

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігається переважно над акваторіями Чорного моря, Ягорлицької затоки, Дніпровсько-Бузькому лиману та прибережних озер. Під час міграції – малочисельний вид.

Терміни міграцій. Березень-квітень та кінець липня-жовтень.

Живлення. Скопи полюють на рибу в морі та лимані.

Обмежуючі фактори. Не визначені. Загалом вид потерпає через браконьєрський відстріл та збіднення рибних запасів.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Олейник и др., 2008; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022.

Скопа. Фото О. Настаченка

Родина Яструбові – Accipitridae

134. Осоїд – *Pernis apivorus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає над територією парку переважно транзитом, інколи зупиняється для відпочинку.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Tytar et al., 2002; Олейник и др., 2008; Редінов та ін., 2022.

135. Білоголовий сип – *Gyps fulvus*

Статус. Залітний вид

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Дорослого птаха, що ширяв над с. Покровка, бачили в серпні 2002 р.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Петрович, Редінов 2008в; Редінов та ін., 2022.

136. Чорний гриф – *Aegypius monachus*

Статус. Залітний вид

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Вид внесений до списку досліджуваної території на підставі даних супутникового мічення. Птах пролітав транзитом над територією Кінбурнської коси 21.04 та 05.05.2020.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – III, БонК – II, CITES – II, IUCN – NT.

Література. Редінов та ін., 2022.

137. Змієїд – *Circaetus gallicus*

Змієїд. Фото З. Петровича

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає над територією парку переважно транзитом. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Терміни міграцій. Серпень - жовтень.

Живлення. Полює на плазунів.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов 2008в; Кодруль, 2016; Редінов та ін., 2022.

138. Малий підорлик – *Clanga pomarina*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Зустрічається повсюдно, лісових масивів уникає. Птахи пролітають транзитом та інколи полюють. Одночасно можна спостерігати по кілька особин.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Терміни міграцій. Березень та вересень-листопад.

Живлення. Харчується мишами, ящірками, птахами та комахами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов 2008в; Редінов, Петрович, 2013а; Москаленко, Плющ, 2018; Редінов та ін., 2022.

Малий підорлик. Фото І. Моїсєєва

139. Великий підорлик – *Clanga clanga*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Птахи пролітають транзитом та інколи полюють. Під час міграції – рідкісний вид. Над ур. Бієнкові плавні 29.04.2000 пролітав підорлик, визначений як великий.

Терміни міграцій. Березень-квітень та вересень-листопад.

Живлення. Харчується мишами, ящірками, птахами та комахами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – I, II, CITES – II, ETS – VU, IUCN – VU.

Література. Петрович, Редінов 2008в; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022.

140. Орел-карлик – *Hieraaetus pennatus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Птахи пролітають транзитом та інколи полюють. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Живлення. Харчується мишами, ящірками, птахами та комахами.

Терміни міграцій. Квітень та серпень-початок листопаду.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов 2008в; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022.

141. Могильник – *Aquila heliaca*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Птахи пролітають транзитом. Відома одна реєстрація виду: 07.10.1991 – 1 особину спостерігали в околицях с. Покровське в ур. Кінбурнська стрілка. Під час міграції – рідкісний вид.

Живлення. Харчується мишами, птахами, падлом.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РК, БК – III, БонК – I, II, CITES – I.

Література. Редінов та ін., 2022.

142. Беркут – *Aquila chrysaetos*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид?

Поширення, чисельність. Птахи пролітають транзитом та інколи зупиняються у сагах та лісових насадженнях. Дорослий птах прилетів на ночівлю, відповідно, 06.02.2006 в Ковалівську сагу та 04.02.2012 в сосновий ліс в околицях с. Покровка. В околицях цього ж села, молодий птах сидів у лісі 06.03.2018.

Під час міграції та взимку – рідкісний вид.

Живлення. Харчується мишами, птахами, падлом.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022.

143. Малий яструб – *Accipiter nisus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Зустрічається повсюдно, суцільних лісових масивів зазвичай уникає. Птахи пролітають транзитом та інколи полюють під час міграції. Взимку полюють на горобиних птахів.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Tytar et al., 2002; Олейник и др., 2008; Редінов та ін., 2022.

Малий яструб. Фото К. Редінова

144. Великий яструб – *Accipiter gentilis*

Статус. Гніздовий, пролітний та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	З'явився	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздо вперше виявлено у 2000 р., на прилеглій території Чорноморського біосферного заповідника з'явився в 1990-х рр. Гніздиться в штучних та природних лісах Кінбурнської коси. В позагніздовий період зустрічається повсюдно.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактично знищені гніздові оселища виду (лісонасадження з сосни).

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Редінов, Петрович, 20166; Редінов та ін., 2022.

145. Очеретяний лунь – *Circus aeruginosus*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в плавнях прибережних озер Дніпровсько-Бузького лиману, рідше на внутрішніх озерах. Найбільша кількість пар гніздиться в ур. Бієнкові плавні та ур. Василівські стави.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування, пожежі в гніздовий період у гніздових оселищах.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Олейник и др., 2008; Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2016б, 2016в, 2020; Редінов та ін., 2022.

146. Польовий лунь – *Circus cyaneus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Зустрічається повсюдно, лісових масивів уникає. Птахи пролітають транзитом та інколи полюють. Одночасно можна спостерігати по кілька особин.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Терміни міграцій. Прилітає звичайно у жовтні, а відлітає в кінці березня-на початку квітня.

Живлення. Харчується переважно мишоподібними гризунами, рідше птахами, земноводними, плазунами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Редінов, Петрович, 2016в; Редінов та ін., 2022.

147. Степовий лунь – *Circus macrourus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Зустрічається повсюдно, лісових масивів уникає. Птахи пролітають транзитом та інколи полюють.

Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Терміни міграцій. Кінець березня-початок травня та серпень-середи-на жовтня.

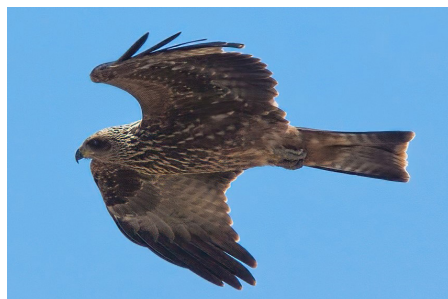
Живлення. Харчується мишами, ящірками, птахами та комахами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – 3К, БК – III, БонК – II, CITES – II, IUCN – NT.

Література. Петрович, Редінов, 2008в; Редінов, Петрович, 2016; Редінов та ін., 2022.

148. Лучний лунь – *Circus pygargus***Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Кампофільний вид.**Поширення, чисельність.** Зустрічається повсюдно, лісових масивів уникає. Птахи пролітають транзитом та інколи полюють. Одночасно можна спостерігати по кілька особин та невеликі розріджені зграї.**Під час міграції** – малочисленний / нечисленний вид.**Живлення.** Харчується мишами, ящірками, птахами та комахами.**Терміни міграцій.** Квітень-травень та серпень-жовтень.**Обмежуючі фактори.** Не визначені.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** ЧКУ – ВР, БК – III, БонК – II, CITES – II.**Література.** Рединов, Петрович, 2016в; Редінов та ін., 2022.**149. Чорний шуліка – *Milvus migrans*****Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Дендрофільний вид.**Поширення, чисельність.** Пролітає над територією парку переважно транзитом, інколи полює.**Під час міграції** – рідкісний / малочисленний вид.**Терміни міграцій.** Березень-квітень та липень – жовтень.**Живлення.** Харчується різноманітною їжею тваринного походження, зокрема падлом, снулою рибою.**Обмежуючі фактори.** Не визначені.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** ЧКУ – ВР, БК – III, БонК – II, CITES – II.**Примітка.** До 1986 р. пара гніздилась у Волижиному лісі.**Література.** Олейник и др., 2008; Редінов, 2011; Рединов, Петрович, 2016б; Редінов та ін., 2022.

Чорний шуліка. Фото J. Moffitt

150. Орлан-білохвіст – *Haliaeetus albicilla***Статус.** Гніздовий, мігруючий, кочовий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний (3 пари)	З'явився	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в соснових та природних лісах Кінбурнської коси, полкоє на Ягорлицькій затоці, Чорному морі, Дніпровсько-Бузькому лимані та прибережних озерах.

Чисельність зимуючих особин залежить від суворості зими. В холодні зими замерзає басейн Дніпра і Південного Бугу, що обмежує доступ до кормової бази, тому орлани злітаються на морське узбережжя. Тут на ополонках зимують тисячні зграї лебедів, різних видів качок та лиски, хворі та ослаблені особини яких здобуваються і поїдаються орланами. В холодну зиму 2005–2006 рр. чисельність орланів досягла рекордної позначки близько 300 особин. В м'як зими орланів зимує менше, до 50–70 особин. Ночують орлани в сосновому лісі в постійних місцях. Інколи окремі особини ночують на торосах з криги біля ополонки з скупченнями водоплавних птахів.

Пташеня орлана-білохвоста.
Фото З. Петровича

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, кочівель – рідкісний та взимку – малочисленний / нечисленний.

Гніздування. Масивне гніздо, діаметром до 1–2 м орлани будують на дереві. На гніздовій ділянці може бути кілька гнізд. Звичайно одне гніздо використовується кілька років поспіль. У кладці 1–3 яйця. Перші яйця з'являються вже у лютому, а пташенята залишають гнізда з кінця травня. Інкубація одного яйця триває 38 діб, у гнізді пташенята перебувають приблизно 70 діб. Ще близько двох місяців ними опікуються батьки.

Живлення. Харчуються рибою, ссавцями, птахами, падлом тощо.

Обмежуючі фактори. В гніздовий період фактор турбування, хижацтво крука.

Вплив війни. Фактично знищені гніздові оселища виду (лісонасадження з сосни). Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – I, II, CITES – I.

Література. Петрович, Маркауцан, 2000; Петрович, Редінов 2007; Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2016б; Москаленко, Плющ, 2018; Редінов та ін., 2022.

151. Зимняк – *Buteo lagopus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Склерофільний вид?

Поширення, чисельність. Зустрічається повсюдно, суцільних лісових масивів уникає. Птахи пролітають транзитом та інколи зупиняються та полюють у відкритих біотопах.

Під час міграції – нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Зимняк. Фото О. Настаченка

152. Степовий канюк – *Buteo rufinus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Склерофільний вид?

Поширення, чисельність. Зустрічається повсюдно, суцільних лісових масивів уникає. Птахи пролітають транзитом та інколи полюють у відкритих біотопах. Часто летить у зграях із звичайним канюком.

Під час міграції – малочисленний вид, взимку – рідкісний (2 реєстрації). Взимку вид спостерігали лише двічі: 15 та 21.01.2018, відповідно, біля с. Покровка та на Кінбурнській стрічці.

Терміни міграцій. Квітень-травень та серпень-жовтень.

Живлення. Харчується мишами, ящірками, зміями, птахами та комахами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Рединов, 2010; Москаленко, Плющ, 2018; Редінов та ін., 2022.

153. Звичайний канюк – *Buteo buteo*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	З'явився	Нерегулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. В гніздовий період виявлений у 2009 р. Гніздиться в штучних та природних лісах Кінбурнської коси. В позагніздовий період зустрічається повсюдно.

Під час міграції – звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактично знищені гніздові оселища виду (лісонасадження з сосни). Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, БонК – II, CITES – II.

Література. Tytar et al., 2002; Олейник и др., 2008; Редінов, 2009а; Редінов, Петрович, 2016б; Редінов та ін., 2022.

Ряд Совоподібні – Strigiformes

Родина Совові – Strigidae

154. Хатній сич – *Athene noctua*

Статус. Гніздовий та зимуючий вид. Зустрічається протягом всього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Рідкісний	-	Нерегулярно

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в с. Василівка.

Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид. Під час зимівлі – малочисленний вид.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба, дефіцит місць для гніздування.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, CITES – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

155. Сплюшка (совка) – *Otus scops*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Малочисленний	Зменшується	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях, соснових лісів уникає.

Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Терміни міграцій. Прилітає в квітні, відлітає у вересні-жовтні.

Живлення. Харчується переважно комахами.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба, дефіцит місць для гніздування.

Вплив війни. Пожежі у природних гайках. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – II, CITES – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008, 2013а; Редінов та ін., 2022.

Сплюшка.
Фото О. Настаченка

Пташеня вухатої сови.
Фото І. Мосеева

156. Вухата сова – *Asio otus*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	Коливається	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях, соснових лісів уникає. Розмножується і в межах населених пунктів.

Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид, взимку – малочисленний вид.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба, дефіцит місць для гніздування.

Вплив війни. Пожежі. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, CITES – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

157. Болотяна сова – *Asio flammeus*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Вірогідне	Рідкісний	?	Випадково

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на морських островах та степових або лучних ділянках. Весною 2009 р. 2 пари токували поблизу оз. Черніно та оз. Черепашино в околицях с. Покровка.

Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Живлення. Харчується переважно мишами.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба, дефіцит місць для гніздування, недостатня кормова база.

Вплив війни. Фактор турбування. Пожежі на лучних та степових ділянках.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – II, CITES – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008, 2013а; Редінов та ін., 2022.

Болотяна сова. Фото З. Петровича

158. Сіра сова – *Strix aluco*

Статус. Гніздовий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Вірогідне	Рідкісний	?	Випадково

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях, де є дерева з дуплами. Під час зимівлі – рідкісний вид. Реєструється з 2013 р. На Нижньодніпровській піщаній арені гніздування відоме здавна.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба, дефіцит місць для гніздування.

Вплив війни. Фактично знищені гніздові оселища виду (лісонасадження з сосни та природні гаї). Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, CITES – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Ряд Гомрайоподібні – Bucerotiformes

Родина Одудові – Upupidae

159. Одуд – *Upupa epops*

Екологічна група. Склерофільний вид.

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Поширення, чисельність. Гніздиться в населених пунктах та рідше за їх межами. Лісових насаджень уникає.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Одуд. Фото І. Моїсєєва

Ряд Ракшеподібні – Coraciiformes

Родина – Coraciidae

160. Сиворакша – *Coracias garrulus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає транзитом та зупиняється інколи за межами суцільних лісових насаджень.

Сиворакша. Фото О. Настаченка

Під час міграції – рідкісний вид.

Терміни міграції. Травень та серпень-вересень.

Живлення. Харчується великими комахами та дрібними хребетними тваринами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ЗК, БК – II, БонК – I, II.

Література. Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022.

Родина Рибалочкові – Alcedinidae

161. Голубий рибалочка (рибалочка) – *Alcedo atthis*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає транзитом та зупиняється інколи у прибережній зоні моря та лиману.

Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Родина Бджолоїдкові – Meropidae

162. Золотиста бджолоїдка (звичайна бджолоїдка) –

Merops apiaster

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздування доведено	Малочисленний / нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в кар'єрах, вздовж доріг.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид. Восени 2013 р. помічено затримку птахів до середини грудня.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Золотиста бджолоїдка.
Фото О. Настаченка

Ряд Дятлоподібні – Piciformes

Родина Дятлові – Picidae

163. Крутиголовка – *Jynx torquilla*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в лісонасадження та сагах. Соснових лісових насаджень уникає.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Пожежі в природних гаях. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

164. Малий строкатий дятел – *Dryobates minor*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Рідкісний	З'явився	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях, соснових лісів уникає.

Під час міграції – рідкісний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Пожежі в природних гаях. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

165. Сирійський дятел – *Dendrocopos syriacus*

Статус. Гніздовий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях, соснових лісів уникає.

Під час міграції – рідкісний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Пожежі в природних гаях та насадженнях у селах. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Сирійський дятел. Фото І. Моїсєєва

166. Великий строкатий дятел – *Dendrocopos major*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та соснових насадженнях. Під час міграції – нечисленний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактично знищені гніздові оселища виду (лісонасадження з сосни та природні гаї). Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

167. Сивий дятел (жовна сива) – *Picus canus*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид. Зустрічається круглий рік.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Рідкісний	З'явився	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в сагах та лісонасадженнях, соснових лісів уникає.

Під час міграції – рідкісний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Пожежі в природних гаях. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Сивий дятел. Фото О. Настаченка

Ряд Соколоподібні – Falconiformes**Родина Соколови – Falconidae****168. Звичайний боривітер – *Falco tinnunculus***

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Склерофільний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний	Зменшується	Регулярно

Поширення, чисельність. Гніздиться в прибережній смузі моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману, соснових насаджень та саг уникає. Найбільша кількість пар гніздиться в ур. Покровська коса. Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Вплив хижацтва великого яструба.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, CITES – II.

Література. Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов 2008б; Рединов, Петрович, 2016б; Редінов та ін., 2022.

Звичайний борівітер.
Фото З. Петровича

169. Кібчик – *Falco vespertinus*

Статус. Пролітний вид, на гніздуванні зник.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	Зник	Нерегулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Востаннє гніздився в колонії грака біля с. Покровка в 2008 р. – 2 пари. В XX ст. був численним та широко поширеним видом, гніздився в колоніях граків. Птахи пролітають транзитом, інколи зупиняються для відпочинку та полюють над відкритими ділянками Кінбурнської коси.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Вплив хижацтва яструба великого, дефіцит гнізд воронових птахів, зокрема зникнення колоній граків.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – I, II, CITES – II, ETS – VU, IUCN – VU.

Кібчик. Фото З. Петровича

Література. Олейник и др., 2008; Петрович, Редінов 2008б; Рединов, Петрович, 2016б; Редінов та ін., 2022.

170. Малий підсоколик – *Falco columbarius*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігається на всій території, суцільних лісів уникає.

Під час міграції – малочисленний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, ETS – VU, CITES – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

171. Великий підсоколик – *Falco subbuteo*

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Рідкісний (1–2 пари)	Флуктуація	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в прибережній смузі моря, Ягорлицької затоки та Дніпровсько-Бузького лиману, соснових насаджень уникає. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Вплив хижацтва яструба великого, дефіцит гнізд воронових птахів.

Вплив війни. Фактор турбування. Пожежі.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, CITES – II.

Література. Олейник и др., 2008; Редінов, Петрович, 2008; Рединов, Петрович, 2016б; Редінов та ін., 2022.

Великий підсоколик.
Фото О. Настаченка

172. Балабан – *Falco cherrug*

Статус. Перелітний та зимуючий вид

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігається на всій території, соснових лісів уникає. По 1 особині спостерігали 13.04.2007 – ур. Бієнкові плавні, 16.02.2008, 19.11.2011, 02.10.2012, 25.10.2013 – околиці с. Покровка,

04.12.2010, 04.02.2012 – околиці с. Покровське. Під час міграції – рідкісний вид, взимку – рідкісний (спостерігається не щороку).

Терміни міграцій. Квітень та серпень-жовтень. Зустрічі можливі і в інші місяці року.

Живлення. Харчується птахами, рідше мишами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – ВР, БК – II, БонК – II, CITES – II, ETS – EN, IUCN – EN.

Література. Петрович, Редінов 2008в; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022.

173. Сапсан – *Falco peregrinus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігається на всій території, лісів уникає. По 1 особині спостерігали 13.10.2008, 11.12.2010, 24.11.2012, 15.11.2015, 27.02.2016, 22.04.2019, 08.12.2019, 11.01.2020, 10.09.2020 – околиці с. Покровка, 06.12.2008, 05.10.2013 - околиці с. Покровське, 15.08.2021 - околиці с. Василівка. Двох птахів спостерігали 26.09.2006 – околиці с. Покровка. Під час міграції – рідкісний вид, взимку – рідкісний (спостерігається не щороку).

Терміни міграцій. Квітень та серпень-листопад. Зустрічі можливі і в інші місяці року.

Живлення. Харчується птахами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – II, БонК – II, CITES – I.

Література. Олейник и др., 2008; Редінов, Петрович, 2013а; Редінов та ін., 2022; Ю.М. Кодруль, О.С. Настаченко, П.С. Панченко, Є.М. Чернолев (<https://uabirds.org/>, усн. повід.).

Ряд Горобцеподібні – Passeriformes

Родина Сорокопудові – Laniidae

174. Терновий сорокопуд – *Lanius collurio*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах, серед розрідженої деревно-чагарникової рослинності, в садках та садибах. Соснових масивів уникає. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Пожежі в природних гаях та насадженнях у селах. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

175. Чорнолобий сорокопуд – *Lanius minor*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах, серед розрідженої деревно-чагарникової рослинності, в садках та садибах, в прибережних заростях маслинок вузьколистої. Соснових масивів уникає. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Пожежі в природних гаях та насадженнях у селах. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Чорнолобий сорокопуд.
Фото І. Моїсєєва

176. Сірий сорокопуд – *Lanius excubitor*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції та взимку тримається серед розрідженої деревно-чагарникової рослинності за межами соснових масивів. Під час міграції – малочисленний вид, взимку – рідкісний.

Терміни міграцій. Прилітає в кінці вересня-жовтні, відлітає у березні – на початку квітня.

Живлення. Харчується комахами, дрібними ссавцями, птахами.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – II.

Література. Редінов, 2009б; Редінов та ін., 2022.

Сірий сорокопуд. Фото О. Настаченка

177. Червоноголовий сорокопуд – *Lanius senator*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед розрідженої деревно-чагарникової рослинності за межами соснових масивів, інколи на дротах ЛЕП. На стаціонарі «Кордон Осетинський» самця спіймано 13.04.2008. Вірогідно, цю ж особину спостерігали тут до 21 квітня. Крім того, самця спостерігали 16.04.2008 на березі Дніпровсько-Бузького лиману в районі Волижиного лісу. В околицях с. Василівка самця бачили 11.04.2012. Біля західної околиці с. Покровка по одному самцю спостерігали 6–7.05.2019, 7–9.05.2020, 08.05.2021. Між Волижиним лісом та с. Василівка 7.05.2010 зустріли 2 особини.

Червоноголовий сорокопуд.
Фото О. Настаченка

Під час міграції – рідкісний вид.

Терміни міграцій. Квітень-травень.

Живлення. Живиться комахами та дрібними ссавцями.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – II, ETS – NT, IUCN – NT.

Література. Редінов та ін., 2010; Москаленко, 2018; Редінов та ін., 2022.

Родина Іволгові – Oriolidae

178. Іволга (вивільга) – *Oriolus oriolus*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний / звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах, серед розрізаної деревно-чагарникової рослинності, садках та садибах, прибережних заростях маслинки вузьколистої. Соснових масивів уникає. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Пожежі в природних гаях та насадженнях у селах. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, CITES – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Родина Воронові – Corvidae

179. Сойка – *Garrulus glandarius*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний	Коливається	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в соснових масивах. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – малочисленний. Міграції мають інвазивний характер.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба та врожайність жолудів.

Вплив війни. Фактично знищені гніздові оселища виду (лісонасадження з сосни та природні гаї). Фактор турбування.

Охоронний статус. Немає.

Література. Пирогов, 1992; Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2010; Редінов та ін., 2022.

180. Сорока – *Pica pica*

Статус. Гніздовий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний	Зменшилась	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в прибережній смузі серед деревно-чагарникової рослинності. Соснових масивів уникає. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності. Взимку – малочисленний.

Обмежуючі фактори. Хижацтво яструба великого.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. Немає.

Література. Пирогов, 1992; Редінов, Петрович, 2008; Рединов, Петрович, 2010; Редінов та ін., 2022.

181. Горіхівка – *Nucifraga caryocatactes*

Статус. Мігруючий, кочуючий та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед деревно-чагарникової рослинності та у межах соснових масивів. Спостерігалася під час інвазій. Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид, кочівель – рідкісний, зимівлі – рідкісний / нечисленний.

На Кінбурнській косі горіхівок спостерігали у жовтні 1988 р. та жовтні 2008 – вересні 2009 р. та 25.11.2018.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів, внаслідок пожеж.

Охоронний статус. Немає.

Література. Пирогов, 1992; Рединов, Петрович, 2010; Редінов та ін., 2010; Редінов та ін., 2022.

Горіхівка. Фото К. Редінова

182. Галка – *Coloeus monedula*

Екологічна група. Склерофільний вид.

Статус. Пролітний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає переважно транзитом в зграях з граками. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. Немає.

Література. Пирогов, 1992; Рединов, Петрович, 2010; Редінов та ін., 2022.

183. Грак – *Corvus frugilegus*

Статус. Пролітний вид, зник на гніздуванні.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Багаточисленний / відсутній	Зник	Нерегулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Остання колонія грака, що існувала на острові оз. Черепашине, зникла в 2008 р. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності. Пролітає переважно транзитом зграями. Під час міграції – багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Хижацтво яструба великого.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. ETS – VU.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2010; Редінов та ін., 2022.

184. Сіра ворона – *Corvus cornix*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в прибережній смузі серед деревно-чагарникової рослинності та на території сіл. Соснових масивів уникає.

Під час міграції – нечисленний вид, взимку – малочисленний.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. Немає.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2010; Редінов та ін., 2022.

185. Крук – *Corvus corax*

Статус. Гніздовий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в соснових лісах де деяких сагах. Годується по всій території.

Взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактично знищені гніздові оселища виду (лісонасадження з сосни). Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, Петрович, 2010; Редінов та ін., 2022.

Пташенята крука. Фото К. Редінова

Родина Омелюхові – Bombycillidae

186. Омелюх – *Bombycilla garrulus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Зупиняється серед деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид, взимку – рідкісний / нечисленний. Відома єдина реєстрація виду: у с. Василівка 20.02.2009 обліковано зграю з 20 особин.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Родина Синицеві – Paridae

187. Чорна синиця – *Periparus ater*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції та взимку тримається серед деревно-чагарникової рослинності повсюдно. Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид, взимку – рідкісний / нечисленний вид. Міграції мають інвазійний характер.

Чорна синиця. Фото J. Moffitt

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж.

Охоронний статус. БК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2010; Редінов та ін., 2022.

188. Голуба синиця (блакитна синиця) – *Cyanistes caeruleus*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в деяких гаях, зокрема у Ковалівській сазі та Волижиному лісі. Під час міграції та взимку тримається серед деревно-чагарникової рослинності та в очеретах повсюдно. Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид, взимку – нечисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Не визначено. Можливо нестача їжі в зимовий період.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

189. Велика синиця – *Parus major*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в деяких гаях, зокрема у Ковалівській сазі та Волижиному лісі та селах. Під час міграції та взимку тримається серед деревно-чагарникової рослинності та в очеретах повсюдно.

Під час міграції – звичайний вид, взимку – нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено. Можливо нестача їжі в зимовий період.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Родина Ремезові – Remizidae

190. Ремез – *Remiz pendulinus*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Ремез. Фото І. Моїсєєва

Екологічна група. Лімnofільний вид?

Поширення, чисельність. Гніздиться в прибережній смузі Дніпровсько-Бузького лиману та поблизу деяких озер. Взимку тримається в плавнях. Під час міграції – нечисленний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – III.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Родина Вусаткові – Panuridae

191. Вусата синиця – *Panurus biarmicus*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Коливається	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в плавнях прибережної смуги Дніпровсько-Бузького лиману та деяких озер. Там же тримається і взимку.

Під час міграції – нечисленний вид, взимку – нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.Вусата синиця.
Фото О. Настаченка

Родина Жайворонкові – *Alaudidae*192. Лісовий жайворонок – *Lullula arborea*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний / багаточисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться переважно в соснових насадженнях. Під час міграції – звичайний вид, взимку – рідкісний / малочисленний. Найбільшу зграю птахів взимку (16 особин) спостерігали 17.01.2022 в ур. Комендантське, вони годувались серед розрідженої степової рослинності.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, CITES – III.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.193. Польовий жайворонок – *Alauda arvensis*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Польовий жайворонок.
Фото О. Настаченка

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на степових ділянках та луках. Лісових насаджень уникає.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, CITES – III.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

194. Чубатий жайворонок (посмітюха) – *Galerida cristata*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид. Зустрічається впродовж усього року.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в населених пунктах та рідше за їх межами. Лісових насаджень уникає.

Під час міграції – нечисленний вид, взимку – малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, CITES – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

195. Рогатий жайворонок – *Eremophila alpestris*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає транзитом, інколи зупиняється на степових ділянках. Під час міграції – рідкісний вид, взимку – рідкісний. Відомо 2 реєстрації. 18.01.2016 та 15.11.2020 по 1 особині спостерігали на південно-західній околиці с. Покровка.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

196. Малий жайворонок (короткопалий жайворонок) – *Calandrella brachydactyla*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає транзитом, інколи зупиняється на степових ділянках та луках. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

197. Степовий жайворонок – *Melanocorypha calandra***Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Кампофільний вид.**Поширення, чисельність.** Гніздиться на степових ділянках та луках. Лісових насаджень уникає.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Зникнення гніздових біотопів внаслідок заростання степових ділянок деревно-чагарниковою рослинністю.**Вплив війни.** Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.**Охоронний статус.** БК – II, CITES – III.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Степовий жайворонок.

Фото К. Редінова

Родина Ластівкові – Hirundinidae**198. Берегова ластівка – *Riparia riparia*****Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Склерофільний вид?**Поширення, чисельність.** Пролітає транзитом та утворює передміграційні скупчення в місцях багатих на поживу.

Під час міграції – багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.**Вплив війни.** Втрата ночівельних біотопів (плавні) внаслідок пожеж. Фактор турбування.**Охоронний статус.** РЧС, БК – II.**Література.** Редінов, 2019; Редінов та ін., 2022.**199. Сільська ластівка – *Hirundo rustica*****Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в населених пунктах та будівлях за їх межами. Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Хижацтво котів, полозів. Падіння гнізд.

Вплив війни. Втрата ночівельних біотопів (плавні) внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, 2019; Редінов та ін., 2022.

Сільська ластівка. Фото І. Моїсєєва

200. Міська ластівка – *Delichon urbica*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в населених пунктах та будівлях за їх межами. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, 2019; Редінов та ін., 2022.

201. Даурська ластівка – *Cecropis daurica*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає транзитом. Під час міграції – рідкісний вид. 26.04.2008 біля стаціонару «Кордон Осетинський» спостерігали 1 особину.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, 2019; Редінов та ін., 2022.

Родина Довгохвостосиницеві – Aegithalidae**202. Довгохвоста синиця – *Aegithalos caudatus***

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції та взимку тримається серед деревно-чагарникової рослинності повсюдно.

Під час міграції – рідкісний / нечисленний вид, взимку – рідкісний/малочисленний. Міграції мають інвазивний характер.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів, внаслідок пожеж.

Охоронний статус. БК – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

Довгохвоста синиця. Фото J. Moffitt

Родина Вівчарикові – Phylloscopidae**203. Жовтобровий вівчарик – *Phylloscopus sibilatrix***

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції тримається серед деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції – багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів, внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Tytar et al., 2002; Горлов, 2003; Редінов та ін., 2022.

204. Весняний вівчарик – *Phylloscopus trochilus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції тримається серед деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції – багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Tytar et al., 2002; Горлов, 2003; Редінов та ін., 2022.

205. Вівчарик-ковалик – *Phylloscopus collybita***Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Рідкісний / малочисленний	З'явився	Регулярно

Вівчарик-ковалик.
Фото О. Настаченка

Екологічна група. Дендрофільний вид.
Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах, зокрема в Ковалівській та у Волижиному лісі. Під час міграції тримається серед деревно-чагарникової рослинності.

Під час міграції – багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Tytar et al., 2002; Горлов, 2003; Редінов та ін., 2022.

Родина Очеретянкові – Acrocephalidae**206. Велика очеретянка – *Acrocephalus arundinaceus*****Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний / багаточисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в прибережній зоні Дніпровсько-Бузького лиману та на деяких інших озерах, в плавнях.

Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Велика очеретянка.
Фото О. Настаченка

207. Лучна очеретянка – *Acrocephalus schoenobaenus***Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Лімnofільний вид.**Поширення, чисельність.** Під час міграції тримається у плавнях та серед деревно-чагарникової рослинності.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.**Вплив війни.** Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.**Охоронний статус.** БК – II, БонК – II.**Література.** Редінов та ін., 2022.**208. Індійська очеретянка – *Acrocephalus agricola*****Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний / багаточисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.**Поширення, чисельність.** Гніздиться в прибережній зоні Дніпровсько-Бузького лиману та на деяких інших озерах.

Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.**Вплив війни.** Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.**Охоронний статус.** РЧС, БК – II, БонК – II.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.**209. Ставкова очеретянка – *Acrocephalus scirpaceus*****Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний / багаточисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.**Поширення, чисельність.** Гніздиться в прибережній зоні Дніпровсько-Бузького лиману та на деяких інших озерах, в плавнях.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

210. Болотяна очеретянка – *Acrocephalus palustris*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається в плавнях та рідше серед деревно-чагарникової рослинності, зокрема в прибережних заростях маслинки вузьколистої. Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

211. Біда берестянка – *Iduna pallida*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігався у приморських заростях маслинки вузьколистої в урочищі Покровська коса. На стаціонарі «Кордон Осетинський» 09.08.2002 спіймано 1 особину та 04.05.2020 спостерігали співаючого самця. Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Горлов, 2003; Редінов та ін., 2022.

212. Звичайна берестянка – *Hippolais icterina*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Рідкісний / малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах, зокрема в Ковалівській та, вірогідно, в деяких інших листяних насадженнях. Соснових насаджень уникає. Під час міграції – нечисленний вид.

Звичайна берестянка.
Фото О. Настаченка

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

Родина Кобилочкові – Locustellidae

213. Річкова кобилочка (цвіркун річковий) – *Locustella fluviatilis*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігався у приморських заростях маслинки вузьколистої в урочищі Покровська коса.

Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Tytar et al., 2002; Горлов, 2003; Редінов та ін., 2022.

214. Солов'їна кобилочка (цвіркун солов'їний) –

Locustella luscinioides

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в плавнях озер прибережної зони Дніпровсько-Бузького лиману та на деяких інших озерах, зокрема у с. Покровка. Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Родина Кропив'янкові – Sylviidae

215. Чорноголова кропив'янка – *Sylvia atricapilla*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в деяких сагах. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, CITES – III.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.216. Садова кропив'янка – *Sylvia borin*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції тримається серед деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, CITES – III.**Література.** Tytar et al., 2002; Горлов, 2003; Редінов та ін., 2022.217. Рябогруда кропив'янка – *Currucula nisoria*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в деяких сагах та фрагментах деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

218. Прудка кропив'янка – *Currusa currusa*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції тримається серед деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, CITES – III.

Література. Tytar et al., 2002; Горлов, 2003; Редінов та ін., 2022.

219. Співоча кропив'янка – *Curruca crassirostris*

Статус. Залітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Молодого самця спіймано павутинною сіткою 28.08.2006 в прибережних заростях маслинки вузьколистий на стаціонарі «Кордон Осетинський».

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Полуда, Петрович, 2007; Редінов та ін., 2022.

220. Червоновола кропив'янка – *Curruca cantillans*

Статус. Залітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. На стаціонарі «Кордон Осетинський» по 1 самцю спіймано 21.04.2008 та 11.04.2009.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Редінов та ін., 2010; Редінов та ін., 2022.

Червоновола кропив'янка.
Фото К. Редінова

221. Сіра кропив'янка – *Curruca communis*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний / багаточисленний	Коливається	Регулярно

Поширення, чисельність. Гніздиться в деяких сагах. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності.

Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Родина Золотомушкові – *Regulidae*

222. Червоначуба золотомушка – *Regulus ignicapilla*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції та взимку тримається серед деревно-чагарникової рослинності повсюдно. Для коси відомий за публікацією М. Г. Пирогова – спіймано 2 особини на Кінбурнській стрілці. На Кінбурнській косі 05.04.1987 здобуто птаха, опудало якого зберігається в музеї Чорноморського біосферного заповідника. На стаціонарі «Кордон Осетинський» 15 та 16.04.2008 спіймано, відповідно, 1 та 2 особини. Крім того, 20.04 обліковано самця, а 21.04.2008 спіймано самця і самку. Весною 2009 р. золотомушок знову обліковано в цьому ж місці: 15.04 спіймано самку, а 16.04 спостерігали самця. На узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману між ур. Бієнкові плавні та Волижиним лісом 13.12.2014 р. спостерігали 1 особину. На узбережжі моря біля с. Покровка 27.04.2020 спостерігали 4 птахів. В цьому ж місці 1 особину обліковано 03.05.2020. Крім того, голос птаха чули 30.04.2020 у сосновому лісі біля моря навпроти с. Покровське. На ділянці Волижин ліс птаха сфотографовано 20.11.2020.

Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид, взимку – рідкісний.

Терміни міграцій. Квітень-травень і листопад.

Живлення. Харчується переважно комахами.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – НО, БК – II.

Література. Пирогов, 1996; Редінов та ін., 2010; Редінов та ін., 2022.

Червоночуба золотомушка.
Фото О. Настаченка

Жовточуба золотомушка.
Фото І. Моїсєєва

223. Жовточуба золотомушка – *Regulus regulus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції та взимку тримається серед деревно-чагарникової рослинності повсюдно, інколи годується і в плавнях.

Під час міграції – звичайний вид, взимку – нечисленний/звичайний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Родина Воловоочкові – Troglodytidae

224. Кропивник (волове око) – *Troglodytes troglodytes*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед деревно-чагарникової рослинності, в очереті та бур'янах, зокрема, в садибах. Під час міграції – звичайний вид, взимку – нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, CITES – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Родина Підкоришникові – Certhiidae

225. Звичайний підкоришник – *Certhia familiaris*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції та взимку тримається серед деревно-чагарникової рослинності повсюдно.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Звичайний підкоришник.
Фото J. Moffitt

Родина Шпаківі – Sturnidae

226. Рожевий шпак – *Pastor roseus*

Статус. Мігруючий вид.

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед розрідженої деревно-чагарникової рослинності за межами соснових масивів та в степу. Годується на землі або деревах. В 1990 р. (до 100 ос.) спостерігали в районі Волинського лісу. Біля с. Покровка поблизу оз. Черепашине 1 дорослого птаха спостерігали 25.08.2018. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид. Міграції мають інвазивний характер.

Терміни міграцій. Травень-червень та серпень.

Живлення. Харчується комахами та плодами шовковиці, вишні, черешні.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – II.

Література. Пирогов, 1994; Редінов та ін., 2022.

227. Звичайний шпак – *Sturnus vulgaris*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Склерофільний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах, серед розрізаної деревно-чагарникової рослинності, садках та садибах. Соснових масивів та прибережних заростів маслини вузьколистий уникає. Пролітає переважно транзитом, зупиняється в селах та на морському узбережжі. Взимку спостерігався на узбережжі моря та в селах. Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. Немає.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Звичайний шпак. Фото І. Моїсєєва

Родина Дроздові – Turdidae

228. Співочий дрізд – *Turdus philomelos*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться у великих затінених та захищених сагах, наприклад у Ковалівській сазі та Волижиному лісі. Під час міграції зустрічається повсюдно.

Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Хижацтво яструба великого та інших тварин.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, CITES – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

229. Дрізд-омелюх – *Turdus viscivorus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед деревно-чагарникової рослинності, в степу й на солонцях, зокрема і в межах сіл.

Під час міграції – нечисленний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

230. Білобровий дрізд – *Turdus iliacus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед деревно-чагарникової рослинності та в степу. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, IUCN – NT.

Література. Редінов та ін., 2022.

231. Чорний дрізд – *Turdus merula*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в великих сагах затінених та захищених, наприклад у Ковалівській сазі та Волижиному лісі. Під час міграції зустрічається повсюдно.

Під час міграції – багаточисленний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Хижацтво великого яструба та інших тварин.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, CITES – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

232. Чикотень – *Turdus pilaris*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед деревно-чагарникової рослинності, в степу і на солонцях, зокрема й в межах сіл.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III.

Література. Редінов, 2021; Редінов та ін., 2022.

Чикотень. Фото О. Настаченка

233. Гірський дрізд – *Turdus torquatus*

Статус. Мігруючий вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед деревно-чагарникової рослинності та в степу. У Волижиному лісі 2 зграйки спостерігали 24.03.1988. Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Пирогов, 1994; Редінов та ін., 2022.

Родина Мухоловкові – Muscicapidae

234. Сіра мухоловка – *Muscicapa striata*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздування доведено	Багаточисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в населених пунктах та за їх межами. Населяє природні ліси та соснові насадження.

Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

235. Вільшанка – *Erithacus rubecula***Статус.** Пролітний та зимуючий вид.**Екологічна група.** Дендрофільний вид.**Поширення, чисельність.** Тримається серед деревно-чагарникової рослинності, в тому числі і в межах сіл, інколи в плавнях.

Під час міграції – багаточисленний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.**Вплив війни.** Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.**Охоронний статус.** БК – II, БонК – II, CITES – III.**Література.** Редінов та ін., 2022.

Вільшанка. Фото І. Моїсєєва

236. Синьошийка – *Luscinia svecica***Статус.** Пролітний вид.**Екологічна група.** Лімнофільний вид?**Поширення, чисельність.** Зустрічається серед деревно-чагарникової рослинності, в сагах та плавнях. Під час міграції – малочисленний вид.**Обмежуючі фактори.** Не визначені.**Вплив війни.** Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.**Охоронний статус.** РЧС, БК – II, БонК – II, CITES – III.**Література.** Редінов та ін., 2022.Синьошийка.
Фото О. Настаченка**237. Соловейко східний – *Luscinia luscinia*****Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.**Поширення, чисельність.** Гніздиться в деяких сагах. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності.

Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, CITES – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

238. Соловейко західний – *Luscinia megarhynchos*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Малочисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в деяких сагах. Під час міграції зустрічається повсюдно серед деревно-чагарникової рослинності.

Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

239. Мала мухоловка – *Ficedula parva*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції тримається серед деревно-чагарникової рослинності.

Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

240. Строката мухоловка – *Ficedula hypoleuca*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції тримається серед деревно-чагарникової рослинності. Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

241. Білошия мухоловка – *Ficedula albicollis*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Рідкісний	-	Нерегулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздування відоме у Волижиному лісі. Під час міграції тримається серед деревно-чагарникової рослинності.

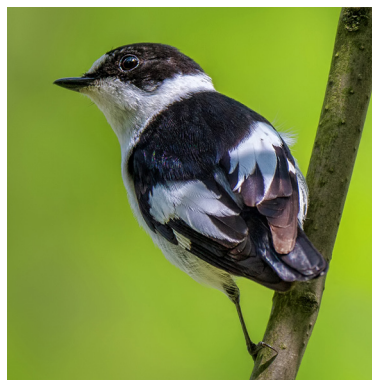
Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Білошия мухоловка.
Фото J. Moffitt

242. Чорна горихвістка – *Phoenicurus ochruros*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Рідкісний	З'явився	Регулярно

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в селах на будівлях. Гніздування вперше підтверджено у 2008 р. в с. Василівка. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Олейник, 2005; Редінов та ін., 2010; Редінов та ін., 2022.

Чорна горихвістка.
Фото J. Moffitt

243. Звичайна горихвістка – *Phoenicurus phoenicurus*

Звичайна горихвістка.
Фото J. Moffitt

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігався серед деревно-чагарникової рослинності, в сагах. Соснових масивів уникає.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Примітка. Мають інтерес спостереження 07.04.2009 та 29.04.2011 по самцю кавказького підвиду *Ph. ph. samatensis*, відповідно, околицях с. Покровське та с. Покровка.

Література. Редінов та ін., 2010; Редінов та ін., 2022.

244. Строкатий скеляр – *Monticola saxatilis*

Статус. Залітний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігався серед деревно-чагарникової рослинності, в сагах. Під час міграції – рідкісний. В середині 1980-х рр. дорослого самця спіймано сіткою в ур. Ковалівська сага, а в березні 1990 р. самця бачили на Кінбурнській стрілі.

Охоронний статус. ЧКУ – РК, БК – II.

Література. Ардамацкая, Руденко, 1996; Пирогов, 1996; Петрович, Редінов, 2008; Редінов та ін., 2022.

Строкатий скеляр.
Фото О. Настаченка

245. Лучний чекан (трав'янка лучна) – *Saxicola rubetra*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Зустрічається на лучно-степових ділянках інколи порослих розрідженою деревно-чагарниковою рослинністю.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

246. Чорноголовий чекан (трав'янка чорноголова) – *Saxicola rubicola*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Вірогідне	Рідкісний	-	Випадково

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Зустрічається на лучно-степових ділянках інколи порослих розрідженою деревно-чагарниковою рослинністю та очеретами.

Під час міграції – нечисленний/звичайний вид, взимку – рідкісний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Чорноголовий чекан.
Фото О. Настаченка

247. Звичайна кам'янка – *Oenanthe oenanthe*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в населених пунктах та за їх межами. Лісонасаджень уникає. Під час міграції тримається на будівлях та інколи в степу.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, БонК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

248. Попеляста кам'янка – *Oenanthe isabellina*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції тримається в степу.

Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

249. Лиса кам'янка – *Oenanthe pleschanka*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Під час міграції тримається на будівлях та інколи в степу. Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, БонК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Родина – Горобині – *Passeridae*

250. Польовий горобець – *Passer montanus*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться переважно в селах, рідше в окремих сагах. Взимку тримається в селах, сагах та приморському степу. Мігрантів спостерігали і за межами сіл на морському узбережжі. Під час міграції – нечисленний вид, взимку – нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Польовий горобець.
Фото J. Moffitt

251. Хатній горобець – *Passer domesticus***Статус.** Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний / звичайний	Стабільно	Регулярно

Хатній горобець, самець.
Фото J. Moffitt

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться переважно в селах, також біля інспекторського кордону у Волижиному лісі та садиби Кінбурнського лісництва. Взимку тримається в селах. Мігрантів спостерігали і за межами сіл на морському узбережжі. Під час міграції – рідкісний/малочисленний вид, взимку – нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.**Вплив війни.** Фактор турбування.**Охоронний статус.** Немає.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.**Родина Тинівкові – *Prunellidae*****252. Лісова тинівка – *Prunella modularis*****Статус.** Пролітний та зимуючий вид.**Екологічна група.** Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. На суші та в плавнях. Тримається серед деревно-чагарникової рослинності, в очереті та бур'янах, зокрема в садибах. Під час міграції – звичайний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.**Література.** Редінов та ін., 2022.

Лісова тинівка.
Фото О. Настаченка

Родина Плискові – Motacillidae

253. Жовта плиска – *Motacilla flava*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Зупиняється на степових ділянках, луках та солонцях. Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Примітки. До цього виду відноситься і плиска чорноголова – *Motacilla flava feldegg* Michahelles, 1830, яка в окремих класифікаціях має статус виду – плиска чорноголова (*Motacilla feldegg*).

254. Жовтоголова плиска – *Motacilla citreola*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Зупиняється на луках, солонцях, берегах озер. Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II.

Література. Редінов та ін., 2010; Редінов та ін., 2022.

255. Гірська плиска – *Motacilla cinerea*

Гірська плиска.
Фото О. Настаченка

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Зупиняється на берегах озер, моря та лиману. Під час міграції – рідкісний вид. Поодиноких птахів спостерігали: 26.04.2008 на узбережжі Дніпровсько-Бузького лиману біля с. Покровське та 11.10.2009 на стаціонарі «Кордон Осетинський».

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2010; Редінов та ін., 2022.

256. Біла плиска – *Motacilla alba***Статус.** Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімнофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться у населених пунктах та за їх межами. Лісових насаджень зазвичай уникає. Під час міграції – звичайний / багаточисленний вид, взимку – рідкісний. Взимку вид спостерігали лише двічі: 09.12.2007 та 04.02.2013 на оз. Лопушне в с. Покровка трималось по 1 особині.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.**Література.** Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.**257. Польовий щеврик – *Anthus campestris*****Статус.** Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний / звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на степових ділянках. Лісових насаджень уникає. Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Польовий щеврик.
Фото О. Настаченка

258. Лучний щеврик – *Anthus pratensis***Статус.** Пролітний та зимуючий вид.**Екологічна група.** Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Зупиняється на степових ділянках, луках та солонцях.

Під час міграції – звичайний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, IUCN – NT.

Література. Редінов та ін., 2022.

259. Лісовий щеврик – *Anthus trivialis*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Гніздиться	Рідкісний	З'явився	Нерегулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в лісових насадженнях.

Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Охоронний статус. БК – II.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Література. Редінов та ін., 2022.

260. Червоногрудий щеврик – *Anthus cervinus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Зупиняється на степових ділянках, луках та солонцях. Під час міграції – звичайний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначені.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Родина В'юркові – Fringillidae

261. Зяблик – *Fringilla coelebs*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Багаточисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Зяблик.
Фото О. Настаченка

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах, соснових лісах та місцями у прибережних заростях маслинки вузьколистій, зокрема в межах сіл. Взимку тримається в селах і поза ними.

Під час міграції – багаточисленний вид, взимку – рідкісний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2013; Редінов та ін., 2022.

262. В'юрок – *Fringilla montifringilla*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед розрідженої деревно-чагарникової рослинності за межами соснових масивів.

Під час міграції – малочисленний / нечисленний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

263. Костогриз – *Coccothraustes coccothraustes*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах та серед деревно-чагарникової рослинності в межах сіл. Взимку тримається переважно в заростях маслинки вузьколистій.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – малочисленний / нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2013; Редінов та ін., 2022.

264. Снігур – *Pyrrhula pyrrhula*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Пролітає транзитом, інколи зупиняється в деревно-чагарникових насадженнях та сагах. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид, взимку – рідкісний. Міграції мають інвазивний характер.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

265. Звичайна чечевиця – *Carpodacus erythrinus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед розрідженої деревно-чагарникової рослинності за межами соснових масивів. На шпилі Кінбурнської стрілки 27.07.2010 спостерігали зграю з 9 ос., що сиділа на маслинці вузьколистій. У с. Покровка біля ур. Ковалівська сага 5.06.2015 співав самець. Біля оз. Римбівське 18.08.2021 пролетіли одна за одною дві зграї зграї з 3 та 5 особин. Поблизу цього ж озера птаха сфотографовано 20.08.2021. Самця та самку спостерігали 3.05.2021 в околицях с. Василівка. Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

266. Зеленьяк – *Chloris chloris*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах та серед деревно-чагарникової рослинності в межах сіл, на території садиби Кінбурнського лісництва. Взимку тримається переважно в заростях маслинки вузьколистої. Під час міграції – звичайний /багаточисленний вид, взимку – нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2013; Редінов та ін., 2022.

267. Коноплянка – *Linaria cannabina*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах та серед деревно-чагарникової рослинності в межах сіл, на території садиби Кінбурнського лісництва, в молодих соснових насадженнях. Взимку тримається переважно в заростях бур'янів, на солонцях та у приморському степу. Під час міграції – нечисленний/звичайний вид, взимку – не чисельний/звичайний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, CITES – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов, 2013; Редінов та ін., 2022.

268. Звичайна чечітка – *Acanthis flammea*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно у вільхових сагах. На околиці с. Покровка в ур. Ковалівська сага 5.02.2012 у вільхах зустріли зграйку з 35 особин. В с. Василівка у 2021 р. птахів спостерігали: 3.11 – 2, 7.11 – 1, 19.11 – 2, 20.11 – 3 особини.

Під час міграції – рідкісний вид, взимку – рідкісний / малочисленний. Міграції мають інвазивний характер.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

269. Ялиновий шишкар – *Loxia curvirostra*

Статус. Мігруючий та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Ялиновий шишкар.
Фото О. Настаченка

Поширення, чисельність. Пролітає транзитом інколи зупиняється в деревно-чагарникових насадженнях та сагах. В с. Василівка спостерігали 20.02.2009 – 14, а 26.12.2009 – 2 птахів. Голос не менше ніж 3 особин чули 30.12.2009 в сосновому лісі біля с. Покровка. На стаціонарі «Кордон Осетинський» 10.10.2008 відмічено зграю з 9 ос., котра прямувала вздовж узбережжя моря на північний захід.

Під час міграції – рідкісний вид, взимку – рідкісний / малочисленний. Міграції мають інвазивний характер.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

270. Щиглик – *Carduelis carduelis*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Багаточисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах та серед деревно-чагарникової рослинності в межах сіл, на території садиби Кінбурнського лісництва. Взимку тримається переважно в заростях бур'янів. Під час міграції – звичайний/багаточисленний вид, взимку – нечисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Молодий та дорослий щиглики.
Фото J. Moffitt

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. РЧС, БК – II, CITES – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Рединов, 2013; Редінов та ін., 2022.

271. Канарковий в'юрок (щедрик) – *Serinus serinus*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається серед розрідженої деревно-чагарникової рослинності за межами соснових масивів. Біля с. Покровка 17.04.2008 зареєстрована пролітна зграя з 3 птахів. На стаціонарі «Кордон Осетинський» 10.10.2008 відмічена зграя з 21 особин, котра летіла на північний захід. Під час міграції – рідкісний / малочисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2010; Редінов та ін., 2022.

272. Чиж – *Spinus spinus*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Тримається переважно у вільхових сагах.

Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – нечисленний / звичайний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, CITES – III.

Література. Редінов та ін., 2022.

Родина Подорожникові – *Calcarisdae*

273. Пуночка – *Plectrophenax nivalis*

Статус. Пролітний та зимуючий вид.

Екологічна група. Склерофільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігається на відкритих степових ділянках, зокрема у прибережній смузі моря. На шпилі Кінбурнської стрілки вияв-

лено 2-3.02.2008 – зграю з 26 особин, 16.01.2008 – самку, 22.12.2008 – 6, 27.01.2018 – 4. На Покровській косі птахів спостерігали: 06.12.2008 – зграю з 7 особин, 31.10.2009 – 1, 12.12.2009 – 22, 07.11.2010 – 4, 27.11.2010 – 1, 15.11.2014 – 1, 08.12.2017 – 6, 28.10.2021 – 2. В усіх випадках птахи годувалися. Під час міграції – рідкісний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Пуночка. Фото О. Настаченка

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

Родина Вівсянкові – *Emberizidae*

274. Просянка – *Emberiza calandra*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Багаточисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Кампофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться на степових та лучних ділянках, в тому числі в межах сіл. На відкритих ділянках зустрічається і в позагніздовий період. Під час міграції – нечисленний / звичайний вид, взимку – малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

275. Звичайна вівсянка – *Emberiza citrinella*

Статус. Гніздовий, перелітний, пролітний та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах та соснових насадженнях. В позагніздовий період зустрічається і на відкритих степових ділянках.

Під час міграції – звичайний вид, взимку – рідкісний / малочисленний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II, CITES – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

276. Садова вівсьянка – *Emberiza hortulana*

Статус. Гніздовий, перелітний та пролітний вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в окремих сагах та деревно-чагарникових насадженнях, соснових масивів уникає. Там же тримається і в позагніздовий період.

Під час міграції – нечисленний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – III, CITES – III.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

Садова вівсьянка.
Фото О. Настаченка

277. Вівсьянка-ремез – *Emberiza rustica*

Статус. Залітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид.

Поширення, чисельність. Спостерігається серед деревно-чагарникової рослинності та лучних і степових ділянок. Одного птаха спостерігали 22.01.2019 в с. Покровка. Також птаха спіймано 01.11.2022 павутинною сіткою в с. Василівка.

Охоронний статус. БК – II, IUCN – VU.

Література. Бурковский, Кодруль, 2019; Редінов та ін., 2022.

278. Чорноголова вівсьянка – *Emberiza melanoccephala*

Статус. Пролітний вид.

Екологічна група. Дендрофільний вид?

Поширення, чисельність. Тримається на степових ділянках з окремими чагарниками та деревами. На території садиби Кінбурнського

лісництва 07 та 08.06.2020 спостерігали самця, який годувався на городі. Під час міграції – рідкісний вид.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. ЧКУ – РД, БК – II.

Література. Редінов та ін., 2022.

279. Очеретяна вівсянка – *Emberiza schoeniclus*

Статус. Гніздовий, мігруючий та зимуючий вид.

Гніздування	Чисельність	Тренд	Регулярність
Доведено	Нечисленний / звичайний	Стабільно	Регулярно

Екологічна група. Лімnofільний вид.

Поширення, чисельність. Гніздиться в плавнях озер прибережної зони Дніпровсько-Бузького лиману та на деяких інших озерах, зокрема у с. Покровка. В позагніздовий період зустрічається і на відкритих степових ділянках.

Під час міграції – звичайний вид, взимку – нечисленний/звичайний.

Обмежуючі фактори. Не визначено.

Вплив війни. Втрата гніздових і кормових біотопів внаслідок пожеж. Фактор турбування.

Охоронний статус. БК – II.

Література. Редінов, Петрович, 2008; Редінов та ін., 2022.

8.3 Види, що реєструвались в 1900-1986 рр.

Ряд Дрохвоподібні

1. Дрохва – *Otis tarda*

Статус. Пролітний вид.

Поширення, чисельність. За повідомленнями місцевих жителів зустрічалась до 1970-х рр. до заліснення Кінбурнської коси (Редінов, Петрович, 2013а).

Ряд Сивкоподібні

2. Тонкодзьобий кроншнеп (кульон тонкодзьобий)

– *Numenius tenuirostris*

Статус. Пролітний вид.

Поширення, чисельність. Д.О. Подушкін (1913) стосовно цього виду, а також великого кроншнепа писав, що вони, ймовірно, гніздяться в сте-

пах на Кінбурнській косі, оскільки зустрічаються там протягом всього літа. Птахи тримались великими табунами до середини грудня. В його колекції був самець, здобутий на початку жовтня 1905 р. На підставі наявних даних тонкодзьобого кульона можна віднести до мігруючих видів Кінбурнської коси. Цей вид знаходиться на межі зникнення, або вже зник (Birdlife international, 2021).

Ряд Совоподібні

3. Біла сова – *Nyctea scandiaca*

Статус. Залітний вид.

Поширення, чисельність. В управління Чорноморського біосферного заповідника 29.12.1936 були принесені лапа та крило сови, здобутої на Кінбурнській косі (Клименко, 1950).

Ряд Соколоподібні

4. Степовий боривітер – *Falco naumanni*

Статус. Пролітний вид.

Поширення, чисельність. Д.О. Подушкін (1913) 07.10.1904 (за н. ст.) випадково здобув у Волижиному лісі молоду самку зі зграї кібчиків. Сучасні вказівки про спостереження птахів на Кінбурнській косі (Tytar et al., 2002; Вобленко и др., 2019) сумнівні, оскільки не вказані точні дати, чисельність, статево-вікова належність птахів і не наведені ознаки, за якими їх було визначено. Ми вважаємо, що спостерігачі припуститися помилки при визначенні виду, у зв'язку з чим не використовуємо їх дані.

8.4 Представленість птахів у природоохоронних списках

На території Кінбурнської коси у 1987–2021 рр. спостерігали 273 види птахів, що занесені хоча б до одного природоохоронного переліку. До Червоної книги України занесені 63 види (19 гніздові). Під охороною Бернської конвенції знаходиться – 269 видів (117 гніздові), Боннської конвенції – 161 (60), Вашингтонської конвенції (CITES) – 68 (28), Регіонального Червоного списку – 42 (28), Афро-Євразійська Угоди про охорону мігруючих видів птахів (AEWA) – 115 (44). У переліку Всесвітнього товариства з охорони природи (IUCN) та Європейського переліку видів, що знаходяться під загрозою (ETS), високі категорії охорони (VU – вразливий, NT – близький до загрозливого, EN – під загрозою вимирання) мають, відповідно, 26 (7) та 33 (14) видів.

ПІСЛЯМОВА

Що далі? На це питання не може достеменно відповісти ніхто, тим паче війна триває...

Розглядаємо декілька сценаріїв. Звісно, найбажанішим є завершення бойових дій перемогою України та якнайшвидша деокупація Кінбурнської коси (півострова).

Враховуючи інтенсивність ведення бойових дій територія потребуватиме розмінування, ймовірно, з визначенням черг пріоритетності: території населених пунктів, шляхи пересування (суша, акваторія), решта земель. А Кінбурнська коса лише в межах Миколаївської області займає більше 12 тис. гектарів.

Після деокупації та розмінування необхідним є оцінювання шкоди та збитків, завданих природним комплексам унаслідок бойових дій. Важливо встановити та зафіксувати причинно-наслідкові зв'язки між діями агресора і заподіяною шкодою, зібрати доказову базу.

З початку повномасштабного вторгнення науковці НПП «Білобережжя Святослава» проводять фіксацію пожеж на Кінбурнській косі на підставі аналізу даних дистанційного зондування Землі із супутників Sentinel-2 (з верифікацією за методами NBR, BAIS2 та комбінацією SWIR). Після деокупації доцільно провести уточнення цих даних на місцевості. Пожежі – не єдиний фактор негативного впливу, тому оцінці підлягатимуть випадки завдання шкоди землі, ґрунтам, надрам, атмосферному повітрю, водним та лісовим ресурсам.

Важливо розрахувати обсяги компенсацій / репарацій за завдану шкоду, підготувати матеріали для подання позовів до міжнародних судів.

Треба визначитися із концепцією повоєнного відновлення Кінбурнської коси, щоб врахувати потреби відновлення оселищ тварин і рослин, рідкісних і зникаючих видів в комплексі з відновленням інфраструктури громади. Ймовірно, якісь території будуть «закритими» для безпечних відвідувань через щільність вибухонебезпечних предметів.

Безперечно одне, такою як раніше Кінбурнська коса вже не буде.

Що буде зі згарищем на місцях насаджень монокультури сосни? Це тисячі гектарів. Корчувати дерева та пні витратно та небезпечно, а їх сотні тисяч, чи може мільйонів, тим паче, що потрібно «перекопати» великі площі пісків. Це буде додатковим нищівним фактором для рослинного та ґрунтового покривів. А кінбурнські піщані кучугури є середовищем існування (оселищем) багатьох рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, які вже зазнали пошкоджень унаслідок бойових дій.

Як показує досвід зі згарищем, яке утворилося на Кінбурнській косі внаслідок великих пожеж у 2001–2002 рр. (знищено 1080 га лісу), не сплиняні для господарських потреб згорілі дерева з часом падають та утилізуються природним шляхом (грибами, лишайниками, комахами, кліщами). Процес природної переробки починається відразу після загибелі дерева. З часом, на місцях згарищ, у сприятливих місцях, переважно низинках, самосівом з'являться звичайні сосни та місцеві види дерев і кущів, розростається маслинка вузьколиста.

Масштабні пожежі монокультури сосни мають стати уроком, що лісо-відновлення має бути мозаїчним, без монокультури, враховувати особливості рельєфу місцевості та бути адаптованим до змін клімату.

Чи вціліють могутні дуби у Волижиному лісі та урочищі Коменданське – спрогнозувати важко.

Що буде з грибницями? Вони збережуться місцями, але збирати білі та інші гриби фактично не буде де. Тим паче, хто дасть гарантію, що під час відвідування лісу грибник не натрапить на вибухонебезпечний предмет?

Водно-болотна та степова рослинність відновиться відносно швидко, але видовий склад порівняно із фоновим потребуватиме досліджень.

Маємо надію, що єдине в Європі «Орхідейне поле» вціліє, виключенням можуть бути переорані, ущільнені транспортом та фортифікаційними спорудами ділянки, вирви. Природні гайки з берези, вільхи та верби теж поновляться, але це потребує часу та сприятливих погодних умов.

Можна очікувати відновлення чисельності деяких водних живих організмів у лиманах та морі, особливо об'єктів промислового та любительського лову.

Кінбурнська коса – улюблене місце відпочинку і туризму. Припускаємо, що будуть розміновані, окрім сіл та доріг, Кінбурнська стрілка та ділянки морського узбережжя, які традиційно використовувались для відпочинку. Але виникає питання: чи не принесе море вибухонебезпечні предмети до берегу після чергового шторму?

Птахи – дуже мобільні, швидко реагують на зміни навколишнього середовища. Тому їх видовий та кількісний склад суттєво буде залежати від того, якою залишиться Кінбурнська коса після деокупації. Вже зрозуміло, що лісистість території буде на порядок нижчою, ніж до війни, що вплине на видовий та кількісний склад птахів – дендрофілів.

Видове різноманіття птахів Кінбурнської коси з часом буде збільшуватися. Варто очікувати появу нових видів, яких вже спостерігали дослідники на прилеглих територіях. У зв'язку з динамічністю орнітофауни прогноуються зміни в статусах перебування окремих видів птахів.

Багаторічний досвід роботи природоохоронних установ свідчить про те, що у післявоєнний період буде доцільним відновлення вцілілих та побудова нових штучних островів – місць гніздування рідкісних та зникаючих лімнофільних видів птахів, зокрема занесених до Червоної книги України. Безперечно, буде потреба в проведенні інших біотехнічних заходів.

Від воєнних дій найбільше постраждали гніздові види, особливо представники лімнофільного та дендрофільного екологічних комплексів.

Еколого-фауністичний довідник «Птахи Кінбурнської коси» може слугувати основою для подальших досліджень орнітофауни півострова, прилеглих островів та акваторій, що особливо актуально у зв'язку з тривалою та потужною дією факторів воєнного впливу та окупації. Зібрані в ньому матеріали фіксують фоновий стан орнітофауни Кінбурнської коси за результатами багаторічних довоєнних спостережень.

Після деокупації Кінбурнської коси та її розмінування можна буде порівняти зміни, які сталися з птахами та їх оселищами, визначити втрати та розробити плани дій з відновлення.

Сподіваємось, що сонце, вітер та вода з часом загоять воєнні рани Кінбурна, природна рослинність та тваринний світ поступово відновляться, а установи природно-заповідного фонду, громада, держава, країни-партнери України у цьому допоможуть.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрищенко Ю.О., Дядічева О.А. (2020): Склад рецентної авіфауни суходостепової зони України. - Беркут. 29(1-2): 1-20.
2. Ардамацкая Т.Б. (1958): Степные змеи, как истребители птиц-дуплогнездяников. - Труды Черноморского государственного заповедника. Голая Пристань: Тип. им.Жданова. 2: 27-33.
3. Ардамацкая Т.Б., Сабиневский Б.В. (1968): О характере пребывания красноногого нырка в Черноморском заповеднике. - Вестник зоологии. 5: 82-83.
4. Ардамацкая Т.Б. (1970): Экология фазана в Черноморском заповеднике. - Вестник зоологии. 5.: 25-30.
5. Ардамацкая Т.Б. (1975): Изменение численности чайковых птиц на островах Тендровского залива. - Колониальные гнездовья околоводных птиц и их охрана: Материалы совещания. М.: Наука. 54-56.
6. Ардамацкая Т.Б. (1991): Редкие и исчезающие птицы Черноморского государственного биосферного заповедника АН УССР и сопредельных территорий. - Редкие птицы Причерноморья. Киев-Одесса: Лыбидь. 54-69.
7. Ардамацкая Т.Б. (2003): Орнитофауна Кинбурнской косы в 1950-1980-е годы. - Розбудова екологічної мережі Українського Причорномор'я: стан та перспективи: Матеріали науково-практичної конференції. - Миколаїв: МДУ. 7-11.
8. Ардамацкая Т.Б., Руденко А.Г. (1996): Позвоночные животные Черноморского биосферного заповедника (аннотированные списки). Птицы. - Вестник зоологии. Отдельный выпуск 1. Позвоночные животные Черноморского биосферного заповедника (аннотированные списки видов): 19-38.
9. Афансьев-Чужбинский А. (1863): Поездка в Южную Россию. Ч.1. Очерки Днепра. Санктпетербург. 1-465.
10. Бахтіарова Л.І., Королєсова Д.Д., Москаленко Ю.О. та інші (2013): Чорноморський біосферний заповідник. Перлина Північного Причорномор'я. Херсон: Наддніпряночка. 1-148.
11. Белик В.П. (2000): Птицы степного Придонья: формирование фауны, ее антропогенная трансформация и вопросы охраны. Ростов-на-Дону. 1-376.
12. Браунер А. (1894): Заметки о птицах Херсонской губернии. - Зап. Новорос. об-ва естествоиспыт. Одесса. 19 (1): 39-93.
13. Браунер А.А. (1923): Сельскохозяйственная зоология. Госиздат Украины, Одесса. 1-413.
14. Браунер А. (1929): По приморским и песчаным заповедникам Украины. 1. Поездка на остров Джарылгач. - Український мисливець та рибалка. 8: 9-12.
15. Бурковский А.В., Кодруль Ю.Н. (2019): Первая встреча овсянки-ремеза (*Emberiza rustica*) в Николаевской области. - Беркут. 28 (1-2): 17.
16. Василюк О.В. (2017): Літературні джерела про державні надморські (1927-

- 1933) та піскові (1928-1933) заповідники. - Заповідна справа у Степовій зоні України (до 90-річчя від створення Надморських заповідників). Праці Всеукраїнської науково-практичної конф. (с. Урзуф. 14-15.03.2017 р.). Серія «Conservation Biology in Ukraine». 2 (1). Київ. 31-36.
17. Василюк О., Норенко К. (2019): Вплив військової діяльності на природу України: посібник. Львів: В-во «Компанія «Манускрипт»». 1-68.
 18. Вобленко А.С., Шешурак П.Н., Кедров Б.Ю., Марисова И.В. (2019): Позвоночные, внесенные в Красную книгу Украины, выявленные во время маршрутных полевых практик по зоологии позвоночных Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя. - Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія «Conservation Biology in Ukraine». Київ. 7 (3): 52-56.
 19. Воинственский М.А. (1960): Птицы степной полосы Европейской части СССР. Современное состояние орнитофауны и ее происхождение. К.: Изд-во АН УССР. 1-292.
 20. Горлов П.И. (2003): Осенняя миграция птиц на Кинбурнском полуострове в 2002 году. - Птицы Азово-Черноморского региона: мониторинг и охрана. Мат-лы II съезда и научной конференции АЧОС. Николаев: Николаевский гос. ун-т. 12-15.
 21. Грищенко В.Н. (1997): Биотехнические мероприятия по охране редких видов птиц. Черновцы. 1-143.
 22. Деркач О.М., Мірошніченко В.І., Петрович З.О. (2003): Відновлення різноманіття птахів на узбережжі Дніпровського лиману. - Птицы Азово-Черноморского региона: мониторинг и охрана. Мат-лы II съезда и научной конференции АЧОС. Николаев. 19-20.
 23. Загороднюк І. (2016): Біотичне різноманіття та екобезпека в зоні АТО: аналіз ситуації та ризиків. - Збереження біологічного і ландшафтного різноманіття України: матер. наук.-практ. конф. (7-8 липня 2016 р., Святогірськ). 41-50.
 24. Записки Одесского общества истории и древностей. Т. 7. Одесса, 1868. 1-325.
 25. Загороднюк І. В., Вишневецький Д.О. (2022): Втрати та зміни біорізноманіття в зонах тривалих бойових дій в Україні: теріологічна складова (2014-2022). - Вісник НАН України, (11): 60–78. <https://doi.org/10.15407/visn2022.11.060>
 26. Кабаков А.Н. (1992): К биологии ходулочника в Северо-Западном Причерноморье. - Природные комплексы Черноморского государственного биосферного заповедника. Киев: Наукова думка. 121-129.
 27. Касьянов Є.О. (2023): Моніторинг пожеж в результаті бойових дій (2022-2023 рр.). - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://arxiv.org/abs/1v1PnC0>
 28. Клименко М.И. (1950): Материалы по фауне птиц района Черноморского государственного заповедника. - Труды Черноморского государственного зап.-ка. Киев: Изд-во КГУ. 1: 3-52.
 29. Кодруль Ю.Н. (2016): Встречи редких и малочисленных видов птиц в Одес-

- ской и Николаевской областях в 2010–2016 гг. - Авіфауна України. 7: 50-59.
30. Кремко А.А. (1985): Заповедные места Николаевщины (фотоочерк). Одесса: Маяк. 1-80.
31. Кривульченко А.І. (2016): Кінбурн: ландшафти, сучасний стан та значення. - Кропивницький: Центральноукраїнське вид-во. 1-416.
32. Мейер А. (1794): Повествованное, землемерное и естественное описание Очаковской земли, сообщение в двух донесениях. – Спб. 1-204.
33. Москаленко Ю.О. (2008): Коротка характеристика сучасного стану та матеріали спостережень на території Нижньодніпровських піщаних масивів птахів Червоної книги України. - Знахідки тварин Червоної книги України. Київ. 223-237.
34. Москаленко Ю.О. (2018): Реєстрації птахів Червоної книги України в межах Олешських пісків, дельти Дніпра та Дніпровського лиману протягом 2006–2017 рр. - Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія «Conservation Biology in Ukraine». 7 (2): 31-38.
35. Москаленко Ю.О., Черняков Д.О. (2017): Сучасний стан гніздових поселень мартинів та крачків на островах Самлений та Бабин Тендрівської затоки. - Вестник зоологии. от. вып. 35: 52-54.
36. Національний атлас України (2007): К.: ДНВП «Картографія», 2007. 1-440.
37. Никольский А.М. (1923а): Зимняя охота на лебедей по берегам Черного моря. - Охота и рыболовство. 5-6: 60-61.
38. Никольский А.М. (1923б): Сбор яиц крачек на островах Черного моря. - Охота и рыболовство. 5-6: 62-63.
39. Олейник Д.С. (2005): О зимовке горихвостки-чернушки на юге Украины. - Беркут. 14 (1): 142-143.
40. Олейник Д.С., Рединов К.А., Форманюк О.А. (2008): О пролете дневных хищных птиц на Кинбурнском полуострове осенью 2006 г. - Новітні дослідження соколоподібних та сов. Мат-ли ІІІ міжн. наук. конф. «Хижі птахи України». Кривий Ріг. 281-285.
41. Перелік видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Миколаївської області, затверджений Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 28.09.2020 р. № 163.
42. Перелік видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ), затверджений Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 19.01.2021 р. № 29.
43. Петрович З.О. (1999): Гага звичайна в районі РЛП «Кінбурнська коса». - Бранта. 2: 198-199.
44. Петрович З.О. (2000): Досвід приваблювання колоніальних птахів на гніздування. - Птицы Азово-Черноморского региона на рубеже тысячелетий. Одесса: АстроПринт. 50-51.
45. Петрович З.О., Маркауцан О.Є. (2000): Орлан-білохвіст на території регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса». - Птицы Азово-Черноморского региона на рубеже тысячелетий. Одесса: АстроПринт. 51-52.

46. Петрович З.О., Настаченко О.С. (2017): Фламініго (*Phoenicopterus roseus*) – новий гніздовий вид фауни України. - Беркут. 26 (1): 5-7.
47. Петрович З.О., Рединов К.А. (2016а): Встречи морского песочника (*Calidris maritima*) в Северном Причерноморье. - Вопросы экологии, миграции и охраны куликов Северной Евразии. Мат-лы 10-й юбил. конф. Рабочей группы по куликам северной Евразии. Иваново: Ивановский гос. ун-т. 297-300.
48. Петрович З.О., Рединов К.А. (2016б): Кинбурнский полуостров и остров Березань. - Вестник зоологии. Монографическая серия. Большой баклан (*Phalacrocorax carbo*) в Украине: численность, территориальное распределение и их изменения. Отдельный выпуск 34: 32-34.
49. Петрович З.О., Редінов К.О. (2007): Значення Кінбурнської коси в збереженні орлана-білохвоста в зимовий період. - Бранта. 10: 156-164.
50. Петрович З.О., Редінов К.О. (2008а): Баклан великий в РЛП «Кінбурнська коса» та на прилеглих територіях. - Бранта. 11: 240-245.
51. Петрович З.О., Редінов К.О. (2008б): Гніздові денні хижі птахи Кінбурнського півострова. - Новітні дослідження соколоподібних та сов. Мат-ли III міжн. наук. конф. «Хижі птахи України». Кривий Ріг. 290-295.
52. Петрович З.О., Редінов К.О. (2008в): Рідкісні види птахів в регіональному ландшафтному парку «Кінбурнська коса». - Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Біологія». Ужгород. 23: 100-104.
53. Петрович З.О., Редінов К.О. (2009): Статус морянки, синьги та турпана в Північному Причорномор'ї. - Бранта. 12: 161-167.
54. Петрович З.О., Редінов К.О. (2018): Про зв'язки викопної орнітофауни Ольвії та сучасної орнітофауни Кінбурнського півострова. - Комплексне збереження історико-культурної та природної спадщини у заповідних об'єктах: Всеукраїнська науково-практична конференція: матеріали: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили. 42-43.
55. Петрович З.О., Редінов К.О. (2022): Кінбурнська коса. Краєзнавчий альманах. Миколаїв: Вид-во Швець В.М. (видання друге). 1-244.
56. Петрович З.О., Редінов К.О., Форманюк О.О. (2008): Гуси в Миколаївській області. - Беркут. 17 (1-2): 25-32.
57. Петрович З.О., Русев И.Т., Нехороших З.Н., Руденко А.Г. (2005): Современное состояние черноморской популяции обыкновенной гаги (*Somateria mollissima*). - Мат-лы III международного симпозиума по гусеобразным. 210-212.
58. Пилюга В.И., Гержик И.П. (2008): Современные сведения о сером журавле и красавке в юго-западных областях Украины. - Журавли Евразии. М. 3: 206-212.
59. Пирогов Н.Г. (1992): Врановые (Corvidae) Черноморского заповедника. - Природные комплексы Черноморского государственного биосферного заповедника. Киев: Наукова думка. 130-137.
60. Пирогов Н.Г. (1994): Материалы по редким и малочисленным видам птиц

- Черноморського заповідника. - Беркут. 3 (1): 50-51.
61. Пирогов Н.Г. (1995): Численность, распределение и некоторые черты экологии куриных Черноморского заповедника. - Беркут. 4 (1-2): 34-37.
 62. Пирогов Н.Г. (1996): К изучению пролета птиц в районе Черноморского заповедника. - Заповідна справа в Україні. 2: 42-48.
 63. Подушкин Д.А. (1913): Заметки о перелетах и гнездовании птиц в окрестностях Днепровского лимана. - Записки Крымского общества естествоиспытателей и любителей природы за 1912 г. 2: 72-121.
 64. Полуда А.М. (1999): Уникальный возврат обыкновенной гаги (*Somateria mollissima*). - Вестник зоологии. 33 (1-2): 88.
 65. Полуда А.М., Петрович З.Й. (2007): Третья регистрация певчей славки, *Sylvia hortensis* (Sylviidae, Passeriformes), в Украине. - Вестник зоологии. 41 (3): 240.
 66. Прокофьев Б. (1972): Фазанам – зелена вулиця. - Газета «Чорноморська зірка» від 05.10.1972.
 67. Пузанов И.И., Назаренко Л.Ф. (1962): Новые данные о редких птицах Северо-Западного Причерноморья. - Acta ornithological. Warszawa. VI (9): 107-113.
 68. Редінов К.О. (2009а): Канюк звичайний (*Buteo buteo*) в Миколаївській області. - Бранта.12: 70-80.
 69. Редінов К.О. (2009б): Сірий сорокопуд у Північно-Західному Причорномор'ї. - Беркут. 18 (1-2): 130-134.
 70. Редінов К.А. (2010): Экология курганника в Николаевской области. - Беркут. 19 (1-2): 116-132.
 71. Редінов К.О. (2011): Чорний шуліка в Миколаївській області. - Беркут. 20 (1-2): 73-80.
 72. Редінов К.А. (2013): Гнездящиеся вьюрковые птицы Николаевской области. - Беркут. 22 (2): 137-150.
 73. Редінов К.О. (2019): Ластівки в Миколаївській області. - Беркут. 28 (1-2): 52-64.
 74. Редінов К.О. (2021): Чикотень (*Turdus pilaris*) у Миколаївській області. - Сучасні дослідження птахів України. Мелітополь: ВПЦ «Люкс». 113-116.
 75. Редінов К.О., Грищенко В.М. (2010): Білий лелека в Миколаївській області. - Беркут. 19 (1-2): 93-100.
 76. Редінов К.О., Мойсієнко І.І., Непеїн А.Ю., Петрович З.О., Марчинська-Андрєєва О.О. (2013): Біорізноманіття урочища «Бієнкові плавні» на Кінбурнському півострові та проблеми його збереження (Миколаївська область). - Збірник наукових праць Державного Нікітського ботанічного саду. 135: 33-42.
 77. Редінов К.А., Петрович З.О. (2010): Врановые в РЛП «Кинбурнская коса» и на прилегающей территории. - Врановые птицы Северной Евразии: Сб. матер. IX Межд. науч. конф. Омск. 117-119.
 78. Редінов К.О., Петрович З.О. (2008): Орнітофауна регіонального ландшафт-

- тного парку «Кінбурнська коса» в гніздовий період. - Заповідна справа в Україні. 14 (2): 63-67.
79. Редінов К.О., Петрович З.О. (2013а): Рідкісні види птахів на Кінбурнському півострові (Миколаївська область). - Птицы и окружающая среда: Сборник научных работ. Одесса: Апрель. 155-161.
 80. Редінов К.О., Петрович З.О. (2013б): Проблеми орнітологічного моніторингу та стан деяких індикаторних видів птахів на Ягорлицькій затоці Чорного моря. - Екологія водно-болотних угідь і торфовищ (збірник наукових статей). Київ: ДІА. 238-241.
 81. Редінов К.О., Петрович З.О. (2016): Значення заповідних об'єктів Миколаївської області для птахів внесених до Червоної книги України. - Troglodytes. 7: 94-102.
 82. Редінов К.А., Петрович З.О. (2016а): Встречи куликов в зимний период на Кинбурнском полуострове и прилегающей территории Николаевской области. - Вопросы экологии, миграции и охраны куликов Северной Евразии. Мат-лы 10-й юбил. конф. РГК северной Евразии. Иваново: Ивановский гос. ун-т. 314-324.
 83. Редінов К.А., Петрович З.О. (2016б): Изменения фауны гнездящихся дневных хищных птиц Кинбурнского полуострова. - Хищные птицы Северной Евразии. Проблемы и адаптации в современных условиях. Мат-лы VII Междун. конф. РГСС. Ростов-на-Дону: Изд-во Южного федер. у-та. 179-183.
 84. Редінов К.А., Петрович З.О. (2016в): Луни в Николаевской области. - Луни Палеарктики. Систематика, распространение и особенности экологии в Северной Евразии. Мат-лы VII Междун. конф. РГСС. Ростов-на-Дону: Изд-во Южного федер. у-та. 53-63.
 85. Редінов К.О., Петрович З.О. (2017): Чорний лелека в Миколаївській області. - Наукові записки Державного природознавчого музею. 33: 65-74.
 86. Редінов К.О., Петрович З.О. (2018): Гніздування птахів на штучних островах озера Лопушне (Кінбурнська коса) у 2017-2018 рр. - Актуальні питання дослідження та охорони птахів. Матеріали XXXVII Міжн. наук. конф. АЧОРГ. Київ: Українське товариство охорони птахів. 116-121.
 87. Редінов К.О., Петрович З.О. (2021): Історія заповідання та сучасний природоохоронний статус Кінбурнської коси та прилеглих акваторій і островів у межах Миколаївської області // Праці науково-практичної конференції «Збереження біорізноманіття степової зони України в умовах змін клімату та природокористування (до 60-річчя створення Українського степового природного заповідника НАН України). Дніпро: «Середняк Т.К.». 187-192.
 88. Редінов К.О., Петрович З.О., Форманюк О.О., Панченко П.С., Русев І.Т. (2010): Нові знахідки деяких рідкісних видів птахів у регіональному ландшафтному парку «Кінбурнська коса». - Проблеми вивчення й охорони тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах. Мат-ли Міжн. наук. конф., присвяченої 50-річчю з часу опублікування регіонального зве-

- дення «Животный мир Советской Буковины». Чернівці: ДрукАрт. 193-195.
89. Редінов К.О., Петрович З.О., Панченко П.С., Форманюк О.О., Настаченко О.С. (2022): Інвентаризаційний список орнітофауни Кінбурнського півострова та прилеглих акваторій і островів у межах Миколаївської області. - Беркут. 31 (1-2): 1-18.
90. Руденко А.Г., Яремченко О.А., Рыбачук К.В. (1996): Редкие виды птиц, отмеченные в Черноморском заповеднике в 1994 году. - Мат-ли конф. «Території, що важливі для збереження птахів в Україні – ІВА програма». Київ. 22-27.
91. Редінов К.А., Петрович З.О. (2020): Численность гнездящихся птиц на Кинбурнской косе (Николаевская область) в 2016-2020 гг. - Бюллетень РОМ: итоги регионального орнитологического мониторинга. Вып. 14. Гнездование 2016-2020 гг. 13.
92. Сабиневский Б.В. (1969): Гага обыкновенная (*Somateria mollissima*) в районе Черноморского заповедника. - Вестник зоологии. 2: 82.
93. Семенов С.М. (1958): Опыт привлечения птиц в лесные насаждения на юге Украины. - Труды Черноморского государственного заповедника. Голая Пристань: Тип. им. Жданова. 2: 3-16.
94. Скоробогатов В.М., Сплодитель А.О., Мойсієнко І.І. та інші (2023): Поствоєнний розвиток природно-заповідного фонду Миколаївщини. Миколаїв - Київ - Чернівці: Друк Арт. 1-224. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 33).
95. Сплодитель А, Голубцов О., Чумаченко С., Сорокіна Л. (2023): Вплив війни росії проти України на стан українських ґрунтів. Результати аналізу. Київ: ГО «Центр екологічних ініціатив «Екодія»». 1-154.
96. Тарасова Е.С. (2006): Обыкновенный фламинго (*Phoenicopterus roseus*) в Украине. - Бранта. 9: 197-200.
97. Цвельх А.Н., Тайкова С.Ю. (2020): Журавли (Gruiformes, Gruidae) в Северном Причерноморье в позднем голоцене. - Зоологический журнал. 99 (6): 665-669.
98. Фесенко Г.В. (2022): Різноманіття сучасної орнітофауни України. ЗУОТ. К.: Академперіодика. 1-184.
99. Чаус В.Б., Редінов К.О., Касьянов Є.О. (2022): Про вплив військових дій на гніздову орнітофауну Національного природного парку «Білобережжя Святослава». - Матеріали XV міських екологічних читань «Збережемо для нащадків». Миколаїв. 79-81.
100. Чаус В.Б., Редінов К.О., Касьянов Є.О. (2023): Про вплив негативних факторів викликаних військовими діями на гніздову орнітофауну національного природного парку «Білобережжя Святослава». - Регіональні аспекти флористичних та фауністичних досліджень. Мат-ли міжн. конф. 12-13.10.2003 р. Чернівці: Друк-Арт. 125-128.
101. Черничко И.И. (2003): О расширении ареала белохвостой пегалицы (*Vanellorchettusia leucura*) в Западной Палеарктике. - Бранта. 6: 67-95.

102. Черняков Д.А. (2007): Очерк истории Черноморского заповедника. Херсон: ХГТ. 1-64.
103. Яниш Е.Ю., Каспаров А.К. (2015): О костных остатках поселения архаического времени Березань в Северном Причерноморье (Украина). - Археологический вестник. 21: 124-139.
104. Яремченко О.А., Рыбачук К.И. (1999): О черноморской популяции обыкновенной гаги. - Беркут. 8 (2): 155-159.
105. Birdlife international (2015): European Red List of Birds. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. 1-67.
106. Birdlife international (2021): European Red List of Birds. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. 1-51.
107. Copernicus Open Access Hub. The European Space Agency. – Digital resource at: <https://scihub.copernicus.eu/>
108. Gill F., Donsker D. & Rasmussen P. (Eds). (2023): IOC World Bird List (v 13.1)_red. Doi 10.14344/IOC.ML.13.1.
109. Grishchenko V. (2004): Checklist of the birds of Ukraine. - Беркут. 13 (2): 141-154.
110. Directory of Azov-Black Sea Coastal Wetlands (2003). Kyiv: Wetlands International. 1-235.
111. Dudley, J.P., and M.H. Woodford (2002): Bioweapons, biodiversity and ecocide: potential effects of biological weapons on biological diversity. BioScience 52: 583-592.
112. Redinov K, Petrovych Z, Panchenko P, Nastachenko O, Formaniuk O, Skyrpan M, Strus I. (2022). Observations of waterbird species (non-Passerines) in the Pokrova spit on the Kinburn Peninsula. Version 1.1. Ukrainian Nature Conservation Group (NGO). Occurrence dataset <https://doi.org/10.15468/fzq5ze> accessed via GBIF.org on 2022-08-24.
113. Sentinel-Hub Playground. Sinergise Laboratory for geographical information systems, Ltd. Ljubljana, Slovenia. – Digital resource at: <https://apps.sentinel-hub.com/sentinel-playground/>
114. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2023-1. <<https://www.iucnredlist.org>>.
115. Tytar V., Diadicheva E., Boulden H., Burnett C. (2002): Monitoring wolf, jerboa, viper and bird populations and studying bird migration on the Kinburn peninsula, Black Sea, Ukraine: Expedition report. - Biosphere Expeditions. Suffolk, UK. 1-64.

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ НАЗВ ПТАХІВ

Атлантична сула	13	Великий крохаль	17, 64
Балабан	13, 21, 132	Великий кроншнеп	19, 85
Бекас	18, 91	Великий норець 13, 18, 27, 38, 41, 76	
Берегова ластівка.....	22, 144	Великий підорлик	20, 117
Беркут	13, 20, 118	Великий підсоколик.....	21, 132
Біла плиска.....	23, 26, 31, 38, 167	Великий строкатий дятел.....	
Біла сова.....	177		21, 24, 25, 130
Білий журавель.....	13	Великий яструб.....	13, 20, 24, 119
Білий лелека.....	19, 25, 106	Весняний вівчарик.....	22, 146
Білий побережник.....	88	Вівсянка-ремез.....	23, 175
Білобровий дрізд	23, 157	Вівчарик-ковалик.....	22, 24, 25, 147
Білоголовий сип.....	20, 116	Вільшанка.....	23, 159
Білодзьоба гагара	13	Водяна курочка 18, 27, 38, 39, 41, 73	
Білокрилий крячок	19, 103	Водяний пастушок 18, 27, 38, 41, 71	
Білоока чернь	13, 17, 26, 58	Вусата синиця.....	22, 26, 38, 39, 141
Білохвоста чайка	19, 82	Вухата сова.....	13, 21, 38, 125
Білохвостий побережник.....	88	В'юрок	23, 169
Білочеревий серпокрилець ...	18, 68	Гага	17, 26, 27, 42, 60
Білошия мухоловка.....	23, 24, 161	Галагаз	17, 26, 31, 38, 51
Білощока казарка	13	Галка.....	13, 137
Білощокій крячок.....	19, 102	Галстучник	18, 83
Бліда берестянка.....	22, 149	Гаршнеп.....	18, 91
Болотяна очеретянка.....	22, 149	Гірська плиска	23, 166
Болотяна сова.....	13, 21, 125	Гірський дрізд	23, 158
Болотяний коловодник.....	18, 94	Гоголь.....	13, 17, 63
Болотяний побережник.....	18, 87	Голуба синиця	22, 25, 140
Бугай.....	20, 27, 38, 41, 109	Голубий рибалочка.....	21, 127
Бугайчик	20, 27, 38, 41, 109	Голуб-синяк	18, 70
Вальдшнеп.....	18, 90	Горіхівка.....	21, 137
Велика біла чапля		Грак	21, 25, 138
.....	13, 20, 27, 38, 41, 112	Даурська ластівка	22, 145
Велика білолоба гуска	13, 17, 49	Деркач	18, 72
Велика очеретянка	22, 38, 41, 147	Довгоніг .18, 26, 27, 31, 38, 41, 42, 79	
Велика синиця.....	22, 25, 28, 38, 140	Довгохвоста синиця	22, 146
Великий баклан....	13, 19, 27, 31, 106	Дрізд-омелюх.....	23, 156
Великий грицик	8, 86	Дрімлюга.....	17, 68
Великий коловодник	18, 94	Дрохва.....	13, 176

Дупель	18, 91	Короткохвостий поморник..	19, 103
Єгипетська чапля	20, 111	Косар	13, 20, 108
Жовта плиска	23, 166	Костогриз	23, 24, 25, 169
Жовта чапля	20, 26, 110	Крем'яшник	18, 86
Жовтобровий вівчарик.....	22, 146	Крижень.....	13, 17, 26, 31, 38, 41, 55
Жовтоголова плиска.....	23, 166	Кропивник	23, 154
Жовтоногий мартин	18, 26, 27, 31, 99	Круглодзьобий плавунець.....	18, 92
Жовточуба золотомушка	22, 154	Крук	13, 21, 138
Звичайна берестянка	22, 24, 25, 149	Крутиголовка	21, 24, 25, 128
Звичайна вівсянка	23, 24, 25, 42, 174	Кулик-сорока.....	13, 18, 27, 42, 79
Звичайна горихвістка.....	23, 162	Кучерявий пелікан	20, 114
Звичайна горлиця .	18, 25, 38, 39, 70	Лебідь-кликун	13, 17, 51
Звичайна кам'янка	23, 28, 38, 163	Лебідь-шипун.....	13, 17, 26, 41, 49
Звичайна чечевиця	23, 170	Левантський буревістник.....	19, 105
Звичайна чечітка	23, 171	Лежень.....	18, 38, 42, 78
Звичайний погонич	18, 72	Лиса кам'янка.....	23, 164
Звичайний боривітер	21, 130	Лиска	18, 27, 31, 38, 39, 41, 73
Звичайний канюк	20, 24, 123	Лісова тинівка	23, 165
Звичайний коловодник.....		Лісовий жайворонок	22, 24, 38, 142
.....	18, 27, 31, 38, 41, 93	Лісовий коловодник	93
Звичайний мартин.....	13, 19, 96	Лісовий щеврик	23, 24, 168
Звичайний підкоришник.....	23, 155	Луток	17, 64
Звичайний шпак.....	23, 25, 38, 155	Лучна очеретянка.....	22, 148
Зеленяк.....	23, 25, 38, 170	Лучний дерихвіст	19, 95
Зимняк	20, 122	Лучний лунь	20, 121
Зміїд.....	20, 116	Лучний чекан.....	23, 162
Зозуля.....	18, 69	Лучний щеврик	23, 167
Золотиста бджолоїдка	21, 28, 128	Мала біла чапля	20, 113
Золотиста сивка	18, 82	Мала мухоловка.....	23, 160
Зяблик	23, 24, 25, 38, 39, 168	Малий баклан.....	19, 106
Іволга.....	21, 25, 135	Малий грицик	18, 85
Індійська очеретянка.....	22, 148	Малий жайворонок	22, 143
Ісландський побережник	18, 87	Малий зуйок	18, 27, 83
Канарковий в'юрок.....	173	Малий крячок	18, 26, 27, 30, 42, 101
Каспійський крячок.....	19, 100	Малий лебідь.....	17, 50
Квак	20, 110	Малий мартин.....	19, 96
Кібчик	21, 25, 131	Малий норець	18, 75
Коноплянка.....	23, 25, 38, 171	Малий підорлик.....	20, 117
Коровайка	20, 107	Малий підсоколик.....	21, 132

Малий побережник	18, 90	Річкова кобилочка	22, 150
Малий погонич	18, 74	Річковий крячок	 18, 26, 27, 30, 31, 33, 102
Малий строкатий дятел	 21, 24, 25, 129	Рогатий жайворонок	22, 143
Малий яструб	20, 118	Рожевий пелікан	13, 20, 113
Міська ластівка	22, 28, 145	Рожевий шпак	23, 155
Могильник	13, 20, 118	Руда чапля	20, 27, 38, 41, 112
Мородунка	18, 92	Рябогруда кропив'янка ...	22, 25, 151
Морська сивка	18, 82	Рябодзьобий крячок	18, 30, 100
Морська чернь	60	Садова вівсянка	23, 175
Морський зуйок	18, 27, 42, 83	Садова горлиця	18, 24, 25, 71
Морський побережник	19, 89	Садова кропив'янка	22, 151
Морянка	13, 17, 63	Сапсан	21, 133
Нерозень	13, 17, 26, 31, 42, 54	Свищ	17, 55
Огар	13, 17, 52	Середземноморський мартин	 13, 18, 27, 30, 31, 33, 96
Одуд	21, 126	Середній крохаль	17, 26, 65
Омелях	21, 139	Середній кроншнеп	19, 84
Орел-карлик	20, 117	Сивий дятел	21, 24, 25, 130
Орлан-білохвіст	 13, 20, 24, 38, 40, 42, 121	Сивий мартин	19, 98
Осоїд	20, 115	Сизий голуб	13
Очеретяна вівсянка ..	23, 38, 39, 176	Сиворакша	21, 127
Очеретяний лунь ...	20, 27, 38, 41, 119	Синьга	17, 62
Перевізник	18, 92	Синьошийка	23, 159
Перепілка	17, 67	Сирійський дятел ..	21, 24, 25, 38, 129
Польовий горобець	 23, 25, 28, 38, 164	Сільська ластівка	22, 28, 38, 144
Польовий жайворонок	 22, 27, 38, 39, 42, 142	Сіра ворона	13, 21, 25, 38, 138
Польовий лунь	20, 120	Сіра гуска	13, 17, 26, 48
Польовий щеврик ...	23, 38, 39, 42, 167	Сіра кропив'янка ...	22, 25, 39, 42, 152
Попеляста кам'янка	23, 163	Сіра куріпка	13, 17, 66
Поручайник	18, 93	Сіра мухоловка	23, 25, 38, 158
Припутень	18, 24, 25, 70	Сіра сова	21, 24, 126
Просянка	23, 38, 39, 42, 174	Сіра чапля	20, 27, 38, 41, 111
Прудка кропив'янка	22, 152	Сірий журавель	13, 18, 75
Пугач	13	Сірий сорокопуд	21, 134
Пуночка	173	Сірощокий норець	18, 76
Ремез	22, 25, 26, 141	Скельний мартин	19, 99
		Скопа	20, 115
		Снігур	23, 170

Сойка.....	21, 24, 136	Червонодзьоба чернь	
Солов'їна кобилочка.....	22, 38, 150		13, 17, 26, 41, 56
Соловейко західний..	23, 24, 25, 160	Червоночуба золотомушка..	22, 153
Соловейко східний.....	23, 25, 159	Червоноший норець.....	18, 77
Сорока.....	21, 25, 38, 136	Червоношия гагара.....	19, 104
Співоча кропив'янка	22, 152	Чиж.....	173
Співочий дрізд.....	23, 24, 25, 156	Чикотень.....	23, 157
Сплюшка	20, 124	Чирок-свистунець.....	17, 56
Сріблястий мартин	19, 98	Чирок-тріскунець.....	17, 26, 53
Ставкова очеретянка.....	22, 38, 148	Чоботар.....	18, 26, 27, 31, 38, 42, 80
Степовий боривітер.....	177	Чорна горихвістка.....	23, 28, 161
Степовий жайворонок		Чорна синиця	22, 139
.....	22, 27, 38, 39, 42, 144	Чорний гриф.....	20, 116
Степовий журавель	13, 18, 74	Чорний дрізд	23, 24, 25, 157
Степовий канюк.....	20, 123	Чорний коловодник.....	18, 94
Степовий лунь.....	20, 120	Чорний крячок.....	19, 103
Степовий орел.....	13	Чорний лелека.....	19, 105
Строката мухоловка	23, 160	Чорний серпокрилець	17, 68
Строкатий скеляр.....	23, 162	Чорний шуліка	13, 20, 25, 121
Терновий сорокопуд		Чорноголова вівсянка	23, 175
.....	21, 25, 38, 42, 133	Чорноголова кропив'янка	
Тонкодзьобий кроншнеп.....	176		22, 25, 151
Тонкодзьобий мартин		Чорноголовий реготун.....	19, 97
.....	18, 27, 31, 33, 95	Чорноголовий чекан.....	23, 163
Турпан.....	17, 62	Чорногрудий побережник	18, 89
Турухтан.....	18, 87	Чорнодзьобий крячок	18, 31, 100
Фазан.....	17, 24, 66	Чорнокрилий мартин.....	13, 19, 99
Фламінго.....	18, 78	Чорнолобий сорокопуд..	21, 38, 134
Хатній горобець.....	23, 25, 165	Чорноший норець	18, 77
Хатній сич	21, 124	Чорношия гагара.....	13, 19, 104
Хохітва	18, 27, 69	Чубата чернь.....	13, 17, 59
Чайка	18, 27, 38, 81	Чубатий жайворонок	
Червоновола казарка.....	13, 17, 48		22, 38, 42, 143
Червоновола кропив'янка....	22, 152	Шилохвіст	13, 17, 56
Червоноголова чернь.....		Широконіска.....	13, 17, 26, 31, 53
.....	13, 17, 26, 27, 31, 38, 41, 57	Щиглик	23, 25, 38, 172
Червоноголовий сорокопуд....	21, 135	Ялиновий шишкар	23, 172
Червоногрудий побережник ...	18, 88		
Червоногрудий щеврик	23, 168		

ПРО АВТОРІВ

Редінов Костянтин Олександрович. Народився 5 червня 1975 р. у с. Широколанівка Веселинівського району Миколаївської області. В дитинстві цікавився природою та особливо птахами. У 1997 р. закінчив біологічний факультет Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова за спеціальністю «Біолог. Викладач біології та хімії» (Зоологія хребетних тварин). Після закінчення університету працював два роки вчителем. З 1999 р. до 2002 р. працював у ПЗ «Єланецький степ», з 2003 р. до 2008 р. – у РЛП «Тилігульський». З 2004 р. до сьогодні працює старшим науковим співробітником РЛП «Кінбурнська коса». Після створення дирекції НПП «Білобережжя Святослава» співпрацює, як орнітолог, з цією установою. Є автором та співавтором понад 250 наукових праць, зокрема монографій, книг. Також підготував низку еколого-освітніх публікацій. Переважна більшість публікацій стосується орнітології та заповідної справи.

Петрович Зіновій Осипович. Народився 13 січня 1953 р. у с. Нижня Вовча Старосамбірського району Львівської області. З дитинства цікавився природою та птахами. У 1970 р. закінчив Хирівську середню школу. У 1975 р. закінчив біологічний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка за спеціальністю «Біологія» (Зоологія). Після закінчення університету працював інженером відділу геоботаніки Львівського держуніверситету, науковим співробітником Інституту зоології НАН України, завідувачим Дунайським філіалом Чорноморського держзаповідника. Протягом 1982–1991 рр. проходив службу в УМВС Миколаївської області. З 1991 р. до 1993 р. працював начальником Очаківської державної екологічної інспекції. Був одним із ініціаторів заповідання Кінбурнської коси. З 1993 р. по 2023 рр. працював директором РЛП «Кінбурнська коса». Є автором та співавтором понад 160 наукових праць, зокрема монографій, книг. Переважна більшість публікацій стосується орнітології, заповідної справи та краєзнавства.

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Короткий опис Кінбурнської коси.....	4
2. Заповідний статус.....	8
3. Дослідження птахів.....	13
4. Систематичний огляд	16
5. Головні зміни в гніздовій фауні.....	24
6. Охорона птахів	28
6.1. Приваблювання птахів-дуплогнізників.....	28
6.2. Біотехнічні заходи	29
7. Вплив війни на птахів.....	33
8. Еколого-фауністичний огляд птахів.....	42
8.1. Матеріали та методика	42
8.2. Сучасний склад орнітофауни (1987–2021 роки)	48
Ряд Гусеподібні – Anseriformes	48
Ряд Куроподібні – Galliformes.....	66
Ряд Дрімлюгоподібні – Caprimulgiformes	68
Ряд Серпокрильцеподібні – Apodiformes	68
Ряд Дрохвоподібні – Otidiformes	69
Ряд Зозулеподібні – Cuculiformes	69
Ряд Голубоподібні – Columbiformes	70
Ряд Журавлеподібні – Gruiformes.....	71
Ряд Норцеподібні – Podicipediformes.....	75
Ряд Фламінгоподібні – Phoenicopteriformes.....	78
Ряд Сивкоподібні – Charadriiformes.....	78
Ряд Гагароподібні – Gaviiformes	104
Ряд Буревісникоподібні – Procellariiformes	104

Ряд Лелекоподібні – Ciconiiformes.....	105
Ряд Сулоподібні – Suliformes.....	106
Ряд Пеліканоподібні – Pelecaniformes.....	107
Ряд Яструбоподібні – Accipitriformes.....	115
Ряд Совоподібні – Strigiformes	124
Ряд Гомрайоподібні – Bucerotiformes.....	126
Ряд Ракшеподібні – Coraciiformes.....	127
Ряд Дятлоподібні – Piciformes	128
Ряд Соколоподібні – Falconiformes.....	130
Ряд Горобцеподібні – Passeriformes	133
8.3. Види, що реєструвались в 1900–1986 рр.....	176
8.4. Представленість птахів у природоохоронних списках.....	177
Післямова	178
Література.....	181
Абетковий покажчик українських назв птахів	189
Про авторів.....	193

ПТАХИ КІНБУРНЬСЬКОЇ КОСИ

еколого-фауністичний довідник

РЕДІНОВ Костянтин Олександрович
ПЕТРОВИЧ Зіновій Осипович

На українській мові

За редакцією авторів

Фото на палітурці - орлан-білохвіст (О. Настаченко), левантський
буревісник (J. Moffitt), гага (С. Рижков).
Верстка - Усік П.А.

Підписано до друку 06.11.2023
Формат 70х100 1/8. Ум. друк. арк. 24,5. Папір офсет.
Гарнітура "Minion Pro". Друк цифровий.
Наклад 80 прим. Зам. № 73 від 06.11.2023

Видавець: ФОП Швець В.М., м. Миколаїв
Свідectво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5078 від 01.04.2016

